AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

955'in EN GÜZEL 20 FOTOĞRAFI

Fiyatı: 60 Kuruş

her hesapsahibine bir EV
MUHABANK

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası
Sene : 2, Cilt: V, Sayı: 86

Rüzgârlı Sok. Ovehan
Kat : 3 Daire : 7
P. K. 582 — Ankara
Tel : 15222 (Başyazar)
18992 (Yazı İşleri ve İdare)

Fiatı : 60 Kuruş

*

İmtiyaz Sahibi :
Metin TOKER

*

Umumi Neşriyat Müdürü :
Cüneyt ARCAYÜREK

*

Bu nüshada yazı işlerini fiilen idare eden mes'ul Müdür :
Yusuf Ziya ADEMHAN

*

Teknik Sekreter :
M. Nevzat ÜNLÜ

*

Karikatür :
TURHAN

*

Fotoğraf :
ASSOCIATED PRESS — Hüseyin EZER

*

Klişe :
Doğan Klişe ATELYESİ

*

Abone Şartları :

3 aylık	(12 nüsha)	: 6 lira
6 aylık	(25 nüsha)	: 12 lira
1 senelik	(52 nüsha)	: 24 lira

*

İlan Şartları :
4 renkli arka kapak (Tam sayfa) : 350 lira
Kapak içi 300 lira metin sayfaları Santimi 4 lira

*

Dizildiği ve basıldığı yer :

Yeni Matbaa — Ankara

Kapak Resmimiz:

Enver Güreli
Güven veren adam

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

1955, demokrasimizin unutulmaz yıllarından biri olarak tarihin derinliklerine doğru mukadder yoluna çıktı. Son senenin içinde bazıları hakikaten müstesna bir yer işgal etmektedir. Bunlardan biri başlangıç tarihi atan 1945'dir. 1946, meşhur 2i Temmuz seçimleri ve Recep Pekerin kuvvetli şahsiyeti dolayısıyla daima hatırlanacaktır. 1947 ise 12 temmuz beyannamesiyle bir dönüm noktasıdır. Bunu 1950 takip eder. Ondan sonraki en mühim yılın 1955 olduğuna zerrece şüphe yoktur.

1955... Bu, demokratik sahada ilerlemeye devam edilmesi taraftarlarının totaliter idareye dönüş taraftarlarına verdikleri büyük savaşın cereyan ettiği senedir. Mücadele hakikaten çetin, zaman zaman korkunç ve merhametsiz olmuştur. Ama galebe hakkın, hukukun ve hepsinden mühimi hürriyetlerin müdafilerinde kalmıştır. 1955, tıpkı 1947 gibi demokrasimizin dönüm noktalarından birini teşkil edecektir.

Savaş, çok cepheli bir savaştır. Siyasi sahada, basın sahasında, adalet sahasında, üniversite sahasında demokrasi taraftarları, zayiat vermelerine rağmen, otoriter rejimin şampiyonlarım mağlup etmişlerdir. Siyasi sahada, mücadele tarzlarının daima şayanı tasvip olmamasına rağmen C. M. P. li liderler, Sadık Aldoğanlar, Fuad Amalar, Nureddin Ardıçoğlular kendilerine reva görülen muameleler karşısında gık dememişler, yollarından asla ve asla dönmemişlerdir. Ne parlak vaadler, ne korkunç tehditler ve ne de yetmiş yaşındaki emekli generallerin saçını kesmek gibi tedhiş usulleri onları yıldırmamıştır. Dâvaya hizmetlerini bu millet ebediyen minnet ve şükranla anacaktır. Onların yanı başında Kasım Gölekler, Nizameddin Nazifler ve isimleri daha az tanınmış C. H. P. lider her türlü tazyike karşı mukavemet etmesini bilmişlerdir. Türkiyenin dört bir tarafında takibata maruz bırakılan binlerce muhalif partili, her ne pahasına olursa olsun ellerindeki bayrağı terketmemekte inad etmişlerdir. Hürriyet Partisinin tohumunu atan ll'lerden 10 tanesi de evvela nimetleri istihkar ile İşe başlamışlar, müteakiben tazyiklere omuz silkinişler ve müsbet neticelerin elde edilmesinde başlıca rolü oynamışlardır.

İkinci mühim cephe olan basın sahasında seksen yaşındaki Hüseyin Cahid Yalçın 1 numaralı mücahid olarak kendisine düşen vazifeyi vekar ve mertlikle yapmıştır. Sultanahmet Cezaevinin kapıları arkasına kapandığı gün en yaşlı Türk gazetecisi sadece hürriyetinden olmuyordu; aynı zamanda hayatını da tehlikeye koyduğunu pek âlâ müdrikti. Bir hapishane koğuşu, o yaştaki insanlar için ideal ikametgâh olmaktan çok, ama çok uzaktır. Basın sahasında onun izini takip edenler eksik olmamıştır. Bunlar her şeye rağmen mücadeleyi devam ettirmişlerdir, Gayeleri bir hakikatin ispatıydı: mevcut şartlar altında dahi, eğer menfaat gözleri kamaştırmaz ve korku yürekleri dağlamazsa, otoriter idarenin en kudretli temsilcilerine muvaffakiyetle karşı koyulabilir. Nitekim karşı koyulmuştur da... Bir zamanlar isimleri ihtiyatla ağıza alınanların hakiki hüviyetleri bugün dillere düşmüştür. Bunda hapishane berberleri tarafından sıfır numaralı makinelerle kesilen gazeteci saçlarının her bir telinin hissesi vardır.

Adalet sahasında ilk adımı Temyiz Mahkemesinin bazı ceza daireleri atmıştır. Üniversiteden yükselen sesler ise ya bir mecmuanın etrafında toplanmış, ya da İsmet Giritlinin veya Osman Okyarın çeşitli yerlerde çıkan cesur makaleleri şeklinde tecelli etmiştir. 1955 yılının umumi manzarası şudur: baskı yapılan her sahada, baskıya karşı koyanlar çıkmıştır. Onların açtıkları yoldan ötekiler ilerlemişler ve mücadelenin mümkün olduğu görüldüğünde davanın yarısı kazanılmıştır. Senenin sonunda totaliter idare meyli bir anakronizm halini almıştı.

-Bu arada telefatın verildiği de bir hakikattir. Zayıflar ezilmişlerdir. Bir muayyen noktada mukavemet imkânlarım kaybetmişler, ya susup bir kenara çekilmişler, ya da tavizler vermeye mecbur kalmışlardır. Siyasi sahada bunların en tipik misali C H. P. li bahtsız Nihad Erim veya D. P. li Seyfi Kurtbektir. Basın sahasında, birbirleriyle hiç bir alakaları bulunmayan Sefa Kılıçlıoğlular veya Falih Rıfki Ataylar silahlarını ellerinden atmışlar, büyük dönüşler yapmışlar yahut sözlerini geri atmışlardır. Tesir altında kalan hakimler eksik olmamıştır. Bazı profesörler ise gidişatın müdafiliği vazifesini bile üzerlerine almaktan çekinmemişlerdir. Gerçi mücadeleye en çok onlar zarar vermişlerdir. Ama hepsi kısmen mazur görülebilir; normal bir rejim vatandaşların vazifelerini yapmak için mutlaka kahraman olmalarımı lüzum hissettirmeyen rejimdir. 1955' de ise Türkiye böyle bir idareden mahrumdu. Her şeyin kolay olduğu devirlerde vatanlarına hakikaten büyük hizmet yapabilecek kıymetlerin buhranlı günlerde telef olmaları demokrasi inkılabını geçirmiş bütün memleketlerde emsali bulunan bir hadisedir.

Ümid edelim ki 1956 başladığı gibi birsin. Ümid edelim ve bunu temine artık el birliği ile çalışalım.

Saygılarımızla AKİS

YURTTA OLUP BİTENLER

Hükümet

Suçu meçhul suçlular

Geçen haftanın sonunda cumartesi günü uzun boylu, ince, beyaz gözlüklü, yüzünde sakal bulunmayan bir milletvekili Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bir takrir verdi. Üçüncü Menderes Hükümetinin üç bakam hakkında Meclis tahkikatı açılmasını istiyordu. İki gün sonra takriri okuyanlar, hayret etmekten kendilerini alamadılar. Zira takririn altındaki imza D.P. Meclis Gurubu başkanı Dr. Burhanettin Onata aitti ama Cumhuriyetimizin tarihinde görülmemiş bir şekilde kaleme alınmıştı. Meclis tahkikatı şimdiye kadar bir çok bakan hakkında, C.H.P. iktidarı zamanında açılmıştı. Ancak bunların her biri esaslı sebeplere dayanıyordu. Bu neviden tahkikata Meclisin kurulmasından bu yana yedi defa lüzum görülmüştü. İlki Cebelibereket Milletvekili ve Bahriye eski Bakanı İhsan Eryavuz hakkındaydı (24 Aralık 1987). İhsan Eryavuz, Yavuz harp gemisinin tamirinde suistimal yapmakla suçlandırılıyordu. Yüce Divan kuruldu ve eski bakam mahkûm etti. İkincisi Gaziantep Milletvekili ve Ticaret eski Bakam Ali Cenaniyi ilgilendiriyordu (10 Mart 1928). Suç, un ve zahire fiyatlarının yükselmesini önlemek için Ticaret Bakanlığı emrine verilen yarım milyon liranın sarf suretindeki uygunsuzluktu. Gene Yüce Divan kuruldu ve Ali Cenani hüküm giydi. Üçüncüsünde sanık, Bahriye eski Nazırı Mahmut Muhtar Paşaydı (24 Nisan 1928). Mesele İngilteredeki Thames Iron Works fabrikalarına kefaletsiz ödenen 20 bin İngiliz lirasıydı. Mahmut Muhtar Paşa Yüce Divana sevkedildi ve suçlu görüldü. Dördüncüsünde Hasan Saka bahis mevzuuydu (9 Haziran 1932) Tahkik edilen iş ise barut ve mevadı infilâkiye işiydi. Hasan Saka hakkında Maliye Bakanı sıfatından tahkikat açılmıştı. Yüce Divana lüzum görülmedi. Beşincisinde Milli Savunma eski Bakam Saffet Arıkan ve Ulaştırma Bakanı Cevdet Kerim İncedayı Refah faciasından dolayı itham ediliyorlardı (16 Ocak 1942). Meclis Yüce Divana kimseyi vermedi. Altıncı tahkikat Gümrük ve Tekel eski Bakanı Suat Hayri Ürgüplü hakkındaydı (10 Ağustos 1946). Yüce Divan eski Bakanı suçlu bulmadı. Eski Bakan Tekel idaresinde kahve ve tomruk islerinde yapıldığı bildirilen yolsuzluklardan sanıktı. Sonuncusu ise meşkur Atıf İnan meselesidir (24 Kasım 1947). Eski Ticaret Bakanı 7 Eylül kararlarının vaktinden evvel ifşası suretiyle haksız kazanç temin ettiği iddiasiyle Meclis huzuruna getirilmişti. Yüce Divana lüzum görülmedi.

Böylece Meclis tahkikatı mekanizması şimdiye kadar bir çok defa işlemişti. Ama görülmemiş olan, D.P. Meclis Grubu Başkanının takririndeki esbabı mucibeydi.

Nal ve mıh hikâyesi

Dr. Burhanettin Onat eski Devlet Bakam Fatin Rüştü Zorlu, eski Ticaret Bakanı Sıtkı Yırcalı ve eski Maliye Bakam Hasan Polatkan hakkında Meclis tahkikatı talep ediyordu. Sıtkı Yuvalıya atfolunan suçların ilk ikisi şuydu: Memleketimizin ihtiyacı olan teneke, kalay, lâstik, otomobil ve yedek parçalarıyla nal ve mıhın vaktinde ithal edilmemiş olması, Otomobil ve traktörlerin ithali sırasında bunlara ait yedek parçaların ithalinin düşünülmemiş olması! Bu sebeplerden dolayı Yüce Divana adam gönderilmesi talebi şimdiye kadar hiç bir parlamentoda görülmemiş olmalıydı. Bu "suç" ların Anayasada derpiş edilen Meclis tahkikatiyle ne ilgisi vardı? Bunlar, nihayet vazifelerdi; onları yapmayan bakanlar itimad alamazlar ve düşerlerdi. Buna mukabil Sıtkı Yırcalıyla Hasan Polatkanın müştereken itham edildikleri üçüncü madde hakikaten bir tahkikatı gerektirecek mahiyetteydi. Bu madde şuydu: "Doğu Almanyadan ithal edilen kamyon ve lâstikler için döviz tahsisindeki yolsuzluk ve ithalâtçının muayyen sebeplerle tercih edilmesi ve ithal edilen bu malların kalite bozukluğu". Buna mukabil gülünç ithamlardan biri bu maddenin başındaki "nüfusumuzun çoğunluğunu teşkil eden çiftçilerimizin ihtiyacı olan nal ve mıhın tevzi ve taksim usulünde yanlışlıklar ve yolsuzluklar" ithamıydı. Hele "nüfusumuzun çoğunluğu" lâfı yok mu? Sadece o, "kelle vermek" siyasetinin pırıl pırıl parlayan deliliydi.

Samed Ağaoğlu

1950 Samedine avdet

Nihayet "ithalât yapmak isteyenlere döviz tahsisi muamelelerindeki usul ve prensiplerde istisnalar ve aykırılıklar yapmak" suçundan Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan ve Sıtkı Yırcalı müştereken itham olunuyorlardı. Gerçi bu üç bakanın meşhur Döviz (Komitesine dahil bulundukları doğruydu, bir suç işlemişlerse beraber işlemiş olmaları da tabiiydi. Ama aynı komitenin bir dördüncü bakan azası vardı; bu da Samet Ağaoğluydu. Eğer komitenin icraatından dolayı aza bakanların hesap vermeleri gerekiyorsa, İşletmeler Bakanının unutulması nedendi? Ortada hususi bir sebep mi vardı? Hem "ithalât yapmak isteyenlere döviz tahsisi muamelelerindeki usul ve prensiplerde istisnalar ve aykırılıklar yapmak" da ne demekti? Hangi meselenin tahkiki isteniliyordu? Böyle itham olur muydu? Bilinen meseleler yoksa - vardı, zira gurupta bahis mevzuu edilmişti: meşhur gemi hikâyesi gibi.. - niçin afaki kelimelerle tahkikat isteniyordu?

Hakikaten böyle bir takrir görülmemişti.

Normal bir anormallik

Ama, hâdiseyi tabii karşılamak lâzımdı. Zira bir anormal başlangıcın devamı da anormal olmaktan kurtulamazdı. D.P. Meclis gurubundaki hadiseler başından itibaren böyleydi. Bütün bakanları istifa ettirilen bir hükümetin başkanına itimad beyan edilirse tenakuzlardan kurtulunamazdı. Şimdi, bilhassa şikâyet mevzuu olan nal ve mıh hikâyelerinin mesuliyeti, döviz tahsislerindeki yolsuzluklar feda edilen bir kaç bakanın sırtına yükletilmek isteniyordu. Takrirde bahis mevzuu olan o "nüfusumuzun çoğunluğu" yok mu, işte ona dönülecek ve denilecektir ki:

"— Dert yanıyordunuz! Bakınız, sizleri sıkıntıya sokanları cezalandırıyoruz."

Bunlar Ankarada olurken Döviz Komitesinin sabık ve dokunulmaz fezası Samet Ağaoğlu da Manisada pahalılığı Kasım Güleğin sırtına yüklüyor ve D.P. piri pak hale geliyordu. Daha doğrusu bazı kimseler o hülyadaydılar. Meclisin tahkikatına sebep diye gösterilenlerin bir çoğu suç değil, Üçüncü Menderes Kabinesinin fena icraatının delilleriydi. Bundan dolayı batı memleketlerinde adamlar hapse atılmazlar, hükümetler - başkanlariyle beraber - düşürülür. Aksi halde herkes, bir "abalı" arandığı kanaatine varır. Hele Meclis tahkikatının sonunda da bir şey çıkmazsa, bir oyunun mevcudiyeti fikri kafalara Öylesine yerleşir ki onu artık hiç kimse söküp atamaz.

D.P. Meclis gurubu işin başındaki anormallik düzeltilmeden hadiselerin normal hale getirilemiyeceğini ve başka demokrasilerde nasıl davranılıyorsa bizde de ancak öyle yapılmakla milletin tatmin edilebileceğini dik-

kat nazarından ayırmışa pek benzemektedir.

Sarol hakkında da tahkikat

Bu sırada D.P. Gurubunun sabık ve meşhur Devlet Bakanı Dr. Mükerrem Sarol hakkında da Meclis tahkikatı için bir talep yapıldı. Takririn sahibi İzmir Milletvekili Pertev Arattı. Takrirde Türk Sesi gazetesine verilen ilânlarla kâğıtlar ve Etiler Kooperatifi hikayesiyle bakanın matbaasına kaçak kat yapıldığı iddiası vardı. Fakat milletvekilleri Dr. Mükerrem Sarolun, sahibi bulunduğu Türk Sesi gazetesinde "Bu gazetenin Devlet Bakanıyla hiç bir alâkası yoktur" diye ilân ettirip bakanlığına Türk Sesi gazetesiyle muameleler yaptırdığını bir dava vesilesiyle öğrenmişlerdi. İşte bu, her nevi endişeyi ortadan kaldırıp Başbakanın sabık ideal arkadaşı hakkında tahkikat açılmasına kâfi sebepti. Şu kadar kağıt verilmiş, bu kadar ilan verilmiş, abonelerin miktarı şuymuş, kaçak kat kaçakmış, değilmiş... Bütün bunlar belki münakaşa mevzuu olabilirdi. Ama, noterdeki mukavelename ve Türk Sesinin "bu gazetenin Dr. Sarolla hiç bir mâna ve mülkiyet ilişiği yoktur" satırları? Onlar ortada bulundukça umumi efkârı hiç bir şey tatmin edemezdi. Meclis tahkikatından başka!..

Ama D.P. nin yüksek bazı kademeleri sabık ideal arkadaşı hakkında tahkikat açılmaması için çalışıyorlardı Zira bütün tahkikatların doğrudan doğruya Üçüncü Menderes Kabinesine teşmili yolunda bir temayül vardı. Üstelik Dr. Mükerrem Sarolun bazı ifşaatta bulunabileceği hususu, üstadın' dosyası Haysiyet Divanındayken gazetelere aksetmişti. Doktor Mükerrem Sarolun ifşaatı! Bu, alâka çekici bir gazete başlığı sayılabilirdi. Nitekim sabık Devlet Bakanı, hakkındaki takriri duyar duymaz ilk vasıtayla Ankaraya geldi. Meclis tahkikatım önlemek için elinden geleni yapacaktı. Başkaları da kendisine yardım ediyorlardı.

Elinde sabık Devlet Bakanı hakkında geniş bir dosya bulunan Hüseyin Balık, ihraç talebiyle Haysiyet Divanına sevkedildi. Bilindiği gibi ihraç edilen milletvekilleri gurup toplantısına katılamazlar... ve tabii konuşamazlar. Meclis de çarşamba yerine pazartesi günü tatil edildi ve tahkikat takrirleri ne Mecliste, ne gurupta görüşülebildi. Bu arada kesif "kulis faaliyeti" ne girişilmişti. Bazı yüksek kademeler Dr. Sarol hakkında Meclis tahkikatını her ne pahasına olursa olsun önlemek niyet ve azmindeydiler.

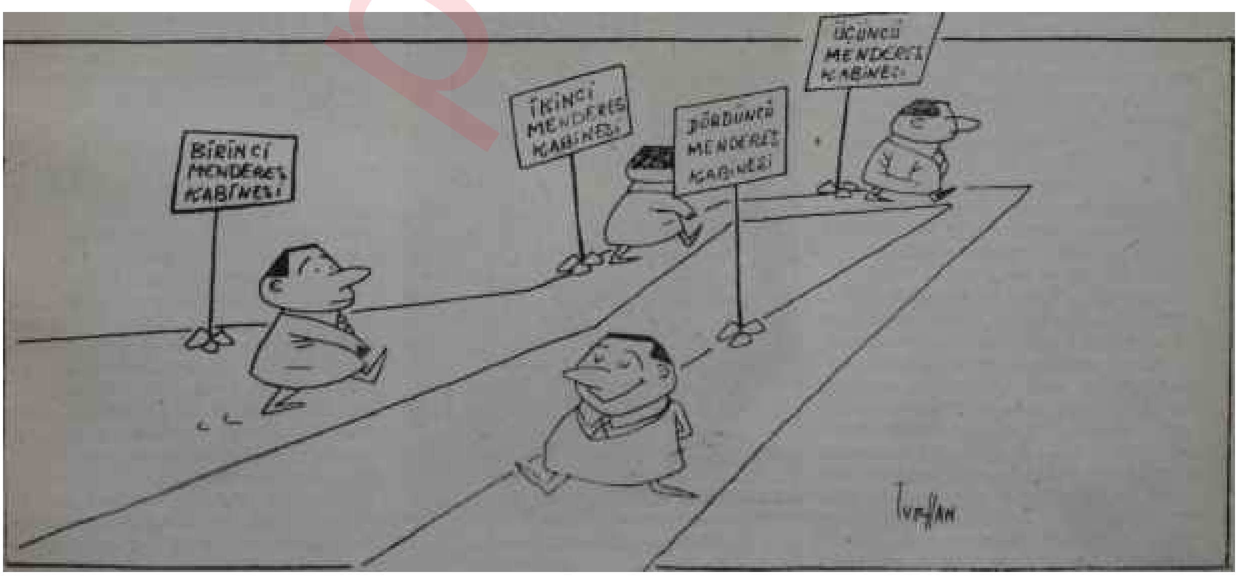
D. P.

Bir çare arayanlar

Geçen hafta içinde ve bu haftanın başında Ankarada Rüzgârlı sokaktan geçenler Demokrat Partinin büyük binasına bir hayli insanın girip çıkmakta olduğunu müşahede etmek fırsatım buldular. Bunlar, iktidara mensup milletvekilleriydi ve merkeze bölge bölge geliyorlardı. Bu sırada Genel İdare Kurulunun toplantıları da fasılasız denecek surette devam ediyordu. D.P. bir çare peşindeydi: Hürriyet Partisine akını durdurmak için ne yapmak lâzımdı? Celbedilen milletvekillerine kendi bölgelerinde bu yeni partinin taazzuvuna mani olmak maksadiyle ne yapılabileceği soruluyordu. Belediye seçimlerinde bir çok D.P. Başkam Belediye Başkam seçilmişti. Şimdi onların yerine yenilerinin getirilmesi lâzımdı. Genel İdare Kurulu bu vesileyle bir tasfiyeye karar verdi. Ancak bugüne kadarki tasfiyelerde halkın hoşuna gitsin gitmesin. Genel Merkeze - hattâ bazan Sarola veya Köprülüye - şirin görünmeyenler kazaya uğruyorlardı. Bu defa ise, muhitinde sevilen kimselerin iş başına getirilmesine çalışılacaktı.

Rüzgârlı sokaktaki binada çalışılıyordu ama, nikbinlik de hâkimdi. Nikbinlik en ziyade Hür. P. nin kurucuları arasında çatlakların husule geleceği ümidinden doğuyordu. D.P. li liderler bir yandan Hür. P. nin elindeki silâhları müsbet ve demokratik icraatla almaya çalışırlarken diğer taraftan da ayrılıklar husule getirmeye var kuvvetleriyle gayret sarfediyorlardı. Genel İdare Kurulunun azaları ve partici bakanlar yurt için-' de seyahatler yapacaklar, gittikleri yerde bilhassa Hür. P. ile uğraşacaklardı. Zafer, herkesten ve her şeyden çok yeni partinin kurucularına hücum ediyordu. Adeta D.P. nin bütün topları sabık 19 lara ateş açmıştı. Ancak, pek kaydedilen isabet yoktu. Zira D.P. bir defa daha, 1950 deki hatasını tekrarlıyordu. O zaman İsmet İnönüyle öylesine uğraşılmıştı ki, eski Milli Şef kendiliğinden yükselmiş, ömrünün belki de hiç bir devrinde olmadığı kadar kuvvetlenmişti. Biraz zaman seçip de eski liderle yeni bazı liderler arasındaki "klas farkı" da ortaya çıkınca herkes devri sabık'ı aramaya başlamıştı. Şimdi de D.P. yeni partinin kurucu ve liderlerini kahraman haline getirmekle meşguldü ve bunda elhak muvaffak oluyordu.

D.P. nin tuttuğu yollardan ilki iyi, ikincisi sakattı. Hür. P. nde çatlaklar husule getirmeye çalışılacak yerde demokrasinin icaplarının yerine getirilmesi işi daha hızlandırılsa ve tekrar girilmişe benzeyen yolda daha az fikri sabitle ilerlense muvaffakiyet ihtimali artacak, Hür. P. ni yok etme gayreti belki meyvalar verecekti. Zira Hür. P. ne karşı en iyi mücadele usulü onların liderlerini veya taraf tartarını değil, kuruluşundaki esbabı mucibeyi ortadan kaldır-

MENDERES

Memleketlerin Şerefleri ve Hükümetlerin Hatâları

Ne mutlu o London Times gazetesine ki memleketinin Dış İşleri Bakanı Prof. Fuad Köprülü değildir, iktidar organı Zafer adını taşımaz ve Avam 'Kamarasında Zeyyat Mandalinci gibi milletvekilleri yoktur. Aksi halde, dünyanın bu en meşhur gazetesinin vatan hainliği, komünist ajanlığı, memleketin ve milletin şerefini haleldar etme gibi ithamlar altında bırakılması işten bile olmazdı. Hakikaten bundan bir kaç gün evvel Pravda dahil rus gazeteleri, Ürdün hadiselerinin İngiltere hükümeti tarafından bu devletin Bağdat Paktına girmesi için yapılan tazyiklerin millî vicdanda uyandırdığı tepki neticesinde çıktığını yazarken, London Times aynı İngiltere hükümetinin Ürdün hükümeti üzerinde tasvip edilemeyecek tazyikler yaptığını bildiriyor ve iktidarı şiddetle muaheze ediyordu. Britanya adalarında bir gazete bunu belirttiği zaman ona komünist ajanı demek hiç kimsenin natırından geçmez. Ama bunu belirtmezse, vazifesini yapmamış sayılır. Bir London Times'in, ne kadar acı ve utanç verici olursa olsun, hakikatleri yazmak gibi mükellefiyeti vardır. Hatta böylece Pravdanın tahriklerine sermaye verse bile. Zira orada bilinir ki asıl tehlike bir takım bahanelerle hükümetin hatalarını gizlemektir. Asıl komünist oyununa gelme- memleketin şerefi, millî itibar, vatan menfaati gibi çok tarafa çekilebilir cinsten kelimeleri paravana olarak kullanıp bir takım mesuliyetleri hasır altı etmektir. İngilterede memleketin şerefinin, millî itibarın, vatan menfaatinin hükümetlerin hatalarıyla zerrece alakası bulunmadığı ve o şerefin, o itibarın, o menfaatin en ziyade murakabe ve mesuliyetlerin açıkça münakaşasıyla korunduğu çoktan anlaşılmıştır.

Gıpta etmemek mümkün mü?

*

Son günlerde bu neviden bir kaç hadiseye şahid olduk. Bunların en mühimi, şüphe yok, Büyük Millet Meclisinde Muhalefetin ve bilhassa İsmet İnönünün 6-7 Eylül hadiseleriyle alâkalı beyanatıdır. Muhalefet bu hadiseler dolayısıyla Üçüncü Menderes hükümetini şiddetle itham etmiş, ortada asgari vatandaşların mal, can ve ırz emniyetini temin edememiş olmak mesuliyeti varken ve azami mesuliyetin ne olduğu bilinmezken tahkikatın aynı Adnan Menderesin emirleri altında yapılmasının kimseyi tatmin etmeyeceğini belirtmiştir. Ayrıca bizzat Üçüncü Menderes kabinesine dahil bazı bakanların ifadelerinden hükümetin hadiselerin vukuunu evvelden bildiği ortaya çıkmıştır. Müteakiben İstanbul valisi bunu teyid etmiş ve hadiseleri bastırmak maksadıyla tedbir almak müsaadesi istediğini, bu müsaadenin verildiğini bildirmiştir. O halde tedbirler, hadise çıkınca niçin işlemedi, polis yer yer nümayişçilere niçin müzaheret etti? Bunların, cevaplandırılması gereken sualler olduğunda zerrece şüphe yoktur.

Halbuki Meclisteki müzakerelerden bu yana hükümet umumi efkârı, hatta Büyük Millet Meclisini tenvir etmek lüzumunu hissetmemiştir. Buna mukabil Muhalefet ve İsmet İnönü Yunanlılar tarafından ileri sürülen bazı ithamları tekrarlamak suretiyle memleketin şerefini, milli itibarı, vatan menfaatini zedelemekle suçlandırılmıştır. O kadar! Aslına bakarsanız memleketin şerefini, millî itibarı, vatan menfaatini bir zedeleyen vardır ama kim?

İthamlardan kurtulmanın yolu, bunları mukni delilleriyle reddetmektir. Yunanlılar şöyle demiş, ruslar böyle yazmış, komünistler bu yaygarayı koparmışlar! Bizim için zerrece mühim değildir. Biz hadiseler hakkında doğru şekilde tenevvür etmeliyiz, mesuliyetler açıkca ortaya çıkmalıdır ve hata edenler cezalarını görmelidirler. Ama isterse mesuliyet en yüksek makamlara bulaşsın.. Mesele o makamları bugünlük işgal edenlerin şahıslarını değil tarih içindeki Türk milletinin manevi şahsiyetini vikaye etmektir. Bunun yolu ise hakikatleri örtbas etmek yerine, her şeyi olduğu gibi bildirmektir.

Zeyyad Mandalinci
Şerefler muhafızı !

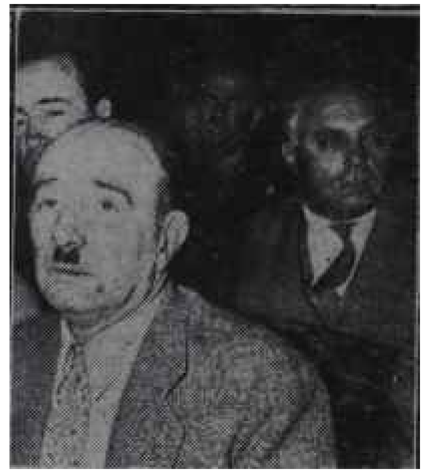
İngiltere komünistlerden niçin korkmuyor? Zira kızılların arzuladıkları karanlık, puslu hava orada mevcut değildir, şüphelerin ve endişelerin yüreklerde çöreklenmesine müsaade edilmemektedir, hatalılar kim olurlarsa olsunlar himaye ve müsamaha görmemektedirler. Serbest tenkid ve serbest münakaşa berraklığı temin etmektedir.

*

12 izde ikinci bir hadise Cumhurbaşkanının İsrail-Ürdün hududunda yaptığı beyanat hakkında Büyük Millet Meclisinde cereyan eden müzakere, daha doğrusu - muhalefet hatibinin tecrübesizliği dolayısiyle - Dış İşleri Bakanı Prof. Fuad Köprülünün nutuktan ibaret izahatıdır. Bu lüzumsuz beyanatı tenkid edenler Kurucu bakan tarafından menfi propagandacıların aleti olarak hücuma uğramışlardır. Demokrat Parti iktidarı Arap - Yahudi ihtilafında bir muayyen tavır takınabilir, bu tavır hattâ komünistler tarafından da tenkid edilebilir. Komünistler tenkid ediyor diye bu tavır tabu mu olur, üzerinde kimsenin laf söylemek hakkı kalmaz mı? Eğer dış politikamızda zaman zaman tahrik yolu tutulduğu, sergüzeşt peşinde koştuğumuz hissi boş yere uyandırıldığı kanaati ve endişesi bizde de hâkimse tıpkı London Times'in veya Avam- Kamarasında İşçi milletvekillerinin yaptıkları gibi kanaatlerimizi söyleyemeyecek miyiz?

İsrail - Ürdün hududundaki beyanat hadisesinde en mühim mesele memleketimizin bir taahhüd altına sokulup sokulmaması değildir. Zira Türkiyenin ne şekilde taahhüd altına sokulduğu Anayasada yazılıdır ve başka yollardan yapılacak vaadler veya bu yolda söylenecek sözler şahsi olmaktan ileri gitmez. Ama Orta Doğunun bugünkü konjonktürü içinde Türkiye Cumhurbaşkanının Ürdün kampında askeri şeflere nutuk vererek Arap lejyonunun yanında Türk ordusunun görülebileceği ihtimalinden bahsetmesini hâlâ doğru bulmadığımızı, bu şekildeki beyanları yanlış tefsirlere ve ümidlere yol açacağından endişe ettiğimizi, dolayısıyla bazı kimselere lüzumsuz cesaret vereceğini sandığımızı, nihayet Cumhurbaşkanının da böyle konuşmak hakkı olmamak gerektiğini söylemek imkânını demokratik bir rejim bize sağlamalıdır. Böyle söyleyenleri demokratik bir rejimde Dış İşleri

Avrupa Konseyi hadiselerinde söz alanlar

Fatin Rüştü Zorlu *Feridun Ergin* *Fuat Köprülü*

bakanları bir takım maksadlarla itham etmezler. Ederlerse rejimin adı demokratik olmaktan çıkar.

Komünizm bir memlekete en büyük zararı ne zaman verir, bilir misiniz? Açık münakaşayı önlemek için bir paravana haline getirildiği gün.

Üçüncü bir hadise, Feridun Ergin meselesinde bazı hatiplerin sözleri ve ekseriyet partisi gurubuna maledilebilecek reaksiyondur. Müzakerelerden bir kaç hakikat bütün çıplaklığıyla ortaya çıkmıştır. Bunlardan birincisi Fatin Rüştü Zorlunun Feridun Ergini her türlü statü hükmünü çiğneyerek Avrupa Konseyi delegeliğinden azletmiş olduğu keyfiyetidir. Avrupa Konseyine tevdi ettiğimiz nota, bizzat D. P. li milletvekili Zeyyat Mandalincinin AKİS'in evvelce bahsettiği bir telefon muhaveresi etrafında verdiği bilgi - Strasburgda havanın çok aleyhimizde olduğu kendisine söylenip, Feridun Erginin tekrar tayini istendiğinde o zamanki Dış İşleri Bakan vekili azlettiği bir şahsı tekrar eski vazifesine asla iade etmeyeceğini söylemiş, Zeyyat Mandalinci ısrar edince de Paris santralinden Son Ekselansın konuşmak istemediği cevabını almıştır - bu hatanın reddi imkânsız delilleridir.

İkinci bir hakikat, Zeyyat Mandalincinin Avrupa Konseyinde bir Türk delegesi için iane toplanmasına sebebiyet verdiğidir. Kendi ifadesine göre Konsey önünde Türk hükümetinin hata ettiğini söyleyemezmiş. O halde ne yapmış? Gene kendi ifadesine göre o sırada bir ilham gelmiş, "hükümet Feridun Ergini azletmedi, tahsisatını kesti; kendisi sizin için bu kadar kıymetliyse maddi imkânları temin edin, getirin" demiş. Bunun üzerine 300 bin frank iane toplanmış ve tabii haber bütün dünyaya bu sansasyonel tarzda yayılıvermiş. Zeyyat Mandalincinin, milli itibarımızı hu kadar kıran bir hareketini izah için bulduğu sebep kabahatten büyük bir özürdür. Hükümetin hata ettiğini söyleyemezmiş. Hükümetin hata ettiğini söyliyemediği için Türk milletini dünya umumi efkârı önünde bu halegetirmek! Maşaallah...

Üçüncü bir hakikat Feridun Ergine mutlaka kabahat yüklemek isteyenlerin buldukları sebeptir. Hürriyet Partisinin Urfa milletvekili "hükümeti yabancılara jurnal etmiş". Jurnal etmiş te ne yapmış? Sorulan bir suale cevaben D. P. den çıkarılma sebeplerini bildirmiş. Vaziyet şudur: Konseyin Ekonomik komisyonu başkanından Feridun Ergine bir mektup geliyor. Bunda deniliyor ki: "Toplantıya gelemediniz, partinizden de çıkarıldığınızı haber aldık; lütfen izahat verin". Feridun Erginin D. P. den çıkarıldığı duyulmuştur. Partiden çıkarılmak! Bu, bir batılı siyaset adamının hatırına bin tane sebep getirebilir. Bilhassa ahlâksızlık, namussuzluk sebepleri; zira, oralarda insanlar par tilerinden daha ziyade o yüzden atılırlar. Ee, Feridun Ergin D. P. den niçin çıkar ıldığını "hükümeti yabancılara jurnal etmemek için" saklayacak mıydı ? Verdiği cevapta bildirdiği, D. P. Haysiyet Divanının (Başkanı Celal Fuad Türk geldi) kendisine bildirdiği mucip sebeplerden ibarettir. Eğer bu mucip sebeplerin açıkça ifadesi "hükümeti dışarıya jurnal etmek" sayılıyorsa, mesuliyeti her halde o sebeplerle çıkarılanlarda değil, çıkaranlardadır.

Hükümet Feridun Ergini delegelikten azlediyor; tahsisat yokluğu diye bir şey bahis mevzuu değildir. zira Urfa milletvekilinin yerine D. P. li bir Siirt milletvekili parası hükümet tarafından ödenerek gönderiliyor; tabii bunun üzerine Ergin gitmiyor; bu sırada Zeyyat Mandalincinin gafı yüzünden iane toplanıp ta hadise o vesileyle dünyaya yayılıverince bazı kimseler Urfa milletvekiline dönüyor ve diyorlar ki: "Sen ne diye gitmedin, ne diye partiden ihraç olunma sebeplerini bildirerek memleketi yabancılara jurnal ettin?".

Bu, olsa olsa, tevkif edilen Hüseyin Cahid Yalçını Ahmet Emin Yalmanın "tevkif edilmek suretile memleketin itibarını zedelemiş olmak" suçuyla itham etmesine benzer, başka şeye benzemez.

*

Memleketimiz zaten kâfi derecede tehlikeli bir bölgededir ve komünistler Türkiyeye zaten musallattırlar. Onların yüzünden kendi işlerimizin açık ve serbest münakaşasından alakonulursak bu işler büsbütün bozulur ve bundan en ziyade bizzat kızıllar faydalanır. Düşmanlarımızın istemediği müstakar, huzur içinde, sakin, meselelerini hal yolunda, kuvvetli ve itibarlı bir Türkiyedir. Eğer biz, meselâ Milliyet gazetesi muharrirlerinden olan Peyami Safa adındaki gazeteci arkadaşımızın orijinalite olsun diye - aslında orijinalite de değildir ya, zira kendisi meşhur Mc Carthy'yi alaturka şekilde taklid etmektedir - savunur göründüğü prensipleri ciddi ciddi memleket meselelerinde ölçü diye alırsak; hükümetin dış politikadaki metodlarını tenkid eden veya 6/7 Eylül hâdiselerininin dünyada uyandırdığı fena tesirlerin, hakiki mesullerin meydana çıkarılmasıyla silinmesini isteyenleri vatana hiyanetin kenarına gelmiş olmakla suçlandırırsak; nihayet bir parti haysiyet divanının mucip sebeplerini dışarıya bildirmeyi memleketi jurnal etmek sayarsak belki mesul mevkide bulunanlar rahat nefes aldıklarını sanırlar ama milletçe üzerinde oturduğumuz dalı kesmiş oluruz.

maktı. Bu ise, Samet Ağaoğlunun Manisada "Hürriyet vardır, niçin Hürriyet Partisini kurdular?" demesiyle olmazdı. Hele D.P. den ayrılan milletvekillerine sempati duyduğundan şüphe edilen memurları göğe mecbur etmek en fena usuldü. İşi esasından ele almak gerekiyordu.

Genel İdare Kurulunun toplantıları Ur müddet bizzat Başbakan Adnan Menderesin başkanlığında devam etti, o Pazartesi günü İstanbula gidince azalar Kendi aralarında toplandılar. Stratejiyi Genel Başkan hazırlamıştı, ötekiler taktik hareketleri tesbit ediyorlardı. Partiyi kurtarmak lazımdı. Fakat kumandan buna muktedir miydi? İşte, geçen hafta içinde D.P. de en mühim mesele buydu.

Gurupta temizleme

Genel İdare Kurulu, Gurup İdare Kuruluyla da beraber tordandı.

Başkan Apaydın tatile çıkıyor
Sevimli demokrat

Gaye Gurubu temizlemekti. Liderlerin kanaatine göre bazı kimselerin yarattığı hava neticesinde gurup toplantılarına hakim olunamıyor ve milletvekilleri ölçüsüz hareketler yapıyorlardı. Bilhassa son toplantıda bizzat Menderesin hezimete uğraması Merkezi Umumiyi müthiş endişelendirmişti. Gurubu zaptırapt altına almak lazımdı. Zira hükümetin tedbirlerinin karşısına o dikiliyor ve Menderesin elinden inisyatifi alıyordu. Genel İdare Kuruluna hâkim olan kanaate göre bunun sebebi zaten partiden çıkmaya karar vermiş olan bir takım milletvekilinin işleri içerden karıştırmasıydı. Maksadlı hareket ediyorlar, arkadaşlarını kışkırtıyorlardı. Bu yüzden "elebaşıları" bir defa ihraç edilirse mesele kalmıyacak. Gurup tekrar eski kuzu haline dönecekti. Ondan sonra ise, hakimiyet kurmak kolaylaşacaktı, D.P. den atılmamak isteyenler, susup oturacaklardı. Bu mülâhazalarla ilk başta Hüseyin Balık, Selâhaddin Toker ve Ali Muzaffer Tanöver Müşterek Haysiyet Divanına ihraç talebiyle sevkedildiler. Bu arada bir tedbir daha alınmıştı: Müşterek Haysiyet Divanının başkanlığına da Meclis müzakerelerinde On sırada oturup muhalefet sözcülerini kışkırtmak, sözlerini kesmek, gürültü etmek vazifesini yüklenmiş bulunan ve gazeteciler arasında "silahendaz" denilen guruba mensup olan Osman Kavrakoğlu getirilmişti.

D.P. Gurubunda tenkidler yapmasiyle tanınmış bir milletvekili bu hafta çarşamba günü:

"— Göz dağı veriyorlar, dedi. Geçen gurup toplantısından sonra Meclisteki merdiven altında bize partiyi yıktığımızı söyliyerek - ki partiyi asıl yıkanlar kendileridir - hücum edenler şimdi Genel İdare Kurulu yoluyla bizi tedip etmek istiyorlar." diyordu.

Liderler yeni bir hata yapmışlardı, zira gurup bana kolay tahammül etmiyecekti. Simdi bir çok milletvekili Adnan Menderesin itimat alıncaya kadar yumuşak davrandığını anlıyordu. İtimat alındıktan sonra işte, gurup üzerinde tazyik teşebbüsü yeniden başlamıştı. İhraç talebiyle Osman Kavrakoğlunun başkanlığındaki heyete sevkedilenlere yakında yenileri katılacaktı. Ama bu, Guruba hâkim olan havayı değiştiremiyecekti. Bilâkis, kızıştıracaktı.

B.M.M.

Yıkılan efsane

Kısa boylu, yuvarlak, acık başlı başkan elindeki ince çekici masaya vurdu ve celseyi açtığım bildirdi. Bütçe komisyonunun yem başkanı Halil İmre intizamı sever görünüyordu. O sırada saat tam 10 idi. Komisyon odası dokuzdan itibaren dolmuş, Maliye Bakam da ona doğru gelmişti ama başkan müzakereleri tam saatinde başlatmak için beklemişti. B. M. M. nin bütçeyi tetkiki böylece açıldı.

Başkan gibi bakan da yeniydi. Kendinden emin ve eskinin mesuliyetinden uzak kalmaya niyetli bir hali vardı. Nitekim şimdiye kadar görülmemiş derecede kısa bir konuşma yaptı. İktisadi meselelere girişmeyecekti, sadece mali hususlarda bilgi verecekti. Ama milletvekilleri tatmin olmadılar. Sualler ve tenkidler derhal başladı. Evvelâ sualler soruldu, bir gün sonra bakan bunları cevaplandırdı, müteakiben fikirler söylendi. Umumiyetle görülen, kalkınma denilen hikâyeye artık hiç kimsenin fazla inanmadığıydı. Herkes, hattâ en koyu Menderesçiler bile hataları itiraf zorunda kalıyorlar, gayretlerini bir kulp bulmaya teksif ediyorlardı. Murad Ali Ülgen kabahatin plansızlıkta değil, tatbikatsızlıkta olduğunu söyleyerek bu kulpların en garibini bulmak şerefine nail oldu. Hatipler mütemadiyen I. Menderes, II. Menderes, III. Menderes, IV. Menderes deyip duruyorlardı. O kadar ki az Türkçe bilen bir yabancı bizde de kralların, Louis'lerin bulunduğunu sanabilirdi. Bir kısım D.P. liler başbakanı tenkidlerinde kolluyorlardı. Fakat en alâka uyandırıcı konuşmalardan birini yapan Hüseyin Balık millî ve partizanlıktan uzak hükümetin hasretini çektiğini ifadeden sakınmadı. Adnan Menderesin kendisini tatmin etmediği anlaşılıyordu. Dış borçlar, paraların çarçur edilmesi yüzünden bu kadar artmıştı. Bir hükümet, yeni bir hükümet lazımdı. Hüseyin Balık bitirince, milletvekilleri:

"— Bu balık, oltaya gelen cinsten değil" diye güldüler.

Hatipler en ziyade hayat pahalılığı üzerinde durdular. Bir çoğu tahditler konmasını istedi. Tema, "kemerlerimizi sıkalım" idi. Buna Server Somuncuoğlu şu cevabı verdi:

"— Daha ne fedakârlık yapabiliriz? Bizim seviyemizin altında su vardır,"

Halbuki Sinop Milletvekili geçen yılki müzakereler esnasında - o sırada iktidar etrafa ateş saçıyordu - pek parlak bir istikbal levhası çizmişti. DP. liler ise radyo getirtmiyelim, buz dolabı getirtmiyelim, otomobil getirtmiyelim, yeni barajlar yapmıyalım, fedakârlık, fedakârlık, fedakârlık diyorlardı. Gerçi hepsi konuşmasına bütçeyi övmekle başlıyor, muvaffakiyetler diliyor, D.P. nin zaferlerini methediyordu ama hemen arkadan sert tenkidler geldiğinden

Hüseyin Balık
Oltaya gelmedi

bunun bir formalite olduğu anlaşılıyordu. Nizameddin Âli Sav global arz, global dömand, enflasyon, deflasyon, enfrastrüktür, süperstrüktürlü bir uzun konuşma yapınca bazı milletvekilleri Poincare'nin sözünü hatırladılar: "Kelimeleri arka arkaya getirince daima bir konuşma olacağını sanmayınız!"

' Komisyonda bir çok Hür. P. li vardı: Muhlis Ete, İhsan Hamid Tigrel, Yusuf Azizoğlu.. Gergi komisyonlar kurulurken Bütçe Komisyonundan 19 lar dikkatle ayıklanmış, Fethi Çelikbaşlar, Feridun Erginler, Ekrem Alicanlar dışarda bırakılmıştı ama yeni iltihaklarla komisyonda Hür. P. nin temsilcileri de olmuştu. Zaten milletvekilleri dışardan müdahale edebilirlerdi. Nitekim Feridun Ergin, Fethi Çelikbaş, Ekrem Alican müzakereleri dikkatle takip ettiler ve konuşmalar yaptılar. Fethi Çelikbaş Avrupa Konseyinde bahis mevzuu edilen meseleleri ele aldı, Ekrem Alican Hür. P. nin adından dolayı plân ve program taraftarı olamıyacağına dair yapılan garip tenkidleri cevaplandırdı. Feridun Ergin ise rakkamlara dayanan kuvvetli bir konuşma yaparak milli gelirin artmadığını bildirdi ve iktisadi meselelerin hallinin neslimiz için bu topraklar üzerinde bir beka şartı teşkil ettiğini söyledi.

Rakamların yeni oyunu

Bu arada Maliye Bakanı bazı açıklamalar yaptı. Dış tediye borçlarımız 982 milyon liraydı. Bu, devlet borçlarıydı. Bunun yanında 114 milyon dolarlık borç transfer bekliyordu. Kredili ithalâttan dolayı taahhütlerimiz bu hesabın dışındaydı. 112 ton altınımız rehindeydi. Nedim Ökmen bu miktarın geçen sene 115 ton olduğunu söyledi. Hemen itirazlar vuku buldu. Zira derhal hatırlatıldı ki o zaman Hasan Polatkan sadece 56 ton altınımızın rehinde bulunduğunu söylemişti. Zaten bütün altın stokumuz en son açıklamaya göre 127 tondan ibaret bulunduğu için durum pek acıklıydı. Bu husus, komisyonda bilhassa belirtildi. Bakan, tenkidleri nazarı dikkate alacağını vaad etti ve böylece fasıllara geçilerek umumi müzakere iki günde ve görülmemiş bir süratle kapandı. Fakat ortaya bir hakikat tekrar çıkmıştı: Artık hiç kimseyi kalkınma, iktisadi istiklal savaşı diye oyalamak imkanı kalmamıştı. Bütçe müzakereleri sırasında IV. Menderes Hükümeti pek çok hırpalanacaktı.

Kapaktaki politikacı

Enver Güreli

Geçen haftanın sonlarında Hür. P. Genel Merkezinde yapılan seçimlerde ikinci başkanlığa Enver Güreli getirildi. Enver Güreli.. Bu, Balıkesirin genç milletvekillerinden biriydi. D.P. saflarında Meclise girmiş, Menderes Kabinesinde Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı yapmış, Başbakanla anlaşamayınca ayrılmakta bir an tereddüt etmemiş, bilhassa 2 Mayıs seçimlerinden sonra gidişatı tasvip etmediği için bir çare düşünenler arasına katılmış, ispat hakkı tasarısına ilk imza atanlardan olmuş, bilinen hadiselerden sonra da Hür. P. ni kurmuştu. Enver Güreli için daha fazla malûmat da pek ala verilebilirdi: 1914 te Burhaniyede doğmuştu. Galatasaray Lisesini ve Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirmişti. Sonradan memuriyet hayatına atılmış ve süratle yükselmişti. 1950 de Toprak Mahsulleri Ofisinin İstanbul Bölge Müdürü ve Ticaret Odası Umum Müdür Vekili idi. O memuriyetteyken milletvekilliğine adaylığım koymuş ve seçilerek Ankaraya gelmişti. 1954 te ise Balıkesirden en çok rey alanların başımla bulunuyordu.

Evet, Enver Güreli için bir çok şey söylenebilirdi. Ama asıl söylenmesi gereken, bu genç milletvekilinin güvenilir insan olmasıydı. Hür. P. nin ise, bilhassa kuruluşunun ilk günlerinde güvene ihtiyacı vardı. Ekonomi ve Ticaret Bakanlıkları en netameli bakanlıklardandır. Enver Güreli oradan harcanmaksızın çıkmış olan, ismi etrafında en ufak bir imaya dahi fırsat vermemiş bulunan ender bakanlardandır. Bunun sebebi ise prensiplerine aykırı hareketleri su veya bu bahaneyle - böyle bahaneler bulanların çoğunun asıl mucip sebebi bakanlık koltuğunun rahatlığı ve cakasıdır ya.. - yapacak yerde istifa etmeyi tercih etmesidir.

Şimdi, onun ikinci başkanlığını yaptığı bir siyasi teşekkülde - bazı yanlış atılan adımlar da olsa - işlerin bir nizam içinde yürüdüğüne inanılabilir. Bu nizam hukuki nizam olacaktır. Bize öyle geliyor ki Hür. P. çizdiği yolu terkettiği gün Enver Güreliyi ve onun gibi düşünen idealist arkadaşlarım bu partinin liderleri arasında görmekte devam etmemiz ihtimali yoktur. Bu, kıymeti bulunan bir garantidir.

Hür.P.

Bir yanlış adım

D. P. Genel İdare Kurulunun Hür. P. ye akım durdurmak için düşündüğü zecri tedbirler para eder şeyler değildi ama geçen haftanın başlarında bu akın fiilen durdu. İktidarın genç, münevver ve güzel bir milletvekili bu hafta salı günü şöyle diyordu:

"— İyi ki beklemeği tercih etmişiz. İyi ki partiyi içinden ıslaha çalışmadan ayrılmak istememişiz. Onlara bakın.. Onlara bakın, kimleri alıyorlar".

Hür. P. Muammer Alakantı almış, üstelik onu Meclis Gurubu başkan vekilliğine getirmişti. D. P. den yeni partiye akın anide durdu. Sadece durmakla kalmadı, tarafsızlarda da bir tereddüt belirdi. Demek ki yarın o saflarda Feridun Fikri'leri, Nihad Erimleri, Dr. Behçet Uz'lan veya Lûtfi Kırdarlan pek ala görebilirdik. Hattâ Dr. Mükerrem Sarol bile - geçmeyi arzulama - demek geçebilirdi. Peki. partinin kurulusundaki o güzel

Kasım Küfrevi
Dostlarını düşünüyor

Bir Okuyucu Mektubu

Acı Şeyler

23 Aralık tarihli Cumhuriyet gazetesinde şöyle bir baslık gölümüze çarptı: "Yaptığınızı Beğendiniz mi?" İlk bakışta kime hitap ettiği pek anlaşılmayan bu manalı başlığın altındaki resme göz atıp, yazıyı okuduktan sonra, içimizden bir şeyin koptuğunu hissettik! Resim, bir müddet önce hapse girmiş olan, AKİS'in yazı işleri müdürü Cüneyt Arcayürek'in İnönü tarafından ziyaret edildiği ânı tesbit ediyor! Tabii, son yıllarda her siyasi suçlunun başına geldiği gibi, Cüneyt Arcayürek de saçları sıfır numara ile tıraş edilmiş vaziyette gözüküyor! Resmin altındaki yazıdan öğreniyoruz ki, bu ibret levhası "Beynelmilel Basın Enstitüsü" tarafından yayınlanan bir kitapta, "İktidarın Basın Üzerindeki Baskıları" adlı eserde yayınlanmıştır. Yani, iktidarların basın üzerine nasıl, akla hayale gelmedik baskılar yaptığının canlı bir misali olarak bu, insana utanç verecek resim kitaba geçirilmiş!.. Memleketimiz için ne güzel bir propaganda vasıtası! Tam turistik bir tablo!..

Bu hazin hâdiseden, acaba azap duymayan var mı? Ama, sadece azap duymakla iş bitmiyor ki!..

Beş yıldanberi kış uykusuna yatan bir basın ve aydınlar topluluğu, şu ibret levhasını görerek kendine gelir mi acaba? Kâğıt meselesini, resmi ilan faciasını nazarı itibara alarak gene "patlıcanın faydalarından" bahseden, Beşiktaş - Fener maçından söz açan makale ve fıkralarla günlerini gün etmeğe devam eden yazarlarımız buna ne diyecekler? Karın doymadan, iklim yaratılmadan demokrasi olmaz buyuran muhteremler neredediler şimdi? İktidarın her yaptığını mazur göstermeğe gayret eden bir takım yazarlar, belki de şöyle diyeceklerdir:

"— Canım, iyi taraflarımızla tanılamıyoruz; iktidar, hiç olmazsa kötü taraftan da olsa, tanınmamızı sağlamıştır.."

Resmi yayınlayan gazete altına şu acı satırları da eklemiştir: "Bütün dünyaya dağıtılan böyle bir eserde, Türk Milleti, Türk demokrasisi hesabına bu kadar yüz kızartıcı bir resmin bulunmasına sebep olanlar, elde ettikleri netice ile ne derece iftihar etseler azdır!"

Evet, ne derece iftihar etseler, ne kadar sevinseler azdır! Ama, bugünedek, daha dün denecek kadar yakın bir geçmişte, bütün bu türlü hareketlere göz yuman, aldırmıyan, hattâ böyle olayları mazur göstermeğe çalışan büyük gazetelere, büyük aydınlara ve büyük başyazarlara ne demeli! Bu olaydan, onların da iftihar etmeleri gerekmez mi? Hani, Hüseyin Cahid Yalçın tevkif edildiğinde, ona, hücum eden, onu suçlu bulan başyazarlar, nerde? Demokrasi kervanına katılmış olduğumuzu haykıran yazarlar ne oldu? Gazeteciler coplarla dövülürken, karakollara götürülürken, ziyafet sofralarında kadeh kaldıran, içki sofrasının mahmurluğu ile yazdıkları fıkralarda, "bu muazzam eserlerin yanında hürriyetin de lâfı mı olurmuş!" diyen yazarlar şimdi ne alemdeler acaba? Onların da iftihar etmeleri gerekmez mi? Bu utanç verici hâdiseden sadece bir gurup değil, hepimiz sorumluyuz. "Hepimiz" den kasdım, aydınlar ve gazetecilerdir.

Mecliste bu kadar gazeteci ve başyazar olan milletvekilleri var. Hangisi "isbat hakkı teklifine imza attı ? Tevkif edilen gazetecilere yapılan muameleye hangisi itiraz etti? Adalet Bakanlığından hangisi bu hususta izahat istedi? Basın Kanununun demokratik esaslara göre değiştirilmesi için kim uğraşıp didindi? Bütün bunlardan habersiz ve uzak bir basın ve aydınlar zümresi olursa, elbet gazetecilerin saçları kesilir!

Vicdan bile duymaz, sesi çıkmazsa bir ahı!
Sessiz kölelerdir yaratan binbir ilâhı.
Elbet put olurlar öpülen eller etekler,
Elbet, öpen oldukça olur öptürecekler.

Tekrar, üzüntü, ümitsizlik ve ıstırap ile söyliyelim ki, kabahat biz aydınlarda, siz gazetecilerdedir! Acı şeyler Halûk, fakat- gerçek.

Necmettin HACIEMİNOĞLU

İstanbul Edebiyat Fakültesi, Türkoloji bölümü öğrencilerinden

prensipler, kapıların herkese açık tutulmaması, bir takım kıstasları göz önünde bulundurmak karan, partiyi idealistler partisi haline getirmek ve özlenen politikanın esaslarını benimsemek azmi ne oluyordu? Küçük hesaplara büyük fikirler feda edilmişti.

Doğrusu istenilirse Muammer Alakantın vaziyeti Hür. P. nde münakaşa mevzuu olmuştu. Ama bir defa Manisa Milletvekili emrivaki yapmış, gelip kendiliğinden yerleşmişti. Sonra bazı Hürriyetçiler - Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu, Mustafa Ekinci... - Muammer Alakantı almamanın D.P. den bu yana kayacak bir takım milletvekillerini şüpheye düşüreceğinden çekinmişlerdi. Nihayet, milletvekili adedini çoğaltmanın bir emniyet unsuru olacağını düşünenler de çıkmış ve kemiyet ön plana alınmıştı. Neticede Muammer Alakant ekseriyet karariyle partiye kabul edilmişti. Mesele de Hür. P. kurucuları için bitmişti. Zira yeni partide iktidar liderlerinin ve organlarının temenni ettikleri, hattâ belirttikleri gibi anlaşmazlık yoktu. Daha doğrusu herşey bir aile içindeymiş gibi cereyan ediyordu. Münakaşa ve müzakereler sırasında kapıyı vurup çıkanlar oluyordu; ama ertesi gün dönüyorlardı. Birbirlerine ağır şekilde hücum edenler bulunuyordu; ama iki saat sonra sarılıp öpüşüyorlardı. Parti içindeki seçimler sırasında kulis faaliyeti de görünmüştü; ama kazananlar ve kaybedenler neticeyi İyi oyuncular gibi karşılamışlardı. Kasım Küfreviye gelince, onun kurucular arasına katılmaması, hattâ partiye girmemesini D. P. çevreleri istismar ediyorlardı ama bu hareket bizzat iktidar için fena bir nottu. Çünkü Ağrı Milletvekilinin bazı endişelerden dolayı - şahsına değil, hemşehrilerine ait endişeler - bu tavrı takındığı herkesin malûmuydu. Bu endişelerin duyulması ise, D.P. idaresi için gurur verici sayılmazdı ve partizanlığının deliliydi. Kasım Küfrevi fikren ve kalben "ispatçılar" la beraberdi; ne yazık ki hususi durumu onlara açıkça iltihakına mani teşkil ediyordu. Bundan bir buçuk sene evvel de Server Somuncuoğlu aynı mülahazalarla - onunki" ler mali idi - C.H.P. den ayrılmak mecburiyetinde bırakılmamış mıydı? Demek ki o yandan bu yana iktidarın usullerinde pek çok şey değişmemişti

Evet, iç ihtilâf veya çözülme hikâyelerinin aslı ve esası yoktu. Ancak bu demek değildir ki Hür. P. bir yolun ağzında bulunmamaktadır. Partinin kapıları kimlere açık tutulacak, kimlere kapanacaktır? Her gayrı memnun kabul edilecek midir? Partisinde aradığım bulamayan şansını yeni partide mi deniyecektir? Hür. P. yurt içindeki teşkilâtını kurmadan evvel bu suallerin cevabını kendi kendine vermek mecburiyetindeydi. Memleketle her tarafında Hür. P. nin temsilcisi olmaya can atanlar vardı. Hattâ bunların sayısı ocaklarda, bucaklarda, ilçe ve illerde birkaç taneydi. Seçmek gerekiyordu.

Kurucular, kendileriyle teker teker konuşulduğunda seçme yapılarak âza kabulüne taraftar görünüyorlardı. Ama şimdiye kadarki fili tutumları şuydu: Meclisten hiç kimseyi reddetmemişlerdi. Halbuki DP. Meclis Gurubunun içinde Hür. P. ni samimi surette benimsemiş olanlar mevcuttu ve bunlar rejim için bir teminat teşkil ediyorlardı.

A K İ S
Bu hafta 35.535 adet basılmıştır.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Kıbrıs

Huzursuzluk devam ediyor

Ogün Kıbrıs'ta Makarios'un yeğenlerinden birinin cenaze töreni yapılacaktı. Bu yeğen İngiliz askerlerine kurulmuş bir pusuya iştirak etmiş ve bu yüzden çıkan bir çarpışma sırasında İngiliz kurşunu ile öldürülmüştü. Gerçi bu gibi çarpışmalar çoktan Kıbrıs- günlük olayları arasına karışmış, çoktan her iki taraf da günde birkaç ölü vermeye alışmışlardı. Her gün yapılan cenaze törenleri Kıbrıslıların yabancısı değildi. Fakat o gün gömülecek ölünün Makarios'un yeğeni olmak gibi bir özelliği vardı. Onun için İngiliz makamları sıkı tedbirler almışlar, hattâ cesedi, gizli tutulan bir yoldan mezarlığa götürmek istemişlerdi.

Fakat, bu, Kıbrıslı tedhişçiler için kaçırılacak bir fırsat değildi. Hemen sembolik bir tabut hazırlandı ve Kıbrıs halkı bu tabutun peşine düşürüldü. Makarios hazretlerinin yeğenine hakikaten muhteşem bir tören yapılacaktı. Tabutun içinde yeğen olmasa da ne gam!.. Değil mi ki bir karışıklık imkanı yaratılmıştı bu, tedhişçiler için yeterdi.

Ancak komployu haber alan İngiliz kuvvetleri tören yerine yetişince kızılca kıyamet kopmakta gecikmedi. Kurşunlar uçuşuyor, bombalar atılıyor, feryatlar yükseliyordu. Ortalık yatışınca bu törenin bilançosunun on beş yaralı olduğu anlaşıldı. Bu yaralılardan ikizi kadındı. Geri kalanlar ise İngiliz kuvvetlerine mensup askerlerdi. Kabak, her zaman olduğu gibi, gene onların başında patlamıştı.

Bitmeyen kavga

Bu arbede, Kıbrıs'ta her gün vuku bulanların sadece bir tanesidir. Son günlerde Kıbrıs'tan alman haberler, bu adada uzun zamandanberi devam etmekte olan huzursuzluğun, gün geçtikçe azalacağına artmakta olduğunu göstermektedir. Oysa ki, İngiltere ile Yunanistan arasında "Self - Determination" mevzuunda varılan prensip anlaşmasından sonra bu huzursuzluğun azalması beklenirdi. İngiltere, Londra konferansında ileri sürdüğü tezin aksine, Kıbrıs'a "self - determination", yani kendi mukadderatını kendi tayin etme hakkim tanımaya yanaşmıştı. Esasen Kıbrıs Rumlarının ve Yunanistan'ın istediği de bu idi. Evet, gerçi henüz bu hakkın kullanılacağı zamanı tesbit etmek mümkün olmamıştı. İngiltere bu tarihi mümkün olduğu kadar geriye atmak istiyor, Yunanistan ise derhal bir plebisite gidilmesini taleb ediyordu. Fakat öyle görünüyordu ki tarih tesbiti meselesinde de Yunan tezi ağır basacaktı. Bunun için, hala yaygaralar koparıp dehşet yaratmaya lüzum yoktu.

İngiltere ile Yunanistan arasında varılan prensip anlaşmasından sonra da Kıbrıs'ta tedhiş hareketlerinin devam etmesi, bu hareketlerden, başka sonuçlar elde etmek istendiğini göstermektedir. Eğer gaye sadece Kıbrıs'ın ''self-determination" unu temin etmek olsaydı, bu konuda başarılı bir sonuca varınca, Yunan Hükümetinin, üzerlerinde büyük nüfuz sahibi olduğu Kıbrıslıları sükûnete davet etmesi gerekirdi. Zaman problemi bu deh» şet hareketlerinin devamı için yeter sebep değildi. Bu hareketlerin son günlerdeki kaynaklarında başka gayeler, yöneltildikleri hedeflerde de başka sonuçlar aranmalıydı.

Geçen hafta içinde yapılan iki Yunan jesti, bu gayeler ile varılmak istenen sonuçlar hakkında oldukça açık bir fikir vermeye kâfi gelmiştir.

Kıbrıs meselesi üzerindeki görüşünden vaz geçinmeye çalışmaktadır. Türk Hükümeti gerek Londra Konferansında takip ettiği hareket tarzıyla, gerek Türk halkına karşı giriştiği taahhütlerle, kendini. Kıbrıs üzerinde varılacak bir "self-determination" anlaşmasını tanımıyacak şekilde bağlamış bulunuyor. Bu bakımdan İngiltere ve Yunanistan arasında bu yolda yapılacak bir anlaşmaya kesin muhalefet gösterecektir. Bu muhalefeti bertaraf etmek için de Türkiye'yi makyavelist bir siyasetin gerektireceği her vasıta ile tazyik etmekten başka çare yoktur.

Gerçekten böyle bir siyasetin Türkiye'yi tazyik için seçeceği en uygun vasıta da karasuları meselesidir. Türkiyenin etrafını kuşatan adaların hemen hepsi Yunanistanın elindedir

Kıbrıs'ta İngiliz askerleri

Üç lisanda tehdit !

Jest 1.

Selânikteki konsolosumuzun tevkifinden sonra yapılan bu iki Yunan jestinden de anlaşıldığı üzere, Yunanistan bu günlerde Türkiye üzerinde gittikçe artan bir baskı yaratmak emelindedir. Bu jestlerden biri, Yunan hükümeti tarafından, Yunan Deniz Kuvvetlerine verilen, Yunan karasularına girecek Türk gemilerine ateş aç emridir. Her türlü hukuki esastan ari olan bu emir, Türkiye üzerinde bir baskı yaratmaktan başka bir gayeye matuf değildir. Bu baskı tan Türkiye'yi tazyik etmek ihtiyacını hissetmiştir? Bu suallerin cevabı okuyucularımızın yabancısı olmaneden yapılmaktadır, neden Yunanissa gerektir.

Bir kere Yunanistan Türkiye'yi

ve kendi limanları arasında sefer yapmakta olan Türk gemileri bile, çok kere, bu adaların etrafını kuşatan Yunan karasularından geçmek sorundadır. Hele karasuları sınırları altı mil olarak kabuk* edilirse, bir çok hallerde, Türk gemilerinin kendi limanları arasında normal seyrüsefer yapmak imkanı ortadan kalkmış olaçaktır. Ancak, yunanlılara bu derece makyavelist bir silâhı Kullandıkları için sadece kızmak değil, aynı zamanda teşekkür etmek de gerekir. Çünkü Yunanlı dostlarımız, böylece, Türkiye civarında topraklarımıza Kıbrıs'tan da yakın bir takım adaların mevcut olduğunu bizlere hatırlatmış bulunuyorlar. Hem bu sefer, bu adaların, pek öyle dost ellerde bulunduğunu da iddia edemeyeceklerdi.

Jest 11.

Yunanlı ahbaplarımızın Türkiye üzerinde gittikçe artan bir baskı yaratmak istediklerini gösteren ikinci jestleri ise Yunan Başbakanı Karamanlis'in 17 Aralık'ta yaptığı beyanlardır. Karamanlis'e göre, Türk-Yunan münasebetlerinin tamamen düzelebilmesi için 6-7 Eylül hâdisesinde zarar görenlerin tamamen tatmin edilmesi ve Türkiye'deki Rum azınlığının âtisi hakkında teminat verilmesi lâzımdır. Karamanlis burada da durmamıştır: 6-7 Eylül hâdiselerinin suçlularının cezalandırılmasını da istemektedir.

Bu beyanlar bağımsız ve egemen bir Devletin iç işlerine karışmaktan başka bir anlama alınamaz. Evet Türkiye'de müessif bir hâdise vuku

Yunanlı nümayişçiler
Sulu gürültü

bulmuştur, bunun mesulleri de vardır. Fakat bunların bulunup meydana çıkarılmasını istemek Yunanlıların işi olmasa gerektir. Kaldı ki zarar görenler Yunanlı değil, Türktür. Azınlıklar meselesi tarihe karışalı yıllar olmuştur. Bugün Türk sınırları içinde yaşayan her insan, Türk kanunlarına tabidir ve kanun karşısında eşittir.- Eğer vatandaşlarımızdan biri zarara uğramışsa bu zarar Türk kanunlarına göre tazmin edilecek, tazmin edilemeyenler ise Türk mahkemelerine müracaatla haklarını arayacaklardır. Bir Türk vatandaşın zararının tazminini istemek bu vatandaş Rum aslından da olsa, Yunan hükümetine düşmez. Aksi takdirde Yunanlıların yapacağı her müdahale milletlerarası ahlâk ve hukuk kaideleri ile telif edilemeyen garip hareketler olarak kalmaya mahkûmdur.

Ancak, Yunanlı dostlarımıza bu

Karasuları ve Yabancı

Geçen hafta içinde Atina'dan alınan haberler, Yunan Deniz Kuvvetlerine, Yunan karasularından izinsiz geçecek Türk gemilerine derhal ateş açılması yolunda bir tamim yapıldığını gösteriyordu. Gene Atina'dan alınan haberlere göre, Yunan Deniz Kuvvetleri, emrin derhal tatbiki cihetine giderek, karasularımızın dışında devriye gezmeye bile başlamışlardı.

Birbirini takip eden bu haberlerin tabii bir sonucu olarak, Türk âmme efkârının zihninde bazı sorular uyanmıştır. Bu soruların başında karasularının ne olduğu ve hangi kıstaslara göre tesbit edildiği gelmektedir. Yunanistanın Türk gemilerini kendi karasularına sokmama hakkı var mıdır ? Türkiyenin etraf mı kuşatan adaların hemen hepsi Yunanistanın elinde olduğuna ve kendi limanları arasında sefer yapmakta olan Türk gemileri bile çok kere bu adaların etrafını kuşatan Yunan karasularından geçmek zorunda bulunduğuna göre, bu Yunan tamiminden sonra Türk limanları arasında seyrüsefer yapan Türk gemilerinin durumu ne olacaktır ? 'Nihayet, Yunanistan haklı olmadığı bir tedbire bâşvurmuşsa, Türkiye bu devlete karşı ne gibi mukabil tedbirler ittihaz edebilecektir ?

*

Herkes tarafından da bilindiği gibi, kuruluşunun sebebi olan görevlerini yerine getirebilmek için, Devlet, ülkesi üzerinde birtakım haklarla techiz edilmiştir. İlk zamanlarda, Devletin bu haklarının deniz üzerine uzatılmasına lüzum görülmemişti. Denizler, kara ülkelerinin tam aksine, tamamen serbestti. Ancak, zamanla denizler aşılmaz bir engel olmaktan çıkıp tıpkı karalar gibi mülkiyet iddialarına konu teşkil etmeye başlayınca, kendiliğinden bir karasuları bölgesinin ihdası belirmiştir. Gerçekten, görevlerinin gerektiği gibi başarılması ile ilgili bazı mülâhazalar, Devlete, sadece kara ülkesinde değil, fakat kıyılarını kuşatan denizler üzerinde de bazı hakların tanınmasını gerektiriyordu. Devletin güvenliğini, sosyal düzen ve âmme intizamını, mali ve iktisadi menfaatlerini koruyabilmek endişeleri bu mülâhazaların başında gelmekteydi.

Endişeler o kadar kuvvetliydi ki bazı Devletler, kıyılarını kuşatan sular üzerinde mülkiyet hakkı iddia edecek kadar ileri gidiyorlardı. Doktrinde Valin, Vattel ve Kleber gibi kuvvetli müdafiler bulan bu iddianın tehlikesi aşikardı. Devlete kıyılarını kuşatan sular üzerinde mülkiyet hakkı tanınsaydı, sahildar Devlet madem ki bu suların sahibidir, diğer Devletlere seyrüsefer müsaadesi vermeyebilir, kabotaj ve balık avı konusunda kendi yararına bir tekel kurabilirdi. Bunun için topraklarına yakın sularda sahildar Devlete bazı haklar tanımalı ve bunda iktifa etmesini sağlamalıydı. İşte karasuları öyle bir deniz parçası olmalıydı ki Devlet onun üzerinde bir takım haklara sahip olsun, o kadar... «

Eğer karasuları mefhumu teşekkül etmese ve bu sular üzerinde Devlete bir takım haklar tanınmasaydı, kıyılara yakın sular üzerinde mülkiyet iddialarının sonu alma mazdı. Bu bakımdan, karasuları konsepsiyonunu, denizlerin mutlak serbestliği ile mutlak kapalılığı taraftarları arasında çıkan ihtilâftan doğan ortalama bir hal tarzı diye kabul etmek yanlış olmaz.

*

Kıyılara yakın sular üzerindeki mülkiyet iddiaları bertaraf edilip, bu sular üzerinde Devlete bir takım haklar tanımak bahis konusu olunca, bu sefer de ortaya ayrı bir mesele çıkmakta gecikmedi : Devletin, karasuları üzerinde sahip olacağı hakların mesnedi ne olacaktı ? Başka bir deyişle, Devlet neye dayanarak kıyılarına yakın sular üzerinde bir takım haklara sahip olduğunu ileri sürebilecekti ?

Devlet, toprakları üzerinde sahip olduğu mülkiyet hakkının yanısıra bir de hâkimiyet hakkına dayanarak tasarruflarda bulunabilir. Bartholus ve Gentilis'ten başlayarak günümüz Deniz Hukuku otoritelerinden Gilbert Gidel'e kadar ulaşan bir hukukçular silsilesine göre, Devletin, karasuları üzerinde sahip olduğu yetkilerin kaynağı işte bu hâkimiyet hakkıdır. Ancak bu hâkimiyet hakkını, Devletin kara ülkesi üzerinde sahip olduğu mutlak hâkimiyet hakkı anlamında almak da doğru değildir. Gene aynı hukukçulara göre bu, kayıtlı bir hâkimiyet hakkıdır.

Devletin karasuları üzerinde sahip olduğu hâkimiyet hakkının sınırları ve muhtevası nelerdir ? Karasularının sınırını tesbit hususunda mutlak bir kıstas yoktur. Tamamen vazıh olmamakla beraber karasuları mefhumu ilk defa Olta Çağda ve Akdeniz havzasında belirmişti. Ancak ne Akdeniz Devletleri, ne de müellifler henüz isimlendiremedikleri bu deniz bölgesinin genişliği hususunda bir fikir birliğine varamamışlardı. Denizci Devletler bu genişliği mümkün olduğu kadar fazla, diğerleri ise az tutmak istiyorlardı. Venedik bütün Adriyatik Denizinin kendine alt olduğunu iddia edecek kadar ileri gitmişti. Her Devletin kendi çıkarına uygun olarak ilân

Gemilerin Geçit Hakkı

ettiği karasuları sınırlarını ilk müsbet kaideye bağlayan Hollandalı hukukçu Cornelis Van Bynkershoek olmuştur. Karasularının genişliği ve bu genişliği tesbit usulleri üzerinde fikirlerde hüküm süren karışıklık, Bynkershoek'ün 1703 de ortaya attığı "top menzili mesafesi" kıstası ile sona ermiştir. Öyle anlaşılıyor ki Bynkershoek, top menzili mesafesinden, sahile fiilî olarak yerleştirilmiş topların erişebileceği uzaklığı kasdediyordu.

Hollandalı hukukçunun bu kriteryumu başlangıçta büyük bir ilgi uyandırmamıştı. Kriteryumun esas başarısını temin eden Galiani olmuştur. Galiani, tarafsız Devletlesin vazifeleri üzerinde yayınladığı bir kitapta, top menzilini kıstas olarak kabul etmenin lüzum ve faydalarına işaret ederek bu kıstası belli bir mesafe olarak ifade etmektedir. Galiani'ye göre bu mesafe, o günkü silâh sanayimin ulaşabileceği en uzun menzil olduğunu söylediği üç deniz mili olmalıdır.

Galiani'nin, Bynkershoek'ün top menzili kıstasından hareketle ulaştığı üç deniz mili kriteryumu o günden bu yana çok taraftar bulmuştur. Gerçi bu konuda halâ tam bir fikir birliğine varmak mümkün olamamıştır. Bazı Devletler güvenlik mülahazalarıyla bu sınırı geniş tutmak istemişler, bazıları - sınırı genişletmeyi düşünmeksizin - açık denizle karasuları arasında bir de bitişik bölge ihdasını teklif etmişlerdir. Bu sınır, bugün için, muhtelif beynelmilel konferanslarda ortak bir mesafe kabul edilemediğinden, her Devletin kendi mevzuatı ile tanzim edilmektedir. Türkiye'nin karasularının sınırını sarih olarak çizen bir hukukî vesikaya rastlayamadık. Yalnız, Colombos, "Le Droit International de la Mer" (Paris, 1952) isimli kitabında Türkiye karasularını altı mil olarak zikretmektedir. Colombos'a göre, Türkiye, 1930 La Haye Kodifikasyon konferansında, karasularının altı deniz mili olarak kabul edilmesini isteyen Devletler arasında bulunuyordu. Komşumuz Yunanistan ise, aynı konferansta, karasularının genişliğinin üç deniz mili olmasını talep etmişti.

*

Devletin karasuları üzerinde sahip olduğu hâkimiyet hakkının sınırları konusundaki fikir ayrılıklarına rağmen, bu hakkın muhtevası üzerinde fazla tartışma olmamıştır. Genel olarak kabul edildiğine göre, Devlet, karasuları içinde, yabancı gemilerin zararsız geçişine müsaade vermek kaydıyla, hâkimiyet hakkının kendisine verdiği bütün yetkileri kullanabilir. Yani, isterse balık avı konusunda gerekli tedbirleri alabilir, balık avı hakkını sadece kendi tebasına tanıyabilir, kendi karasuları dahilinde avlanan diğer Devletler balıkçıları hakkında cezaî kaideler tatbik edebilir, karasularındaki asayişin tesis ve muhafazası için yabancı gemilerden tanzim edeceği seyrüsefer kaidelerine uymayı isteyebilir, fakat yabancı gemilerin zararsız geçişine mani olamaz.

Yabancı gemilere tanınan bu zararsız geçiş hakkı, ötedenberi, bütün büyük hukukçular ve müellifler tarafından kuvvetle savunulmuştur. Gentilis, denizlerin serbestliği prensibinin aleyhinde obuasına rağmen, dalma zararsız geçiş hakkının lehinde konuşmuştur. Vattel de bir Devletin, şüpheli olmayan gemileri karasuları içine sokmamasının haklarını suistimali anlamına geleceğini söylemiştir. Zamanımız hukuçulanndan Hail ise şöyle demektedir: "Bütün gemilerin tam bir seyrüsefer serbestisine sahip olması bütün insanlığın hayrınadır".

Bu konuda söylenen sözleri bir Yunan hukukçusu ile kapamakta fayda görüyoruz. 1930 La Haye kodifikasyon konferansında Yunan temsilcisi Spiropulos, geçiş serbestliği üzerinde şöyle konuşmuştu: "Yabancı gemilerin karasularından zararsız geçiş hakkı esastır. Bu hakkın lüzumunu isbata hacet bile yoktur. Üstelik, bir Devletin kendi karasularından geçen yabancı bir gemiye karşı iddia edebileceği hakları da tesbit etmek, sıralamak ve sınırlamak lâzımdır." (Actes de la Conference pour la Codification du Droit İnternational, Vol. III, Proces-verbaux de la deuxieme commission. Sabite: 71-72.)

*

Zararsız geçiş hakkının tartışma kabul etmezliğini böylece özetledikten sonra Yunan tamiminde Yunan Deniz Kuvvetlerine izinsiz geçecek Türk gemilerine ateş açılması bildirildiğine göre, şimdi, zararsız geçişin izine bağlı olup olmadığını incelememiz gerekmektedir. Bu konuda şimdiye kadar yapılan milletlerarası çalışmalarda hazırlanan projelerde, normal zamanlardaki zararsız geçişin sahildar Devletin önceden müsaadesine bağlı olduğu hakkında hiç bir kayda rastlanmamaktadır. Kaldı ki, beynelmilel teamül de bu yolda gelişmemiştir. Bundan başka 1930 La Haye kodifikasyon konferansında tesbit edilen ve daha sonra Birlemiş Milletler Devletler Hukuku Komisyonu tarafından aynen kabul edilen bir kaideye göre bir Devlet karasularından geçecek olan bütün gemilerin aynı emniyet ve seyrüsefer tedbirlerine tabi olması gerekmektedir. Şu halde diğer Devlet gemilerinin Yunan karasularından serbestçe geçmesine mukabil, Türk gemilerinin izine bağlı tutulması önce beynelmilel teamüle, sonra da milletlerarası nezaket kaidelerine aykırıdır.

Bir Devletin karasularından geçişi izne bağlaması biç mi caiz değildir ? Elbette ki hayır. Bazı hallerde karasularından geçiş sadece izne bağlı tutulabileceği gibi, bazı hallerde tamamen yasak da edilebilir. Ancak bu haller beynelmilel teamül ve hukuk kaideleri tarafından açıkça belirtilmiştir. Bunlar olağanüstü hallerdir. Bir Devlet, kendi iç güvenlik ve âmme nizamını tehlikede gördüğü zaman böyle bir tedbire başvurabilir. Ancak o zaman da bu izin veya yasağın bütün Devlet gemileri için eşit şekilde tatbik edilmesi gerekir. Yoksa karasularının bir Devlete kapanıp, diğerine açılması hukuken caiz ve makbul görülemez.

Bu noktada akla gelebilecek bir sual üzerinde duralım. Yunanistan'ın olağanüstü bir durum karşısında karasularını sadece Türk gemilerine kapamasını caiz görsek bile, acaba bu olağanüstü durum nedir ? Bu sualin cevabım Devletler Hukukunda bulmamız mümkün değildir. Devletler Hukuku, milletlerarası münasebetlerin muhtevasını değil, kadrosunu tayin eder. Muhtevayı tayin eden siyasettir». Eğer Yunanistan son hukukî kadroyu doldurabilecek bir siyasî sebep gösterebilirse, buna söylenecek sözümüz olamaz. Ancak bu hukuki kadroyu doldurabilmek için, Yunanistan'ın iç güvenlik ve âmme nizamını tehlikede gördüğünü söylemekten başka alternatifi de yoktur. Böyle dostane bir iddianın hakikatlere uygunluk derecesini isbat ise müddeiye düşer !

*

Yunanistan'ın bu hareketi karşısında Türkiye'nin takınması gereken tavıra gelince : Bu tavır Devletler Hukukunun bilinen prosedürlerinden siyasî teşebbüslere kadar uzanan bir hat üzerinde değişebilir. Türkiye protesto edebilir, mukabil tedbirlere başvurabilir, siyasî temaslarla bir anlaşma zemini arayabilir, bütün bu tedbirler yürümezse Adalet Divanma kadar gidebilir. Önemli olan bütün bu mukabil hareketler değil, Yunanistanın, aynı denizle kendisine bağlı olan komşusu Türkiyeye reva gördüğü bu usulsüz ve kanunsuz muameledir. Devletler Hukukuna aykırı bu muamele, milletlerarası münasebetlerde hâkim olması gereken bu Hukuku sarstığı gibi, iki Devlet arasındaki münasebetleri de hukuk ötesi bir sahaya aktarmıştır. Bundan zarar görecek ise sadece Türkiye ve Yunanistan değildir.

jestlerinden dolayı da teşekkür etmemiz gerektir. Azınlık meselesinden bahsetmekle bizlere Yunanistan'da da Türk aslından gelen ırkdaşlarımızın mevcut olduğunu hatırlatmışlardır. Yunanistan, dünya efkârı önünde, Türkiye'deki Rum ırkından gelenler ile Yunanistan'daki Türk ırkından gelenler arasında bir mukayeseye hazır mıdır? Türkiye'nin en müreffeh zümresi ile Yunanistan'ın en düşkün insanları arasında bir kıyas demek olacak böyle bir teklife yunan kulaklarının tıkalı kalacağına şüphe yoktur.

...ve sebepleri

Muhakkak ki Karamanlis, bu beyanları verirken, anlatmak istediğinden başka şeyler söylemiştir. Yoksa dost bir Devlet Başbakanının böyle acaip sözler sarfetmesi beklenemez. Bizim korkumuz, Yunan Başbakanının dilinin ardında bulunanların söylediklerini de aşan bazı şeyler olması ihtimalidir. Yunan Başbakanı 6-7 Eylül hâdiselerinin kâbusu arasında Türkiye'deki Rum asıllı vatandaşlarımız için bazı imtiyazların rüyasını da görmüştür. Yunan Başbakanı Kıbrıs'taki Türklerin hakkım tanımayı Türkiye'deki Rum vatandaşlarımıza bazı imtiyazlar verilmesi şartına bağlamak istemektedir. Bunlar hiç de hayra alâmet olmayan bir tezahürdür.

Ürdün

"Müessif hâdise"

Bulganin ile Kruçef in Hindistan'ı ziyaret etmekte olduğu günlerdeydi. Asya'nın güneyinden Bağdat Paktına karşı sesler yükseliyor, Pakt Orta Doğu'daki sulh ve güvenliği ihlâl etmiş olmakla itham ediliyordu. İngiltere ve Orta Doğulu dostları bu ithamlara sözle cevap vermektense, sükûtu tercih ediyorlardı. Onlar sözlerini Paktı kurdukları zaman söylemişlerdi. Artık bunlara ilâve edecekleri başka şey yoktu.

Ancak, doğruyu söylemek gerekirse, İngiltere ve Orta Doğu'lu dostları da sanıldığı kadar boş durmuyorlardı. Onların da bir hedefe müteveccih bazı çalışmalarda bulundukları muhakkaktı. Bu hedef Ürdün'ü Bağdat Paktı Devletlerinin safına çekmekti. Böylece Rusya ile Bağdat Paktı aleyhinde bulunan diğer Devletlere gereken cevap, sözle değil, fiille verilmiş olacaktı. Hem bu cevap öyle aylarca sonra değil, hemen verilmeliydi. İngiltere ve Orta Doğu'daki dostlarının, Rusya ve şürekâsına mukabele etmek için daha fazla beklemeye sabırları yoktu. -

Esasen Ürdün'ün Bağdat Paktına, daha doğru bir tabirle METO'ya yani Orta Doğu Paktı Teşkilâtına katılması Türkiye Cumhur Başkanının bu memlekete yaptığı dostluk ziyaretinden sonra bir prensip değil, bir zaman meselesi olmuştu. Genç Ürdün Kralı Hüseyin memleketinin menfaatini METO Devletlerine iltihakta buluyor, Ürdün kabinesi de Ürdün'ün selâmetini METO teşkilâtının garantileriyle perçinlemek istiyordu. Ancak, bu Devletin Bağdat Paktına iltihak etmesi için zemin müsait değildi. Amme efkârı ve Ürdün ordusunun genç subayları böyle bir iltihaka hazırlıklı bulunmuyorlardı. Bir yandan amme efkârı Arap devletlerinin dâvasını desteklerken, diğer yandan genç subaylar Mısır'dakine benzer bir rejim değişikliği yapabilmek için Nasır'in izinden yürüyorlardı. Gerçi gerek amme efkârını, gerek genç subayları Batılıların davasına inandırmak o kadar güç bir iş değildi. Fakat bu, herşeyden önce, yukarda da söylediğimiz gibi bir zaman meselesi idi.

Kral Hüseyin

İki ateş arasında

Binilen dal

yi bir siyaset adamının, hele dış siyaset adamının en gerekli vasıflarından biri de sabırlı olmasını bilmektir. Dış politika olayları zorlamaya gelen cinsten olmadığı için, murada eren dış politika dervişleri daima sabırlı olanlardır. Olayları zorlayanların sonu ise hiç bir zaman parlak olmamıştır. Asırların tecrübesiyle perçinleşen bu hakikat elbette ki İngiltere ve Orta Doğu'lu dostlarının meçhulü değildi. Öyle olduğu halde Ürdün'ün METO'ya katılması hususunda gösterdikleri isticali - Rusya ve şürekâsına fiili bir cevap vermek endişesine hamletsek bile - izah etmek çok zordu. Bağdat Paktı'na karşı sade Doğu'dan değil, Batı'lı Devletlerden de - meselâ Fransa'dan - yükselen sesleri cevapsız bırakmamak gerekirdi. Fakat verilecek cevabın mutlaka tesirli olmasını sağlamak için binilen dalı kesmeye de lüzum yoktu. İngiltere ve Orta Doğu'lu dostlarının acelesi sonunda Ürdün'de patlak veren reaksiyon ise bu daim kökünden kesildiğini göstermektedir.

Gerçekten, geçen haftalar içinde Ürdün'de vuku bulan hâdiselerin kaynağını, herşeyden önce, İngiltere ve Orta Doğu'lu dostlarının bu acelesinde aramak gerekir.

Hâdisenin mahiyeti

Bundan aşağı - yukarı iki hafta kadar önce,. Ürdün'de, Seyit Sait Kabinesi istifa etmişti. Seyit Said Bağdat Paktına katılmak taraflısı bir politika takip etmekteydi. Bu politika, Kabinesindeki dört Bakan tarafından tasvib edilmemiş ve bu Bakanlar, o esnada Ürdün'de bulunmakta olan İngiliz Kraliyet Kuvvetleri Genel Kurmay Başkanı General Templer'in Hükümetin dış politikası üzerinde tesir yaptığım ileri sürerek, çekilmişlerdi. Çekilen dört Bakanının Orduda tutulan ve sevilen kimseler olduğu biliniyordu. Bunun üzerine Seyit Sait kabineyi yeniden kurmamış ve istifayı tercih etmişti.

Seyit Said'in istifası üzerine Kabinenin kurulması görevi Kral Hüseyin tarafından El Mecali'ye verilmiştir. Mecali eski İçişleri Bakanlarından olup Meclis Başkan yardımcılığı yapmaktaydı. Ötedenberi Bağdat Paktı taraftarı olmakla tanınmış El Mecali'nin Başbakanlığa tâyini, bardağı taşıran son damla olmuş, henüz hazır olmadığı bir konuda baskıya maruz kalan Ürdün umumi efkârı bu tâyin üzerine, tepkisini göstermiştir.

Bizim hissemize düşen

şin bizim bakımımızdan hüzün verecek tarafı, tepkinin Konsoloshanemiz üzerindeki tecellisidir. Bağdat Paktına aleyhtar olanlardan bir (güruh) Kudüs'ün Arap bölgesindeki Başkonsolosluğumuza hücum etmiş ve Konsoloshanemizi yakmak teşebbüsünde bulunmuştur. AP. Ajansına göre bu arada Konsoloshanedeki Türk bayrağı yakılmış ve Türk Başkonsolosu İsmail Hakkı Kentli tecavüze uğramıştır. Ancak hâdiseden iki gün sonra Hariciye Bakanlığı Basın Bürosundan yayınlanan bir tebliğde bayrağın yakıldığı ve Konsolosumuzun Kudüsün İsrail kısmına sığındığı yalanlanmaktadır. Tebliğe göre, hâdisenin cereyanı esnasında Konsoloshanemizde Türk bayrağı esasen çekili bulunmuyordu ve Başkonsolosumuz Kentli de, Arap bölgesindeki konsoloshanemiz oturulmaz bir hale geldiği için İsrail bölgesindeki binamıza geçmişti.

Aynı tebliğde hâdisenin mesuliyeti komünistlere yükletilmektedir. Zaten 6-7 Eylül olaylarında yapılan be-

yanlardan sonra Türk Hükümetinin başka türlü hareket etmesi beklenemezdi! Ancak Hükümetin yetkili ve sorumla kişileri de biliyorlardı ki bu olayda, komünist parmağı bulunduğunu kabul etsek bile, henüz Bağdat Paktına iltihaka hazırlanmamış Ürdün amme efkârını zorlamış olmanın da büyük payı vardı. Bunun kusuru tek başına Bağdat Paktının Orta Doğulu üyelerine veya onların lideri durumunda olan Türkiye'ye yüklenemezdi. İngiltere'nin de sorum hissesi bulunuyordu.

Netice

Bütün Arap Devletlerini Bağdat Paktı camiası içinde görmek elbette akl-ı selim sahibi herkesin arzuladığı bir şeydi. Ancak bu öyle altı ay, hatta bir sene içinde gerçekleştirilecek bir iş değildi. Sağlam ve sürekli anlaşmalar daima zamana ihtiyaç gösterirler. En ufak bir istical, bütün bir ittifak zincirini en nazik halkasından kırabilir. Netekim Ürdün de, Bağdat Paktı üyeleri için, ebediyen değilse bile, uzun bir müddet için kaybolmuştur. Ürdün'den son alınan haberler Ürdün Meclisinin dağıtıldığım, 14 Ocak'ta yeni seçimlere gidileceğini göstermektedir. Mecali Kabinesi de istifa etmiş, yerine geçici bir Hükümet kurulmuştur. Bu Hükümet ise, elbetteki, yeni Meclisin kurulmasına kadar, Bağdat Paktına katılma konusunda bir karar almak durumunda değildir.

Yeni Meclisin Bağdat Paktı karşısındaki durumunun ne olacağı konusunda ise kesin konuşmak mümkün değildir. Eski Meclisin bu Paktın tamamen lehinde değilse bile pek de aleyhinde olmadığı biliniyordu. İngiltere ve Orta Doğu'daki dostları şimdi evdeki bulgurdan da olmuş bulunuyorlar. Zira amme efkârının bir, iki hafta içinde nasıl bir durum alacağını gösteren en ufak bir işaret bile yoktur.

Bu sefer de acele işe şeytan karışmıştır.

Fransa

Fransızlar sandık başında

Paris, (Aralık)

Fransa hususi muhabirimiz Aydemir Balkan bildiriyor.

1951 haziranında idi. Sorbonne Hukuk Profesörlerinden Mösyö Devinat, Radikal Parti adayı olarak seçim kampanyasına çıkmıştı. Loire'da bir şehirde, bağcılarla dolu olan bir salonda Partisinin programını kürsüsüne yakışan bir belâgatle savunuyordu. Konuşmasının en heyecanlı bir yerinde, kalabalığın içinden bir ses:

"— Bütün bu ıvır-zıvır bizi İlgilendirmez Profesör cenapları, diye homurdandı. Sen şarapçıların imtiyazlarının lehinde misin, aleyhinde mi? Onu söyle..."

Kendisini bir an için fakülte sınıflarının kürsüsünde zanneden Devinat:

"— Biz bütün imtiyazların aleyhindeyiz" diye hışımla cevap verince salonda bir uğultu yükseldi. Yanındaki mahallî teşkilât başkanının azarla karışık ihtariyle kendine gelen Devinat, sonradan:

"— Fakat şarapçılar için bir istisna yapabiliriz" diyerek devrilen çar mı tekrar doğrultmak istediyse de fermanım bir kere imzalamıştı. Hem seçimlerden oldu, hem de meşhur cevabı ile Fakültede, öğrenci ve meslekdaşları arasında eşsiz bir mizah konusu haline geldi.

Demokrasinin kudreti

Fransada seçimden secime zevkle anlatılan bu hikâye, birçoklarının sandığı gibi Fransız seçim müessesesinin aksaklığını değil, sıhhatini gösterir. Bu hikâye ne kadar paradoksal gözükürse gözüksün, bir demokrasinin zaafına değil, kudretine alâmettir.

Fransada sınıflar belli dâvaları gütmek ve belirli menfaatler peşinde koşmak için kurulmuştur. Politik hareketler, bu sınıfların dâva ve menfaatlerini iş edinen grupların, siyasî partilerin içinde gelişirler. Fransada işçi, köylü tüccar, sanayici, eğitmen, v.s... kendi dava ve menfaatlerine sahip çıkan grupların tabii seçmen ve müdafiidirler. Sosyal sınıflanmaya muvazi olarak gelişen bu politik sınıflanma o kadar ileri gitmiştir ki, meselâ köylüler dahi, pancarcılar, bağcılar, hububatçılar gibi muhtelif kesimlerin siyasî gruplarını teşkil ve çıkarlarını müdafaa ederler. Bu bakımdan, Fransa'da, meselâ bizde olduğu gibi işçilerin, liberal bir programı savunan bir hükümeti veya köylülerin, toprak dağıtımı aleyhinde olan bir grubu desteklemeleri tahayyül bile edilemez. Fransada siyasi gruplaşmaların çokluğunu, İngiliz demokrasi sisteminin müdafii bazı yazarlarımız gibi bir cemiyet ve bünye zaafına değil, bilâkis cemiyette siyasi şuuru ve sınıf müdafaa iradesi tecrübe dolu uzun asırlardan sonra gelişmiş bir vasatın mevcudiyetine hamletmek daha doğru olur.

Şu satırların -okunduğu sıralarda Fransızlar seçim sandıklarının başına gitmek üzeredirler. Kış ortasında bir genel seçim, Fransada, seksen seneden beri ilk defa yapılmaktadır. Gene, Mac Mahon'un 1877 de Meclisi lâğvetmesinden beri ilk defa, Fransız Meclisi, kanunî süresi sona ermeden dağılarak yeni seçimlere intizar etmektedir. Başbakan Edgar Faure, eski seçim kanununu muhafaza ve artık açıkça cephe aldığı Mendes-France'ı mağlûp edebilmek için Anayasanın bir maddesinden istifade ederek, kendine itimat oyu vermeyen Meclisi, Meclis Başkam ve Kabinesindeki aşırı sağcı bakanların karara iştiraki ile feshetti. Tecellinin hikmetine bakın ki eğer Meclis Faure'u mutlak ekseriyetle değil de on eksik oyla devirmiş olsaydı, giden ve dağılan, Meclis değil, Faure kabinesi olacaktı. Şimdi ise giden Meclis, kalan Faure kabinesidir. Faure, yeni Meclis kuruluncaya kadar iş başında kalacaktır. Fransız Meclisinin bu "harakiri" sinden sonra yeni seçim kanunu İsteyen Cumhuriyetçi ve Radikaller kıyameti kopararak Faure'u türlü ithamlarla teşebbüsünden vazgeçirmek istedilerse de bir kere ok yaydan çıkmıştır. Mendes-France'ın bütün hiddet ve infiali, Hükümet ve Faure aleyhine yayınladığı bir seri makaleden belli olmaktadır. Faure ise - sağcıların menfaatlerine hizmet töhmetiyle - Radikal Partiden ihraç edilmiş bulunmaktadır.

Yeni gruplaşmalar

İşte Fransada yeni seçim kampanyası böyle hararetli bir tartışma havası içinde başlamıştır. Fesih kararının ilânından sonra, yeni seçimler için, iki büyük grubun, daha doğrusu seçim blokunun teşekkül edeceği belliydi. Bu iki. seçim bloku, bütün kampanya müddetince, sol ve sağ blok diye, biri Mendes-France'ın diğeri Edgar Faure'un idaresinde yarışmışlardır. Hemen ilâve edelim ki, sağ ve sol tâbirleri, Fransada, Türkiyede kullanıldığından oldukça farklı anlamda kullanılmaktadır. ' Mendes - France, Herriot, Mitterand, Mollet, Mauriac "sol" durlar, fakat solculukları bizdeki ezelî - ve hayalî - solcuların anlayışlarından çok farklıdır. Zaten Fransada seçim arefesinde hemen hiçbir parti, Hristiyan gruplar hariç, sol olmadığını iddia etmez. Sol parti demek cumhuriyetçi, halkçı ve bilhassa laik parti demektir. Yalnız şu var ki, Fransada çok tekrarlanan bir söze göre "her Hükümet soldan başlar, fakat sağda bitirir!" Buna en mükemmel misal, kurtuluştan sonra kurulan MRP (Cumhuriyetçi Halk Hareketi) Partisinin icraatıdır. MRP Bakanları sömürge savaşlarını sonuna kadar müdafaa etmişler, koyu katolik bir propaganda ile Fransada aşırı sağ unsurları daima korumuşlardır. Netice itibariyle MRP seçmenlerinin adediyle beraber, sayısı da değişmiştir.

Mendes-France'ın "Cumhuriyetçi grup" adı altında alelacele teşkil ettiği «ol blok seçimlere oldukça hazırlıksız girmektedir. Çünkü mücadelenin "zemin ve zamanı" karşı blokun bir numaralı adamı olan Edgar Faure tarafından seçilmiştir. Fakat Fransa seçimlerinin en önemli hâdisesi üç milyona yakın seçmeni Olan Sosyalist Partisinin Mendes-France'ın Cumhuriyetçi blokunda yer almayı kabul etmiş olmasıdır. Seçim terazisinde en ağır basacak olan bu ittifaktır. Mendes-France'ın Radikal Partisi, aynı zamanda, Sosyal Cumhuriyetçiler ve UDSR (Demokratik ve Sosyalist Mukavemet Birliği) ile de işbirliği yapmaktadır.

Sosyalist Partinin komünistlerin uzattığı eli reddedip Radikallerle it

tifak etmesinde, Partinin aşağı kademelerinin arzusuna mukavemet gösteren başkan Guy Mollet'nin büyük rolü olmuştur. Sosyalistler bu tercihleriyle 20-25 sandalye kaybedecekler, fakat Radikaller bir o kadar kazanacaklardır. Eski seçim sisteminin ve "birleşik liste" usulünün şimdi sol bloka fazla bir zarar "vermiyeceği tahmin edilebilir. Çünkü o kadar fazla, "birleşik liste" tanzim edilmiştir ki oylar dağılacaktır.

Müfrit sol'u temsil eden Fransız Komünist Partinin durumu ise kesin olarak bilinmemektedir. Komünist Parti 25 milyon Fransız seçmeninden beş milyonunun oyuna sahiptir. Sosyalistlerin komünistlerle bir cephe birliği kurmak teklifini reddetmelerinden sonra Thorez'in partisi, bu oy üstünlüğüne rağmen, umduğu kadar sandalye kazanamıyacaktır. Yapılan tahminler komünistlerin yirmi kadar yeni milletvekilliği elde edebilecekleri merkezindedir.

Sağ bloka gelince: Solların karşısında bütün MRP, mutediller, bağımsızlar, köylüler sağ bloku teşkil etmektedirler. Bu blokun belli başlı elemanları Reynaud, Mayer, M. Deplat, Pinay, Faure, Bidault, Laniel gibi eski bakan ve başbakanlardır. Bunlar, muhtelif politik hataları hâlâ tartışma konusu olmakla beraber, Mendes-France'ın Hindiçini savaşlarından Kuzey Afrika meselelerine kadar süren kısa idare devresi bir tarafa bırakılacak olursa, Fransız politikasına istikamet vermiş kimselerdir. Eski seçim kanunu ve bilhassa Mendes-France ve Sosyalist Parti ittifakı karşısında her türlü geçmiş anlaşmazlıkları unutup sıkı ve inatçı bir cephe birliği kurmaları, onlara eskisine yakın miktarda sandalye kazandıracaktır. Alacakları oyun ise pek önemi yoktur, zira "birleşik liste" sistemi az oyla çok sandalye kazanmak için gerekli kombinezonları ihtiva etmektedir.

Fakat bunca' "atâlet" ve "hezimet" devrinden sonra, doğrudan doğruya menfaatleri olmayan gruplar hariç, Fransızların eski idarecilerinin lehinde oy kullanmaları pek beklenemez. Bu arada orta sınıfın temsilcisi olarak bir adam, Poujade, bütün partilere tek başına meydan okumaktadır.

İşte, Fransada, seçmenlerin oy vermek üzere oldukları şu günlerde durum budur. Fransızlar, alelacele verilen bir kararla, kış ortasında, Noel ve Yılbaşı çanları arasında sandık başına koşturulmaktadır. Fakat kısa hesaplara kalkışanlar aldanacaklardır. Çünkü Fransızların şüpheciliği, siyasi olgunlukları, sosyal seviyeleri, konformist olmayan görüşleri bu "evdeki hesaplar" doğru çıkarmayabilir. Her halde bu hesaplara kalkışanlar da Michelet gibi bilmektedirler ki "siyasette birinci şart eğitim, ikinci şart eğitim, üçüncü şart eğitimdir".

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Maliye

Bu nasıl zafer ?

18 aralık 1955 tarihli iktidar organı Zafer gazetesi, büyük başlıklarla "Demokrat Parti İktidarının Yeni Zaferi" ni müjdeliyordu. Gazeteden anlaşıldığına göre bu yeni zafer, denk olduğu söylenen ve 3.951.858,957 liraya ulaşmış bulunan 1956 yılı bütçesidir. Belki Zafer gazetesi Anayasanın hükmüne rağmen, çeşitli sebepler yüzünden Büyük Millet Meclisine vaktinde takdim edilememiş olan bütçenin en nihayet Meclise takdim edilebilmesini bir zafer olarak ilân etmiş olsa idi, şimdikinden çok daha makul bir hareket yapmış olurdu. Çünkü 1956 yılı bütçesinin gerek mali ve gerekse iktisadî bakımdan bir zaferle alâkası yok gibi görünmektedir.

Maliye Bakanı bütçeyi denk olarak ilân etmiştir. Fakat gelir tahminlerinden hiç bahsetmemiştir. Bunun basit bir unutma olduğunu düşünmeye imkân yoktur. Çünkü bütçe hakkında bir beyanatta bulunurken tahsisat talepleri yanında mutlaka gelir tahminlerinden de bahsedilir. Hele bütçenin denk olduğu iddia edildiği zaman yapılması düşünülen masrafları karşılıyacağı tahmin edilen gelirler mutlaka gösterilir. Çünkü bütçenin denk olması demek giderlerin normal ve mutad devlet gelirleri ile karşılanması demektir. İstikrazlar bu mânada normal ve mutad devlet gelirleri arasına ithal edilemezler. Hali hazır vergi kanunlarına göre 3 milyar 951.858.957 liralık gelirin nasıl temin edilebileceğini anlamak imkansızdır. Bilindiği gibi geçen yılki bütçemizde, arazi ve bina vergisi kanunu tâdilinin kabul edilmemesi yüzünden meydana gelen görünür açık miktarı 151.667.277 lira idi. Şu halde bu senenin bütçesi de geçen senenin bütçesi kadar olsa idi mevcut vergi kanunlarında bir değişiklik olmadığı halde bütçe giderlerinde % 10,5 nisbetinde, 310.129.262 liralık bir artış vardır. Suna göre geçen sene tahmin edilen gelirlerin bu sene aynen tahakkuk ettiğini kabul edersek, bütçede 461.797.539 liralık bir açık meydana gelir. Gelir artışları yüzünden ödenen vergi miktarlarının bir miktar fazlalaşmasının açık miktarında bir azalma meydana getireceği düşünülebilir. Fakat bunun çok ehemmiyetli bir miktarda olacağını beklemek doğru değildir. Çünkü bu sene tahsil edilen vasıtasız vergiler geçen sene tahakkuk eden gelirlerin vergileridir. Geçen seneki gelirlerde ise büyük bir artış olduğunu hissettirecek her hangi bir karine mevcut değildir.

Hükümetin bütçeyi denkleştirmek için. yeni bazı vergi kanunları hazırlayıp meclise sunması da ihtimal dahilinde görülebilir. Fakat böyle bir şey düşünüldüğü takdirde verilen beyanatta bunun da zikredilmesi icap ederdi. Zikredilmediği halde böyle bir ihtimalin varit olduğunu düşünelim; o zaman da ne gibi yeni vergiler ihdas edileceğini Veya vergi strüktürünün nasıl değiştirilebileceğini araştırmamız icap eder.

İhtimaller hesabı

İhdas edilmesi lüzumu üzerinde İsrarla durulan zirai gelir vergisinin bu meselenin kısa vadede halli bakımından önemi yoktur. Makabline şâmil vergi kanunu çıkarılması düşünülemiyeceğine göre, şimdi kabul edilse bile meyvalarını ancak gelecek seneden itibaren vermiye başlıyabilir. Onun için de bu yılki bütçenin denkliği

Bütçe Komisyonu azaları
Kılıçlarını bilediler

üzerinde müsbet bir tesir yapması düşünülemez. Akla, muamele vergileri nisbetinde bir arttırma yapılarak bu yıl temin edilecek gelirlerin fazlalaştırılması ihtimali gelebilir. Fakat bu yola gidilmesi de iktidar başındakilerin kendi kendilerini bir kere daha inkârları demek olur. Son zamanlarda muamele vergilerinin kaldırılması lüzumunun hissedildiği bildirildiği gibi, kaldırılması üzerinde çalışmalara başlandığı da ilân edilmişti. İstihlâk üzerinde mevcut vergilerin arttırılmasının mevcut sosyal adaletsizliği fazlalaştıracağı açıktır. Geriye servet vergileri ile, gelir vergilerinin müterakkiliğinin artırılması ihtimalleri kalmaktadır. Bunların ise geçen sene bina ve arazi vergisi tâdil tasarısının uğradıkları akibete uğramaları mümkündür. Bütün bu şartlar içinde, bütçenin denkleştirilmesi, - hemde iyi bir şekilde - kabil olmuşsa, buna sadece büyük zafer değil, mucize demek daha münasip olur.

Masraflar

Bütçeye bu umumi bakıştan sonra biraz da masrafların durumuna bakalım: Masrafların 3.250.656.540 lirası genel bütçede, 701.002.417 lirası katma bütçelerde yer almış bulunmaktadır. Genel Bütçedeki miktarın 2.340.977.095 lirası câri masraflar, 900.879.445 lirası da yatırım masraflarına ayrılmıştır. Bu rakamlar oldukça enteresandır. Geçen senenin rakamları ile mukayese edildiğinde şu netice ortaya çıkmaktadır. Geçen seneye nazaran cari masraflardaki artış 266.608.756 lira yani % 14 olduğu halde, yatırım masraflarındaki artış sadece 23.520.504 lira yani % 4 kadar bir şeydir. Paranın satın alma gücündeki azalmalar ve gittikçe artan yatırımların idame masraflarındaki artmalar göz önünde bulundurulursa devlet kanalı ile yapılmakta olan net yatırımlarda bir azalma olduğu meydana çıkmaktadır.

Çalışma

Grev hakkı tanınıyor mu ?

Son hâdiseleri müteakip ortalığa bir sürü havadis çıktı. 2 Mayıstan sonra çıkarılan bazı kanunlar ya kaldırılacak, veya değiştirilecek deniliyor. Bununla da yetinilmeyip şimdiye kadar yapılmalarında gecikilmiş işlerin ele alınacağından bahsediliyor. Son olarak tedavülde görülen şayiaların biri de memleketimizde grev hakkını tesise yarayacak bir kanunun Ocak ayında Meclise sevkedileceğini haber verenidir.

Üçüncü Menderes Kabinesinin düşürülmesi ve yenisinin kuruluşu hâdiselerini hatırlar, bunlara sebep olan olayları düşünürsek kısaca işaret ettiğimiz yeni vaadler bolluğuna hayret etmememiz gerekir. Mecbur olunca ve bir şey elde etmek zorunda kalınca vaadde bulun, bulunabildiğin kadar. İstediğini ele geçirip, zorluğu atlatınca, ama söylediklerini yapamıyacakmışsın veya yapmıyacakmışsın, ne gam! O an vaziyeti kurtarabiliyor musun, işte bütün mesele burada! Fakat bu zihniyetin bu gün memleketi nerelere getirdiği artık görmek istemiyenlerin bile gözlerinin içine girecek kadar meydandadır.

İşçilerimiz yemek yiyorlar
İyi günlerin arifesinde

Bakınız üçüncü Menderes Hükümetinin Çalışma Bakanı grev hakkı mevzuunda, çok değil, daha dört ay evvel, ne diyordu:

"— Grev, esasen bizim ötedenberi kabul ettiğimiz bir haktır. Buna hiçbir zaman hayır demedik, ve demiyeceğiz. Ama, kanun ne zaman çıkar, orasını ben bilmem. Yarın (niçin grev hakkı verildi ?) dedirtmiyecek, yadırgatmıyacak bir halde ve şekilde, kanunu tatbik mevkiine koymak lâzımdır". (Bakınız : AKİS, Sayı 67, 20 Ağustos. 1955) Bu gün duyuyoruz ki grev kanunu pek yakın bir zamanda Meclise getirilecekmiş. Bizim grev hakkı mevzuundaki görüşlerimiz bundan evvelki sayılarımızda açıklanmıştır. Burada sadece kanunun noksansız bir şekilde çıkmasının başlıca temennilerimizden olduğunu bir defa daha kaydederek, bu mevzu ile ilgili olduğu kadar diğer pek çok meselemizde de gördüğümüz bir zihniyet bozukluğu üzerinde bir parça durmak istiyoruz :

Proğramınıza alırsınız. Seçim beyannamelerinizi alabildiğinize doldurursunuz. Seçimi kazanırsınız. Bundan sonra yapılmak gereken nedir ? Proğramınızda ve seçim beyannamelerinizde söylediklerinizin birer birer ifası değil mi? Buna anormal olmayan hiç bir mantık evetten başka cevap veremez. Halbuki beş senelik tatbikatta ne görülmüştür? Vaad edilenlerin yapılmasından vaz geçtik. Bu vaadler sırasında tenkid edilen şartlara tekrar sahip olsak bayram yapacağız. Fakat işler yürümemiştir. Seçim ekseriyetleri, grup çoğunlukları, görülmüştür ki, çok fazla bir şey ifade etmemiştir. Bunlar bazı. işler yapabilmek için lâzım, fakat kâfi unsurlar değildir. Söylenenlerin iyi söylenmiş olması, ve bir defa söylendikten sonra da yapılmaları lâzımdır. Yoksa, her zor durumda kalındığa zaman bir şey vermeğe razı olur gibi hareket etmenin ne böyle hareket edenlere ve ne de memlekete faydası olabilir.

Bir parti, on sene evvel programının cazibesini grev hakkı vaadiyle arttırmış, iktidara gelişinde - ki bu beş yıllık bir hadisedir -hazırladığı hükümet programında bu vaadi teyid ve tekrar etmiştir. Gene aynı Parti ve onun hükümetlerini kurmakta adeta bir misyona sahip zatın bir çalışma bakam, grev hakkına dair görüşünü, kısa zaman evvel, yukarıda kaydettiğimiz şekilde ilân etmiştir. Arada geçen bu kadar kısa zaman içinde grev hakkının tesisini çabuklastırmaya sebep teşkil edebilecek hangi hâdiseler ve sebepler zuhur etmiştir? Bunu anlamanın imkânı yoktur. Yetkili bakanın o zaman "ne zaman çıkacağını bilmediğini" söylediği kanun ne hikmettir bilinmez, hazırlanıp Meclise sevkedilmek üzere!

Bir şeye memleketin ihtiyacı vardır veya yoktur. Buna inanılır veya inanılmaz. Fakat bir defa inandığı ilan edilir, yapılacağı taahhüt olunursa bunu yapmak bir mecburiyet olur. Şahsi zorlukları yenmek, kendi durumunu muhafaza etmek için inanmadığı işleri yapmağa kalkmak, hatta icap ettiğini zannettikçe tavizler ver mek, siyasi ahlâk sahibi bir insanın harcı olmamalıdır. Grev hakkı bu tür lü verilmekle ne işçi ve ne de münev ver kazanılamaz. Bu boş bir hayal dir!

Sanayi

Hususi sanayiin kredi ihtiyacı

Memleketimizde sanayi iki sektöre ayrılmıştır: Amme sanayii, hususi sanayi. 1930 yıllarında başlıyan sanayileşme hamlesi daha ziyade birinci sektir kanalıyla olmuştur. Bunun başlıca sebebi sermaye ve kredi ihtiyaçlarının bu sektör için, diğerinden daha kolaylıkla karşılanması ve bunun yanında teknik eleman ve teknik bilginin âmme sektöründe istihdam ve temin edilebilmesinin daha kolaylıkla mümkün olmasıdır.

Âmme sanayii usun zaman devletin bütçe gelirleri, istikraz gelirleri ve Merkez Bankası kaynaklarından beslenmiştir. Bu sektörün kredi ihtiyaçları da keza Merkez Bankası kaynakları ile usun ve orta vadeli dış istikrazlarla karşılanmıştır.

Halbuki hususî sanayi sektörü çok uzun bir zaman sermaye bakımından gayet zayıf kaynaklarla yetinmek soranda kalmış, kredi diye bir şeyden hemen hemen biç istifade edememiştir.

Bilindiği, gibi, memleketimiz esasında bir ziraat memleketidir. Bu bizim için bir tabiat verisidir. Nüfusumuzun yüzde seksenine yaklaşan bir kısmı ziraatle uğraşır. Gerek halkın beslenmesinde ve gerekse ihracatımızda başlıca kaynak daima ziraat olagelmiştir. Bunu milli gelir istatistiklerimizde de açıkça görüyoruz. 1953 senesine kadar yekun milli gelirin % 50 sine çok yakın kısmı ziraat sektöründe meydana gelmiştir. Yalnız 1954 yılında ziraat sektörüne düşen milli gelir payı ilk defa %50 nin altına düşmüştür. Bunun 1955 ve daha sonraki yıllarda da devam edip etmiyeceğini bilemeyiz. Her ne olursa olsun ziraat başlıca istihsal sektörlerimizin daima başında gelmektedir. Vakıa ve realitenin bu şekilde tesbiti bize iktisadi kalkınmada takip olunacak yolu tayin bakımından yardım edecektir. Halkının en büyük kısmı zirai istihsalle uğraşan bir memlekette yapılacak ilk iş, her türlü meseleleriyle birlikte, ziraati islah ve inkişaf ettirmektir.

Faka isin bu kadarla bitmiyeceği muhakkaktır. Bir memleketin iktisadî kalkınması sahip olduğu bütün imkan ve kaynaklardan en iyi şekilde istifade edebilir hale gelebilmesi demektir. Bu manâda anlaşılan bir iktisadî kalkınma davası içinde, memleketimiz bakımından, bir sanayileşme problemimiz de vardır.

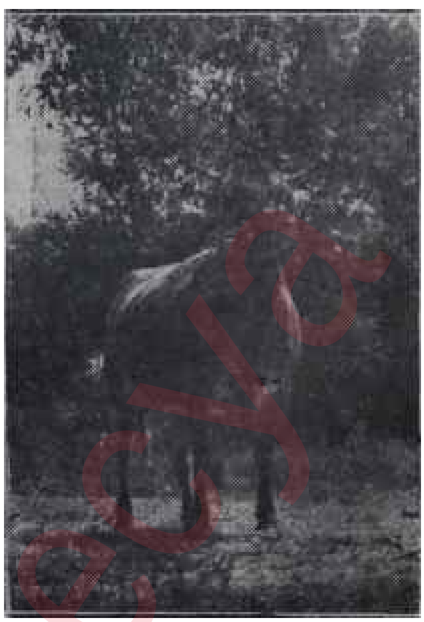
Sanayileşebilme her şeyden evvel bir sermaye, teknik bilgi ve eleman ve daha sonra da bir kredi meseleti demektir.

Memleketimiz için sanayileşme ise er şeyden evvel ziraat sektöründe elde edilen mahsûllerin değerlendirilmelerine imkân verecek tesislerin kurulması, arttırılması mevcutlarının geliştirilmesi demektir. Bu ihtiyaç daha kaç nesil evvel anlaşılmış ve kabul edilmiş bir şeydir.

Kredi meseleleri

Bizde hususi sanayiin başlıca problemlerinden birini kredi meselesi teşkil etmiştir. Bilindiği gibi, sanayide başlıca iki tip krediye ihtiyaç duyulur : uzun ve orta vadeli krediler. Bunlara bilhassa tesis ve tevsi hallerinde şiddetle ihtiyaç vardır. Tesis kurulup işletmeye açılınca, bu defa da işletme kredisi ihtiyacı ortaya çıkar. Uzun ve orta vadeli kredilerle, kısa vadeli kredilerin temin olundukları yerlere iktisat ilminde ve iş aleminde "sermaye piyasaları" ve para piyasaları" derler. Memleketimizde hâlen ihtiyaçlara cevap verebilecek kudrette bir sermaye piyasası mevcut değildir. Bugünkü gidişle daha uzun zaman mevcut olabilecek gibi gözükmemektedir.

Filhakika bir memlekette sermaye piyasası teşekkül edebilmesi için herşeyden evvel sermayeyi meydana getirecek olan tasarrufun mevcut ol-

Hayvancılığımız
Ehemmiyet verilmeyen kıymet

ması lâzımdır. Tasarrufun vücut bulabilmesi ise başka bir takım şartların vücuduna bağlıdır. Tasarruf meyil ve terbiyesi, kâfi yükseklikte bir gelir seviyesi, para kıymetinin istikrarını muhafaza etmesi v.s. bu şartların başlıcalarındandır. İşte bu şartların uzun zaman bir araya gelmeyişi, diğer bir takım içtimaî ve siyasi sebeplerin de tesiri ile, bizde tasarrufların artmasına ve binnetice bir sermaye piyasasının vücut bulmasına imkân bırakmamaktadır. Gerçi İkinci Dünya Harbinden bu tarafa her gün şiddetini arttırarak devam edegelen enflâsyon, mecburi tasarruflarla, gelir dağılışlarının değişmelere uğraması neticesinde bazı sermaye terakümlerine imkân vermemiş değildir.

İşte bu yüzden başlıca ziraat sektöründe meydana gelen gelir fazlalarının, diğer istihsal sektörlerine ve hususiyle sanayi sektörüne akmaları gerekirken böyle olmamış, ya gene ziraate yatırılmış yahut gayri menkul inşaatı ile ticaret sektörlerine gitmiştir. Bu hâdisede para değerindeki istikrarsızlığın başlıca rolü oynadığı muhakkatır.

Yeni bir kredi müessesesi

Hususi sanayi sektörü uzun müddet kendi halinde kaldıktan sonra, nihayet 1950 yılında onun ihtiyaçlarının bir kısmına cevap verecek bir müessese kurulmasına karar verildi. Kurulan müessese "Türkiye Sinai Kalkınma Bankası A. O." dır. Banka faaliyetlerine, her türlü hazırlıklarını ikmâl ederek, 1951 yılından itibaren başlamıştır. Bankanın kuruluşunda başlıca âmillerden biri de Dünya Bankası olmuştur. Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasının yardımları ile,

1 — Mevcut sanayiin tevsii veya yeni sanayi kurulması için hususi teşebbüslere ikrazatta bulunmak,

2 — Yerli ve yabancı sermaye sahipleri ile iştirak halinde veya kendi başına sınai teşebbüsler vücuda getirmek,

3 — Hususî sanayie mali yardım yanında idari ve teknik yardımlarda bulunmak,

4 — Sanayie ait esham ve tahvilât piyasasının inkişafına yardım etmek, Bankanın gayeleri arasında yer almıştır.

Sınai Kalkınma Bankası 1954 yılı sonuna kadar 133 milyon lira ikrazatta bulunmuştur. Bu miktarın % 75 i Milletlerarası Kalkınma Bankası kredileri ile Marshall Plânı özel teşebbüs fonundan temin edilmiştir. Ancak % 25 i Bankanın Türk lirası kaynaklarından sağlanmıştır. Aynı yıl sonuna kadar Bankaya 1560 kredi talebinde bulunulmuş, 293 tanesi kabul ve tasvip olunarak gerisi red edilmiştir. Miktar itibarile ise talep olunan kredilerin mecmuu 556 milyon liradır. Bunun 133 milyonu kabul edilmiştir. Bu nisbet ve rakamlar da gösteriyor ki Banka memleket ihtiyaçlarını, hele yabancı kaynaklar kesildikten sonra, karşılamakta çok kifayetsiz bir durumda kalacaktır. Bu halin memleketin ekonomik ve mali meselelerini yürütmek sorumluluğunu üzerine almış şahıs ve çevrelerce dikkatle nazarı itibara alınması gerekmektedir.

«Son yıllarda iki büyük müessese, Emekli Sandığı ve İşçi Sigortalan Kurumu, büyük meblâğlar halinde mecburî tasarrufların meydana gelmesine imkân hazırlamışlardır. Buralarda biriken paraların hükümetin son zamanlardaki fazla el uzatmalarından kurtarıp Sınai Kalkınma Bankası kanalıyla hususi sanayi şubelerine akıtmak iki yönlü bir fayda temin edebilir. Bir taraftan önemli miktarlarda kredi kaynakları yaratılıp hususî sermaye gelişme imkânlarına daha geniş mikyasta sahip, diğer taraftan da bu paralar daha kârlı ve emin bir surette plase edilmiş olur.

1955'in EN GÜZEL 20 FOTOĞRAFI

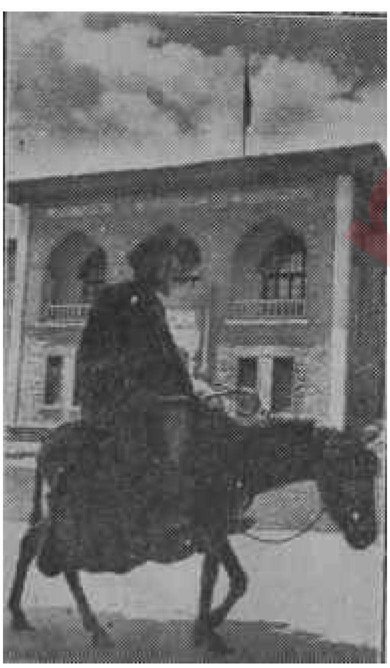
1955 yılının sonunda, dünyanın en büyük ajansı Associated Press dünyanın dört bir tarafındaki foto muhabirlerinin gönderdikleri binlence fotoğraf arasında 15 tanesini seçimş ve bunları "senenin fotoğrafları" olarak ilan etmiştir. Buna muvazi şekilde biz de AKİS'te çıkmış olan en güzel 10 fotoğrafı seçtik. Okuyucularımız AKİS foto muhabirinin eserleriyle Associated Press'in "senenin fotoğrafları" olarak yayınladığı resimlerden 10 tanesini aşağıda bulacaklardır.

Menderes - Köprülü
Gıdı... Gıdı...

Kasım Gülek hamamda
Muhalefet terliyor

Ankara'dan manzara
Köylü efendimizdir

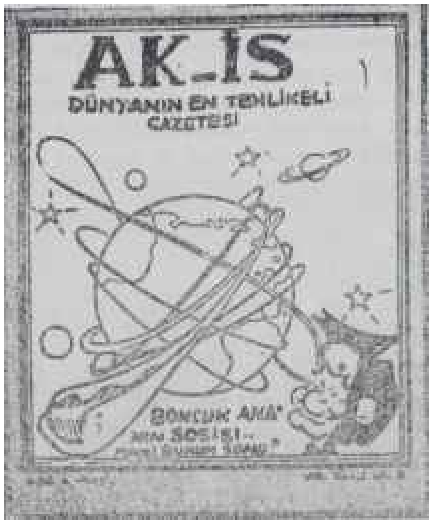

Aslan Humbaracı ve Mısırlı liderler
Komünistlerle işbirliğinin delili

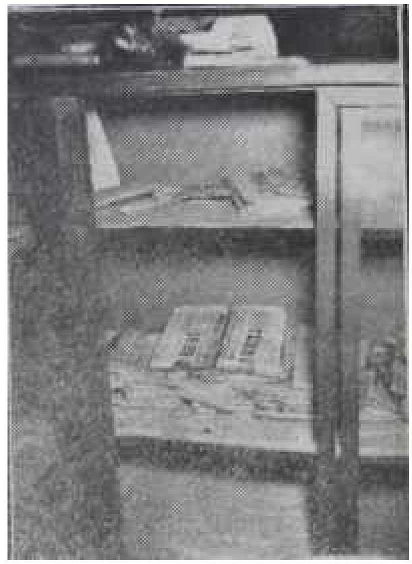

İnönü - Menderes
Para** etmiyen **fiskos

HOŞ MEMO

Hoş Memo'ya göre...
*Siz **bir** de Sarol'a **sorun !***

***İlk* okulda Türk** Sesi
***Bir** bakanın sonu*

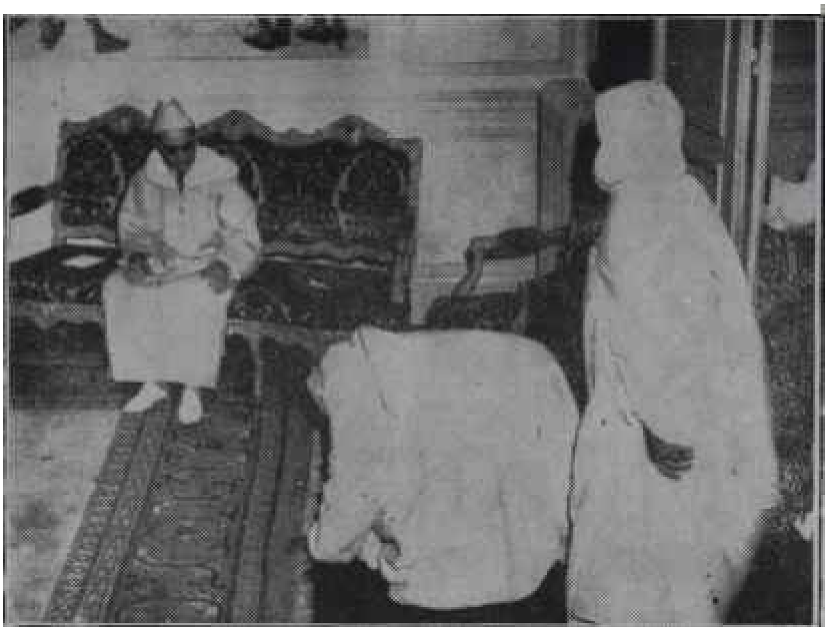
6 ay evvel Menderes ve Karaosmanoğlu
*Geçmiş zaman **olur ki...***

Hayati Karaşahin **ipte**
***Asılan** casus*

Mevkuf Arcayürek ve ziyaretçi İnönü
... Hayali beş para etmez

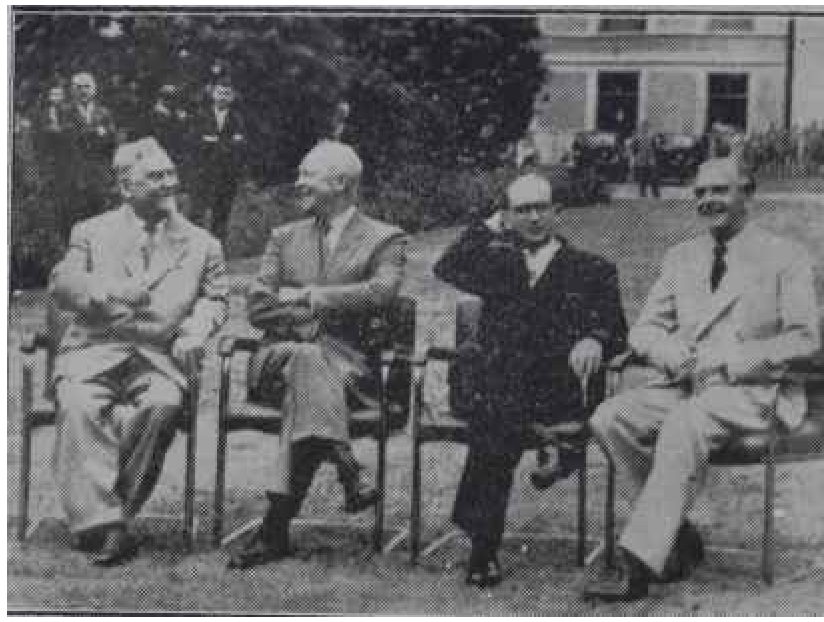
Associated Press'in Resimleri

Yukarda soldan itibaren:
1 — Fas Sultanının ayağına kapanan Marakeş Paşası.
2 — Hastalığından sonra Eisenhwoer'in ilk **resmi.**
S — Modern Jülyet: Prenses Margaret.
4 — Mesut günlerinde Townsend.
5 — Fransız Meclisinde Mendes France.

Associated Press'in Resimleri

Yukarda soldan itibaren:

1 — Veda eden Churchill ve Kraliçe.

2 — Dört en büyükler Cenevre'de.

S — İsviçredeki Rumen Maslahatgüzarı Hür Rumenlerin elçiliği bas-

4 — Rusların 10 yıl sonra serbest bıraktığı ilk Alman harp esiri ve annesi.

5 — Le Mans'taki otomobil yarışı faciası.

K Ü L T Ü R

Eğitim

Bir liseli kız

Konya Kız Öğretmen Okulu'nu üç yıl kadar önce bitirip, Orta Anadolulun sapa bir nahiyesinde öğretmenlik yapmakta olan 22 yaşlarındaki genç öğretmen, hayretten az daha küçük dilini yutacaktı. Gerçi bu hayretini belli etmemeğe çalışıyordu ama, karşısında oturan liseli genç kıza bakışındaki mânada, biraz dikkat edenler için, bu hayreti olanca açıklığı ile anlamak pek zor değildi. Bir aralık, kendini tutamamış olmalı ki, hafiften gülümsemeğe çalışarak:

"— Siz, dedi, lisede mi okuyorsunuz?"

Liseli genç kız, değme aktrislere taş çıkartan bir şuh edâ ile:

"— Evet, dedi, o kadar hayret mi ettiniz?"

Hayatının mutlaka en güzel çağını yaşayan 22 yaşında, Orta Anadolu'nun sapa bir nahiyesinde öğretmenlik yapan genç-kız, "Evet, hayret ettim ya!" diyemedi. Liseli öğrenci, aktris edalı kız, biraz sonra gidince-, genç öğretmen ev halkına hayretinin sebeplerini açıklıyordu. Bu açıklamada biraz da dert yanış yok değildi :

"— Hayret, diyordu, nasıl olur bu ? Biz okuldayken fitilli siyah çoraptan başkasını giymek nasip olmamıştı. Hele tırnaklarımızı uzatalım, hele saçlarımızı yaptıralım, topuklu ayakkabı giyelim, olacak şey değildi. Bunların binde birini, değil yapmak, hayâl bile edemezdik. Üç yıldır öğretmenim, saçlarımı hâlâ dümdüz taramaya, kısa kollu - japone değil - elbise giymeye hakkım yok. Hâlâ tırnaklarımı biraz olsun uzatamam. Oje kullanamam. Ama ben artık öğretmenim. Öğrencilikten kurtuldum güya. Şu kıza bakın. Bizim günahımız neydi ki?"

Gerçekten liseli genç kızın tırnakları uzundu, naturel ojeliydi, ayağında çok ince açık renk bir çorap vardı, ayakkabıları topukluydu, elbisesi dekolte sayılabilirdi, "edası edâ, nâzı naz" bir şuh idi, ağzında bir amerikan çikleti vardı, saçları berberde yaptırılmıştı. Gerçekten de bu liseli genç kıza "öğrenci" demek için bin şahit, az gelirdi.

Bu hikâye, geçen yıl, sömestr tatilinde Ankaraya gelen genç öğretmenle, liseli genç kız arasında Bahçelievlerde geçmişti.

Hikâyeden hakikate

Bundan kısa bir müddet önce, gazetelerde öğrencilerin kılık kıyafet meseleleriyle ilgili havadisleri okuyunca, bu hikâyeyi hatırlamamak mümkün değildi. Asıl mesele, kız öğrencilerin kılık kıyafeti meselesiydi. Bilhassa İstanbul ve Ankara'da alabildiğine Ur başıbozukluk hali görülüyordu. İstanbuldaki kız öğrencilerin durumu basma bir "muhtelif kanaat" le birlikte gelmişti. İstanbul kız liselerinden birinin müdürü, öğrenci kızların tırnak uzatmaları, boyamaları, saçlarım yaptırmaları gibi hususlara şiddetle muhalefet ediyor, başka bir kız lisesi müdürü ise, tam aksi kanaati savunarak: "Kızlarımızı modem hayatın icaplarına göre yetiştirmenin zarureti" nden bahsediyordu.

O günlerde Ankara'da çıkan bir akşam gazetesi de büyük manşetlerle şu havadisi veriyordu: "İçtimai bir meselenin halli yolunda alınan yeni karar. - Öğrenciliğe yakışmıyacak kıyafetler mevzuunda Maarifçe sıkı tedbirler almıyor."

İstanbuldaki kız öğrencilerin durumu ise, müfettişler tarafından bir inceleme konusu yapılıyordu.

Eğer bu inceleme, "kızlarımızı modern hayatın icaplarına göre yetiştirme zarureti" ni haklı çıkarırsa, doğ-

Okuyan kızımız

İfrad ile tefridin arası

rusu manzara, okullarımızın ve kızlarımızın manzarası, pek güzelleşecekti. Aslını ararsanız, Millî eğitim konusunda memlekette yapılacak öyle uzun boylu bir iş de kalmamıştı. Millî eğitimle ilgili bütün meseleler çok şükür, sabık bakan Yardımcı'nın (Bakan Vekiliyken çocuğunu makam arabasiyle okula gönderen zat) unutulmaz yardımları sayesinde halledilmişti. Hattâ o kadar ki, neredeyse Çemişkezek'te bile kollej açacaktık! En, en azından bir onbeş yirmi bin köyde okul açılamamış olması, birçok okullarda öğretmen olmaması, İstanbulda çifte değil de dörtlü Öğretim yapılması, Senatoca profesörlüğüne karar verilen doçentin kararnamesinin çıkartılmaması, yaz boz tahtasına çevrilen imtihan usulleri, ders kitapları meselesi, öğretmenlerin binlerce hayati ve meslekî dertleri, devamsızlık ve randıman meseleleri gibi ufak tefek, esasa müessir olmayan meseleler olabilirdi tabii!. Şimdi Milli Eğitim Bakanlığı, çok esaslı bir konu üzerinde durmaya niyetlenmişti. "Kızlarımızı modern hayatın icaplarına göre yetiştirmek."

Bizim memlekette "modern hayatın icapları.." nedir, bunu bilmeyen, ya da tahmin etmiyen yok gibidir. Bu "icaplar" a göre genç kızlarımızı yetiştirirsek - O kız lisesi müdürü aklıyla bin yaşasın - doğrusu bir kaç yıl sonra cemiyetimizin düzeni tamamen bu "modern icaplara" uyabilirdi. Bu sayın müdür, bahsettiği bu "Modern icaplara göre" mi yetişmiştir, bunu yakından öğrenmek imkânı olamamışsa da, fikrini savunmada gösterdiği - yalnız adını saklamış - celâdet, bu tahmini doğru çıkarabiliyordu. Tabii yalnız kızlarımızın modern icaplara göre" yetişmesi maksadı temine yetmeyecekti. Bir de erkek çocuklarımız yardı. Elimiz değmişken onları da, kızlarımız gibi "modern hayatın icaplarına göre.." yetiştirme meselesi ele alınabilirdi. Doğrusunu isterseniz bu Kız Lisesi Müdürünü ne yapıp yapıp, Bakanlıkta bu işleri yürütecek bir makama getirtmek gerekti! Eğer sabık Bakan Yardımcı (Bakan vekiliyken çocuğunu makam arabasiyle okula gönderen zat) bir aksi tesadüf "makamını muhafaza" edebilseydi, bu olmayacak şey de değildi hani.

Deve olan pire :

Öğrencilerin kılık kıyafet meselesini, doğru dürüst halledememiş bir Bakanlığın, asıl davaları çözmesini beklemek, biraz fazla safiyane bir bekleyiş olur. Öğrencilerin - kız veya erkek - vasıflarına uygun bir kılık, kıyafetleri olması gerekir. Ama biz, her mesele ve işde olduğu gibi, bu küçük konuda da ,bir türlü, ama bir türlü tabiîyi, normali bulamayız. Ya erkek öğrencilerin saçlarım üç numaraya vurdurur keloğlanlara, kızları besleme kılığına sokar, çocukları pir çeşit aşağılık duygusuyla malûl ederiz, ya da, işte böyle "modern hayatın icaplarına" göre yetiştirmeğe kalkarız. Bu iki aşırının ortası olduğu kimsenin aklına gelmez. Kız öğrenciyi, umacı biçimine, erkek öğrenciyi fırıncı yamağına benzetmeden, veya, her ikisini geleneklerimizle, terbiyemizle, öğrencilik vasfına yakışacakla bağdaşamayan tamamen dejenere olmuş, züppeleşmiş bir şekle sokmadan, ama hem kız hem erkek öğrencinin temiz, kibar, sade bir kılık ve kıyafeti olabileceğini nedense akıl edemeyiz. Bir Milli Eğitim Bakanlığı, bunu çoktan halletmiş ve tatbik etmiş olmalıdır.

Ailede, cemiyette, okulda böyle bir. başıbozuk hava içine giren, öyle yetişen nesillerin, geleceğine güvenilemez. Bu sorumluluk, bu işleri üzerlerine alma cesaretini gösterdikleri halde, bir takım meselelerden bihaber olanlarındır.

Milli 'Eğitim Bakanlığı Robert Kolleji üniversite yapmayı düşüneceğine, şu en basit, kıllık kıyafet meselesini bir doğru dürüst halletsin, başka birşey istemiyoruz.

K İ T A P L A R

YEŞİLKAYA SAVCISI

(İlhan Tarus'un Romanı, Varlık Yayınları, Büyük Cep Kitapları: 11, 222 sayfa, 2 lira)

Yeni Edebiyatımızın roman alanında hızla gelişmekte olduğu, artık görünen gerçekler arasındadır. Son aylar içinde yayınlanan yerli roman sayısı, bize yeni umut kapıları açmaktadır. Memleket gerçeklerini işleyen romancılığımız, yakın bir gelecekte, bütünüyle, edebiyatımızın yüz akı olabilecektir.

İlhan Tarus'un bu ay çıkan Yeşilkaya Savcısı'nı okurken, bu sevindirici neticeyi görmemek mümkün değildir. İlhan Tarus, Yeni Edebiyatımızın "yaşlı" larından sayılması gereken bir sanatçıdır. Yeşilkaya Savcısı, yayınlanan ilk romanı... Yaslı derken, "eski"üğini değil de, edebiyattaki emeğini ve tecrübesini belirtmek istiyoruz.

Yeşilkaya Savcısı bize bütünüyle şunu veriyor:

Hukuk tahsilini yeni bitiren, genç, idealist, bilgili bir Cumhuriyet çocuğu "Cumhuriyet Savcısı olmak" kararındadır. Bu yoldan, memlekete hizmet etmek istiyor. Memlekette kanun hâkimiyetini gereği gibi kurmak, hak ve adaleti en doğru ölçüler içinde dağıtmak, adalet dağıtımı yoluyla memlekete hizmet etmek.... Cumhuriyet Savcısı olmak kararım, Avrupa'ya gitmek, daha kolay yollardan daha yüksek mevkilere ulaşmak imkânlarına rağmen almış, gerçek manâsiyle idealist bir cumhuriyet çocuğunun kısa süren meslek hayatının hikâyesi. Nedir bu hikâye? Yalnız bir savcının hikâyesi mi ? Hayır. Savcı, memleketin uzak bir kasabasındaki hayatı, insanları, hâdiseleri, inanışları, her kademedeki vazifelerin ruhuna sinen "idare-i maslahatçı" zihniyeti, gerçeklerin yalan ve iftira ile örtbas edilmesi için harcanan gayretleri, yalancılığı, dönekliği, menfaatperestliği, Anadolu insanın bütün hayatını olanca hırsı ile sömüren "Ağa" yı anlatmak, tanıtmak için bir vasıtadır. Asıl söylenmek, belirtilmek istenen budur.

Kitap, bu idealist Savcı'nın hatıra defteridir. Bütün hâdiseleri, savcının kaleminden okuyoruz. İlhan Tarus, memleketin acı gerçeklerini belirtirken, Savcı'nın ağzından, bunun çârelerini de göstermiş. Yani, eser, yalnız meselelere dokunmakla kalmıyor, bunların, hiç olmazsa bir kumulun çârelerini de belirtiyor. Bu yönüyle, romana, "yapıcı" bir karakter de verilmek istenmiştir.

Yeşilkaya Savcısı, bütünüyle, ele aldığı mevzu itibariyle, son derece ilgi çekicidir. Karamsar bir roman değildir. Memleket gerçeklerinin adalet kadrosu içinden görünüşünü vermesi bakımından da, belirli bir özelliği vardır.

Belirttiğimiz bu noktalar, romanın umumi havasını ve sanatçının davranışını belirtmek içindir. Ancak, İlhan Tarus, romanını, o kadar çok, o kadar çeşitli ve o kadar birbiriyle ilgi görünmeyen hâdiselerle doldurmuştur ki, kitapta, beklediğimiz gelişme olmuyor. Bir takım hâdiseler yarım ve neticesiz kalmıştır. Hâdiselerin içinde, birbirinden orijinal ve güzel olanları vardır.

Hattâ denebilir ki, bunlardan herhangi biri, başlı başına bir roman konusu olabilir. Ama, sırt sırta dizilen bu hâdiselerin çoğu, romanın içinde, yer yer, eritilememiş, beklenen işi görememiştir. Savcı olmanın, çeşitli hâdiselerle temas etmek için yeter bir vesile olduğu muhakkaktır. Ancak, asıl söylenmek istenen şey, bir ana vak'a etrafında da toplanıp söylenebilirdi.

Yeşilkaya Savcısı, dokunduğu memleket gerçekleri bakımından, ilgi çekici ve güzel, iç dokusu bakımından, biraz aceleye ve ihmale gelmiş ama, buna rağmen rahatça, sıkmadan okunan bir romandır. İlhan Tarus'un, bu geniş, çeşitli müşahedelerinden, daha sağlam ve güzel eserler vermesini bekleriz.

İlhan Tarus
Defterin savcısı

HAZİRAN DEFTERİ

(Ceyhun Afal Kansu'nun şiirleri. Varlık Yayınları, Yeni Türk Şiiri Serisi: 20, 64 taşta 100 kuruş)

Ceyhun Atuf Kansu, beşinci şiir kitabı olan "Haziran Defteri"nde, hiç yayınlamadığı şiirlerle karşımıza çıkmıştır. 1951 yılında yine Varlık Yayınları arasında çıkan "Yanık Hava" adlı şiir kitabında, Kansu, Anadolunun kaderi üzerine eğilmiş, bize Anadolu gerçeği üzerinde şiirler söyleyen bir şairdi. "Haziran Defteri"nde, şairin, aynı yolda, aşkla, inanmışlıkla söylediği şiirler vardır.

Yıllardır bir Anadolu kasabasında hekimlik eden şair, Anadolu gerçeği ile, Anadolu insanı ile, onun meseleleri, dertleri, sevinçleri, acılarıyla öylesine hemhal olmuş görünüyor ki, bütün şiirlerine hâkim olan bu hava karşısında, şaire saygı duymamak elden gelmiyor. Kitaptaki otuz şiir, ayrı ayrı, bizi böyle bir havayla sarıyor. Haziran Defteri, bize bir kere daha gösteriyor ki, şair Kansu, yüzde yüz doğru, o derece zor, bir onun kadar şerefli bir yolda yürümek kararındadır. Bu kararını alkışlamamak, bu davranışdan, inanmışlığından ötürü onu kutlamamak mümkün değil...

Belirtmeğe çalıştığımız bu şiir tutumu içinde, başarılı olmak gerçekten güç bir iştir. Ceyhun Atuf, şiirlerini, mısralarını kurarken, davranışındaki kadar sağlam olamıyor. Hikâyeye kaçıyor. Mısra kuruluşunu ihmâl ediyor. Bundan asıl meseleye, davaya inanmışlığının, heyecanın tesiri de var. Fakat bir sanat eserinde, özel olarak şiirde, "mesele" ve "dava" kadar, şiirin bizzat kendisi de önemlidir. Onu ihmal etmeğe gelmez. Bir de Ceyhun Atuf, bu işi başarabilecek, yani hem ele aldığı, inandığı "dava"yı verebilecek, hem de şiirin gereklerini savsamayacak güçte bir şairdir. Buna inancımızdandır ki, onun bu konudaki ihmalini, kusur olarak belirtmek istiyoruz.

Bölünmüş taze ekmek gibi tüter insanın yüreği
Çalışılmış günlerin akşam üstlerinde.

yahut;

Sen dersin ki bu rüzgâr yakıcı,
O der ki hey canını sevdiğim
Ardından akça pakça bir bulut
Türkmen gelini gibi havada dolaşacak.

veya:

Van Gogh, bu tarla senin tarlan
Sararmışsa böyle yakıcı, böyle güzel
Senin yüzünden sararmıştır

Bir ay doğuyor Pasinden
Ay insanlar için doğuyor
Görebilsek diye bütün bunları
Oturmuş Van Gogh asta gecemize,
Bir ay boyuyor kavun içi

mısralarını yazabilen, "Bekleyen Kadının Günü", "Yas Rüzgârları" "Van Gogh'un Tarlası", "Eflâtunun Bah-

çesi" gibi şiirler verebilen bir şairden, daha kusursuz olmasını beklemek, elbette hakkımızdır. Onun içindir ki, meselâ, "Makasçının İzin Günü"nü, "Bir köy Cinayeti Karşısında Aydın Kişinin Durumu"nu, "Fabrika Düdükleri"ni, "Hava Telefonu"nu zayıf bulduğumuzu söylüyoruz. Öbür şiirlerinde de, yer yer, zayıf mısralara ve umumiyetle hikâyeye kaçılmış olduğunu belirtmek gerek. Ama şunu da hemen ilâve etmek istiyoruz ki, Ceyhun Atuf un yöneldiği şiir, fiyle kolaycacık yazılacak çeşitten değildir. Çetin ve güçtür. Uzun denemeler yapmak gerekir. Ceyhun Atuf, kendisini bu çetin ve güç işe vermiştir ve deniyor. En kısa zamanda, bu işin üstesinden geleceğine, fikri kadar dokusu da eksiksiz şiirler vereceğine umut bağlayabiliriz.

EĞİTİM HAREKETLERİ

(Okulun, Ailenin, Toplumun Eğitim davalarını savunur Aylık Dergi. Çıkaran: Hıfzırrahman Raşit Öymen, Posta kutusu No. 4528 Bahçelievler - Ankara, 40 sayfa, 75 kuruş)

Bir yıldanberi muntazaman çıkmakta olan Eğitim Hareketleri dergisi 12. sayısı ile birinci yayın yılını doldurmuştur.

Ağırlık noktasını, belirli bir ihtisas koluyla ilgili konular teşkil eden bir derginin bir yıl müddetle aralıksız çıkabilmesi, bu işin güçlüğünü yakından bilenler için, başlı başına bir "başarı" olarak kabul edilebilir. Bu bakımdan "Eğitim Hareketleri"nin birinci yayın yılını doldurmuş olmasını, ehemmiyetli bir merhale olarak kabul etmek gerekir.

Memleketimizdeki geniş öğretmen topluluğunun bu dergiyi muntazaman takip etmeleri, mesleki bilgilerinin artmasını temin edebileceği gibi, kendi derd ve meselelerinin de daha geniş ölçüde işlenmesine, duyurulmasına, yayılmasına yardım edecektir.

Son çıkan 12. sayısında, her kademedeki öğretmenlerin durunu, İstanbul'da toplanan Milletlerarası Dünya öğretmenleri Kongresinin Raporları, Teknik Öğretmen Okulundaki hadiseler, Fransa'da yeni okul teşkilâtı, Ferdi rehberlik konuları, test örnekleri, Siyasal Bilgiler Fakültesinin 65 yıl önceki derslerinden ibretli notlar, Atatürk'ün milli mücadele yıllarına ait hatıralar ve şiirler, Cumhuriyetin ilk kuruluşundaki Eğitim kadroları, Köy Eğitimi ve Dünya milletlerinin mecburi öğretim tabloları ve sebebleri, Cumhurbaşkanının Meclisi açış nutkunun Eğitim bölümü üzerinde tenkitler, Mill Eğitim Bakanı ile Öğretmenler Federasyonu arasındaki münakaşa, Çocuk kitapları sergisi, Eğitim psikolojisinin eleştirilmesi ayın hareketleri ve haberler, grafik ve şemalar, bulunmaktadır.

Yalnız son sayıdaki yazıların başlıkları bile bu derginin, bilhassa ilgililer için ne derece faydalı olduğunu belirtmeğe yetecek bir ehemmiyettedir.

Bir Yılın Kitapları

Türkiyemizde 1955 yılı içinde ne kadar kitap basıldı? Bu, meraklı bir soru olsa gerek. Fakat evvela geçmiş yılların kitap durumuna bir göz atalım: 1729 bizde, garp milletlerinden 3 asırlık bir rötarla matbaanın ilk eserini verdiği tarihtir. Bu tarihten 1928 yılına kadar yayımlanan, yani eski harflerle basılmış olan kaç kitabımız var? İki asrın fikir mahsullerini içine alan bu eserler nelerden ibarettir? Maalesef, bunların ismen bir sayımım yapmak mümkün değildir. Tamamının olmadığı gibi, tek bir branşa alt olan eserlerin de noksansız bir bibliyografyası mevcut değildir. Kesin olarak bilinen, yalnız 18 inci yüzyılın kitaplarıdır, Bunların miktarı 50 yi geçmez. Ondokuzuncu yüzyılın ve Yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde basılmış olan bütün Türkçe kitaplar için - bazı ölçülerin yardımiyle - yuvarlak bir rakam söyleyebiliriz: 30,000. Türkiye'de 1928 yılına kadar yayınlanmış olan eski harfli Türkçe kitapların tamamı bu kadardır. İki asır içinde yayınlanmış olan Türkçe kitaplardan, bir yıla isabet eden miktar sadece 150 adetten ibarettir. Bir aya 12 kitap düşer; haftada 3 kitap!...

Bu rakamlar, geçmiş iki asrın basın ve yayın hayatı için üzüntü vericidir. Koca bir İmparatorluğa haftada 3 kitap. Günümüzün ihtiyaç ve imkânlarına güre, tek bir editöre dahi az gelebilecek bir rakam... Diğer milletlerle bir mukayese yapılırsa, bu düşüklük bizi daha çok düşündürecektir.

Son 27 yılın yem harfli kitapları ise 200 yılın eski harfli kitaplarının 1,5 misli olmuştur. Yeni harfler devresi matbuat hayatımızın yüzde 12 sini içine alır. Bu zamanın kitapları ese, Türk dilinin bütün basılı eserlerinin yüzde 60 ıdır. Bu netice, eskiye nazaran insana ferahlık veriyor. Ancak dünya ölçülerine göre kitap durumumuz, yükselen rakamlara rağmen, dün ne ise bugün de o değilse de ona yalandır. Ümidimiz, okur yazarların olduğu kadar, okuyup yazanların da günden güne artmakta olmasındadır.

1955 yılı kitaplarına dönebiliriz. Yolda kalmış, henüz elimize geçmemiş ve yuvarlak bir rakamla ifadesi mümkün olan kitaplar hariç olmak üzere bu yıl, Türkiye'de 3216 adet kitap yayınlanmıştır. Bu rakama, 1955 basım yılını taşıyan ve henüz elimize geçmemiş bulunan, tahminî 84 kitabı da katarsak, 1955 yılı Türkiye yayınlarının tamamı 3300 olur. Bu rakam, ilerde alınacak olan kesin neticelere, yüzler hanesi değişmeyecek kadar yakındır.

Yeni bir kitabın bütün memlekete duyurulmasının, o kitabın hazırlanması ve basılması kadar mühim bir iş olduğu malûmdur. Fakat, maalesef bu kitapları tam olarak ve zamanında duyuracak bir vasıtamız yoktur. Türkiye Bibliyografyası, bütün kitapların künyelerini tanıtmakla beraber, aylarca ve bazen yularca gecikme ile çıkmış olduğu için günlük ihtiyaçları karşılayamamaktadır. Zamanında çıksa dahi, kitapların isim ve konularım nakletmiş olmakla, okuyucunun kitap seçme ihtiyacına cevap veremez. Ankara Radyosu da "Kitap saatı"nda yeni eserleri tanıtmaktadır. Ancak bu işe ayrılmış olan zamanın azlığı ve bilhassa herkesin işi gücü başında bulunduğu saatlara rastlaması, bu emeği verimsiz bir hale sokmaktadır. Bu iki vasıtanın dışında, kitap tanıtma işleri gazete ve dergilerde yapılmaktadır. Bu yazılar, dergilerin gayelerine, okuyucuların meslek ve işlerine göre seçilen kitapların ya kuru bir bibliyografyasıdır, yani kısa olarak künyelerinden ibarettir, veya uzun bir tenkit (critique) yazısıdır. Birincisi okuyucuyu tatmin edememekte, ikincisi ise komprime, hareketli yazılar ariyan okuyucuya ağır gelmektedir.

AKİS, geçen bir yılın yeni yayınlarım, umumi efkârı ve okuyucularının ihtiyaçlarını gözönünde tutarak, kitaplar sayfasında tanıtmaya çalışmıştır. Tatminkâr olmıyan "kuru bibliyografya" ile zaman alan "tenkit" yazıları arasında bir sentez yaparak "Kitaplar" sayfasında yeni ve hareketli bir yol takip etmeye çalışmıştır. Yılın en seçme eserlerini, muayyen bir plânla ve alışılmamış olan bir süratle okuyucularına duyurmuş, bibliyografik adres, bibliyografik künye ve konulariyle beraber sunduğu eserlere, kısa tenkit ve tahlil notları eklemiştir.

1955 yılı içinde okuyucularımıza 226 eser tanıttık. Bu miktar 1955 yayınlarının yüzde 7 sidir. Ancak bu rakamın, kaliteli yayınlara göre nisbeti, sayı nisbetinin çok üstündedir.

Sayfamızın kitap tanıtma yazılarının plânından ayrı olarak - tenkit yazıları arıyan bir grup okuyucunun da arzularını yerine getirme düşüncesiyle • ve gene bu sayfada ve yukardaki rakamdan ayrı olarak 18 tenkit yazısı çıktı. Bu 18 tenkit yazısı, sahalarında yetkisi bulunan edebiyatçılarımız tarafından yazılmış, diğerleri yazı ailemizden olan bir bibliyografya uzmanı tarafından hazırlanmıştır.

AKİS yeni yılın en seçme kitaplarım da mümkün olan süratle duyurmaya ve tanıtmaya devam edecektir.

K A D I N

Cemiyet

Kadınlar Birliği lokali

Geçen hafta Ankara yeni bir lokale sahip oluyordu. Bu şirin ve zevkli lokal, Türk Kadınlar Birliğine aitti ama kapıları bütün kadınlarımıza, henüz üye olmıyanlar dahil olmak üzere bütün kadınlarımıza açıktı. Sevimli bir dekor içinde iki ahbabı ile çay içmek istiyen her kadın, saat dört ile yedibuçuk arasında bu lokale gidebilecek, hem hoş vakit geçirecek, hem de, eğer isterse, kadınları alâkadar eden birçok davalarımızın açık münakaşasını yapacak, fikirlerini söylemek fırsatını bulacaktı. İşin en cazip tarafı da, muhakkak ki, bu idi. Bu arada memleket davalarımızı benimseyecek ve bunlar için canla başla çalışacak gizli istidatların da meydana çıkması ümit edilebilirdi. Nihayet biz de, birçok medeni memleketlerde olduğu gibi, boş zamanlarımızı yalnız komşuluk yaparak, oyun oynayarak öldürmekten kurtulabilirdik.

Güzel bir dekorun, iç açıcı bir salonun ve rahat koltukların toplantıları kolaylaştıracağı ve ufak teferruatın büyük gayelere hizmet edebileceği realitesi kavranmış ve ilk hamlede beş yüz lira gibi cüz'i bir para ile, bu güzel teşebbüse geçilmişti. Doğrusu başta İstanbul milletvekili Nazlı Tlabar olmak üzere, birliğin bütün çalışkan idare kurulu azaları tebrike lâyıktı.

Ya erkekler ?

Yukardaki yazıda ufak bir yanlışlık yapılmış ve kadınlar birliği lokalinin, bütün kadınlara açık olduğu söylenmiştir. Bundan kasıt, kapıların erkeklere kapalı olduğu değildir. Çünkü açılış töreninde, yarı ciddi, yarı şaka ifade edildiği gibi, kadınlar birliğinin erkek üye adedi kadın üye adedine üstündü ve lokale tabii erkekler de girebilir ve isterlerse âzâ da olabilirlerdi!.

Lokalde köşeler

Salonda bilhassa duvarlar ve tavan göz ısırıcı şekilde dekora edilmiş ve gayet rahat birkaç köşe yapılmıştı. Kırmızı köşe belki hepsinden güzeldi ama yeşil köşe daha samimi, çiçekli köşe ise daha iç açıcı idi.

Çinli bir misafir heyetin lokale hediye ettiği küçük bir bayrak, insana acı acı şunu düşündürüyordu: bugüne kadar gelen misafirleri nerede kabul edebilmiştik? Dört kuru sandalye, bir masa ile tefriş edilmiş odalarda. Halbuki bugün dünya, meselelerin ruhu kadar şekliyle de alâkadardı.

Bir Amerikan zihniyeti

Bunun gibi lokaller memleketin her yerin de açılmalı; hele Anadolu böyle teşviklere ne derece muhtaç.

Bu sözleri can-ü yürekten söyleyen hanım, Ankara Valisi Cemal Göktan'ın eşi idi. Belliydi ki Anadoluyu iyi tanıyordu ve bizi alâkadar eden birçok dertlerle dertlenmişti. Belliydi ki Kadınlar Birliği kendisinden geniş çapta istifade edebilecekti.. Fikirleri güzel olduğu kadar pratikti.

"— Kadınlarımız çocuk mevzuu üzerinde, Anadolunun birçok yerlerinde tamamile cahil kalmışlardır, diyordu. Münevverlerimiz onları aydınlatmak için birçok konferanslar tertip ediyor, fakat dinleyici bulamıyorlardı. Nihayet bir çare bulduk: en cazip, en parlak renkli filmler getirttik; Önce konferans dinlettik, arkadan filmi oynattık. Öyle ki, sinema salonu adam almaz oldu!."

Bu bir pratik Amerikan zihniyeti idi ve bizim birçok işlerimizde muhakkak ki eksikti.

*

Kadınlar Birliği, boş vakitlerini faydalı şekilde doldurmak istiyenlere güzel bir lokalin kapısını açmış, aynı zamanda çalışan, hiç vakti olmayan çocuklu işçi kadınlarımız için de çocukların barınabileceği yuvaların açılması projesini tahakkuk yoluna koymuştu. Yapılacak daha birçok işler de vardı tabii..

İşlerden biri

Bir tanesi de şu "çarşaf derdi" idi tabii ve tabii Kadınlar Birliğinin programında yeri vardı. Bir gazeteci Nazlı Tlabar'a sokuldu, yavaşça mevzua temas etti. Milletvekili belirli bir ilgi ile:

"— Tabiî, dedi, Türk kadınının seviyesini yükseltmek en büyük gayemiz, ancak biz bunu kültür seviyesini yükselterek temin etmeyi düşünüyoruz.."

"— Fakat kanun da buna yardım edemez mi?".

"— Böyle bir kanunun antidemokratik olduğunu düşünmesek bile, Meclisten çıkması güç olacaktır. Vaktile böyle bir projemiz vardı. Birçok milletvekilleri muarız oldular.!"

Gazeteci biraz şaşırdı. Milletvekilleri memleketin birçok yellerinde kadınlarımızı esir eden bir zihniyetin müdafiliğini yapabilir miydi?.

Yeşillik sevgisi

Bu sırada, Ankaranın sevimli valisi Cemal Göktan yeşil köşeye geçti

"— Medeniyetin bir tezahür şekli de çiçek ve yeşillik sevgisidir" diyordu.

Kadınlar Birliği'nin lokali cidden muvaffak olmuş güzel bir eserdi. Samimi bir merasimle açıldı. Ama oldukça tenha idi. Kapıdan çıkarken, bir demokrat milletvekilinin şu sözleri söylediği duyuldu:

"— Hürriyet'çiler gene ağır bastı. Buraya gelecek olanların bir çoğu öteki açılış merasimindeler."

Aynı saatte Bulvar Palasta Hürriyet Partisi'nin açılış kokteyli vardı.

Yeni Kararlar

Jale CANDAN

Bir ahbabım vardı, elinden resim gelirdi. Yeni yıla girerken, evinde hoş bir değişiklik yapmak istemiş ve her odaya, tuhaf tuhaf resimler yaparak asmıştı.

Yatak odasında bağıran ve dik dik insana bakan bir horoz resmi vardı, arkadaş altına "Erken kalkacağım" diye yazmıştı: Kendisi sabahları geç kalkması ile maruftu!.

Yemek masasına yakın bir yerde, gayet ince kadınların giyebileceği, nefis bir elbise modeli asılıydı. Arkadaş bunun altına yazı yazmamıştı ama senelerden beri, hep bu tip bir elbise giyinmek isterdi. Niyeti resmi görüp az yemek yemekti. Zayıflamak istiyordu: kendisi hatırı sayılır tombullardandı!.

Oturma odasında, çenesi düşük bir kadın karikatürü duruyor ve insanı, gayriihtiyari susmaya davet ediyordu: kendisi fazlaca konuşkandı!.

" Evin her tarafında, böylece verimli bir tenkidin ve yeni bir kararın eseri olan şaşırtıcı resimler vardı.

Arkadaş yeni yıla girerken, bir şeyler başarmak niyetinde idi, bunun için değişmek istiyordu ve resimli bir programın, dolapta unutulup kalamıyacağını düşünmüştü.

Projesiz, ümitsiz, gayesiz hayat olmaz. Hepimizin yeni yıla girerken, içimizden birçok şeyler geçirdiğimiz muhakkaktır. Kim tuttuğu işte muvaffak olmak istemez? Fakat istemek kolaydır. İstemek o kadar kolaydır ki, insanlar namütenahi şeyler isterler. Ekseri de bu istekler yalnızca proje ve hayal şeklinde kalır.

Muvaffakiyetin ilk şartı, herhalde, ancak yapılabilecek şeylerin istenmesidir. İkinci şart yapılabilecek ve yapılması istenilen şeylere mani olacak eksikliklerin hesaba katılmasıdır ki, ekseri kendi kendimizi tenkit ve kendi kendimizle mücadele etmek bu eksikliklerin izalesinde çok mühim rol oynar. Üçüncü şartı dolapta unutulmıyacak bir program çizmektir tabii...

Bu şartlara riayet edersek, istediğimiz şeyler ergeç bizim olacaktır.

Yeni yıla girerken, temennimiz şudur ki, Allah hepimizi, yeni kararlarımızda, devletçe ve milletçe muvaffak kılsın.

Aile

Her yaşa göre oyuncak

Çocuk, kendisine yapılan ufak tefek hediyelerle, sürprizlerle hayata daha çok ısınır, yaşamayı sever. Yılbaşı da, birçok bayramlar gibi çocukları mesut etmek için kullanılacak bir fırsattır. Yalnız, ekseri anne

ve babalar, bu mevzuda da kendilerine üzüntü payı çıkarırlar. Hela bugün, çarşıya çıkıp ta, evdeki çocuğunu sevindirmeyi düşünen aileler için, kolayca alışveriş yapmak imkânı kalmamıştır. Yürüyen bir bebek, hakiki bir otomobil gibi parlayan oyuncak bir "cadillac", bir kızıl deriliiler ordusu, yeşil saha üzerinde hakikaten koşan futbolcular cidden çocuklar kadar, bunları alan anne ve babayı da sevindirir ama, bunları almak hemen hemen imkânsızdır. Allahtan ki, anne ve babaların, gocuklarına en pahalı oyuncağı alamamak üzüntüleri tamamile beyhudedir. Çocuk bazan, daha ucuz bir oyuncağı daha çok sevecek, daha çok oyalanacaktır. Mühim olan şey, çocuğun yaşına göre oyuncak seçmesini bilmektir.

Altı aylık bebekler parlak renkli gürültü yapan, sallanmaya müsait oyuncakları nasıl tercih ediyorlarsa, daha ileri de de her yaşın bir oyuncağı vardır.

Bir buçuk yaşındaki çocuk, iç içe koyabileceği oyuncaklarla gayet zevkli vakit geçirir; meselâ üzeri açık, birbirine geçme tahtadan bir trenin vagonlarına neler yükler, neler icat eder! Bu yaştaki çocuklara verilmesi âdet olan tüylü hayvanlara gelince, ekseri çocuklar bunlardan hiçbir şey anlamazlar.

. İki yaşındaki çocuk, anne ve babasının bir mukallididir. Annesi gibi bulaşık yıkamayı, tabiî annesinden biraz farklı hislerle arzular. Baba için bir angarye olan traş meselesi de çocuk için cazip bir oyundur ve ihtimal, oyuncak bir traş takımı onu saadete garkedecektir ama kendi kendine eline geçirebileceği jiletlerle de tehlikeli bir tecrübeye geçebilir. İşte bu senenin yılbaşı icadı oyuncakları arasında, böylece hakiki küçük elektrik süpürgeleri, mini mini hakiki çamaşır makineleri, hakiki küçük mutfak alet ve edevatı mevcuttur. Bunlar 8 ilâ 12 yaş arasındaki kız çocukları için biçilmiş kaftandır ama çocuk bu kadar pahalısına gitmeden, de, meselâ kendisine hediye edilecek ufak bir çamaşır leğeni ve küçük bir tahtadan çamaşır kurutacakla da aynı saadeti duyar. Hele eline biraz sabun geçirir ve bebeklerinin elbiselerini yıkayıp, asabilirse.

Çocuklar ve oyuncakları

Yıldan yıla ...

3 ilâ 5 yaş arasında ve daha sonra, çocukların hayali artık yaratıcı olmak ister. Bu, bebeklerin, otomobillerin, tayyarelerin devridir. Elindeki ufak bir sopayı tayyare gibi kullanıp, yüzlerce düşman tayyaresini düşürdüğünü tasavvur eden çocuk, elektrikli tren yürüten çocuk kadar zevk duymaktadır.

Bedava oyuncaklar

*Yıl*başlarında, bayramlarda, isim günlerinde, mükafat hakkettikleri zaman ve daha birçok ve birçok vesilelerde oyuncaklar çocukların haklarıdır. Bunun için, eğer varsa, insan bol para harcıyabilir fakat her anne, çok az bir para ile de, çocuklarım cidden mesut edecek oyuncakları kendisi imâl edebilir. Meselâ tahta bir kutu boyanıp, açık tarafına şirin bir basma perde geçirilerek, güzel bir bebek dolabı yapılabilir. Aynı kutu iki küçük kavisli elbise askısının üstüne oturtulursa, bebek beşiği olur. Artmış yünlerden bebeklere örülen elbiseler, takkeler, oğlan çocuklarına çadır bezinden yapılan mahruti çadırlar, güzel bir bayrak, harpte yaralı taşımak için imâl edilecek bir sedye çocuklara pahalı oyuncaklar kadar zevk verebilir.

Biraz emek, biraz hayal genişliği, biraz para, büyük bir sevgi ve düşünce birleşir ve ortaya çıkan hediye, çocuğa bir ömür boyunca unutamıyacağı tatlı hatırayı, bayram günü saadetini verir.

Moda

Bir erkek defilesi

Geçenlerde Paris'te, Ambassadeurs salonlarında yapılan büyük erkek moda defilesi, muhakkak ki, birçok yenilikler ve insanı hayrete düşüren birçok teferruat sürprizleri ile dolu idi. "Züppeliğe kaçmadan, şık bir erkek" prensibini güden üstat terziler, herşeye rağmen, erkek modasının umumi hatlarında birçok değişiklikler yapmaktan kendilerini alakoyamamış, teferruatta ise, göze görünmeyen fantazilerle kendilerini tatmine uğraşmışlardı.

Yeniliklerin ilki

Evvelâ kruvaze ceketler, geçen senelere kıyasen, çok daha kısalmıştı. Bu ceketlerin omuzları oldukça zengindi; buna mukabil bel yeri çok hafif surette gösterilmiş, kalçaları kapatan kısmı oldukça yapışık dikilmişti. Gaye, Amerikan erkek modasına da uygun olarak, 956 senesi erkeğini mümkün mertebe ince göstermekti. Bu sebeple pantalonlar da mümkün mertebe dardı. Fakat kruvaze caketlerin en büyük hususiyetleri, düğmelerinin, yakaya kapalı bir manzara verecek şekilde, mümkün mertebe yukardan kapanmış olması idi.

Düz ceketlere gelince, onlar tek

düğmeli idi ve kruvazelerin aksine Olarak aşağıdan iliklenen bu tek düğme açık ve uzun bir yaka imkânı bırakıyor ve şık erkeğin, sık teferruatını teşkil eden sık yelekleri gösteriyordu. Düz ceketlerle giyilen pantalonlar röversizdi ve birkaç ay evvel, fantezi olarak, ortaya atılan bu moda artık iyice tutunmuş ve yerleşmişti. Yaka uçları sivri ceketler ise daha kısa idiler.

Akşam için

Amerikan erkek modasının vaziyete hâkim olduğu bilhassa gece kıyafetlerinde gözüküyordu. Çünkü renk» bu sahadaki değişikliklere hâkim olmuştu. Defilede en çok sükse yapan smokin koyu gece mavisi idi.

Bir siyah düz smokin ceketinin içine giyilen yelek ise koyu kırmızı satendendi ve papiyon kravat ile ceketin astarına tıpatıp uygun renkte idi.

Gece pardösüsü siyahtı. Kollar geniş reglan şeklinde ve düğmeler gizli idi. Bu pardösünün de astarı kırmızı idi.

Teferruat

Spor paltoların kol kapaklarının içinde, düğmelenen gizli cepler mevcuttu. Otomobil anahtarları için fevkalâde pratik addedilen bu cepler, defilede memnuniyet ifade eden hayret nidaları ile karşılanmıştır.

Spor ceketler iki düğmelidir ve arkada iki yırtmaçları vardır.

Dans

Yenisi

Cha - cha - cha son günlerde, "mambo" yu ezici bir mağlûbiyete uğratan yeni danstır ve yılbaşı gecesi, genç olduklarını ispat etmek istiyenler muhakkak bu dansı öğreneceklerdir.

Meşhur arap dansörler, Nicholas Brothers'ler, bu dansın gayet kolay olduğunu söylüyorlar. Olsa olsa hoplayıp zıplarken, insan nefes nefese kalır fakat "Cha - cha - cha" yı icat edenler bunu da düşünmüş ve iki hareket arasında dam ile kavalyenin birbirlerinden hafifçe uzaklaşarak, bir an hareketsiz birbirlerini seyretmelerini mümkün kılmışlardır.

Yeni yılın modası
İki renkliler

Güzellik

Yılbaşı gecesi makyajı

Yeni yıla" girerken her kadın, hiç olmazsa, bir gece için güzel olmak ister. Bunun için güzellik enstitüleri yani bir yılbaşı gecesi makyajı teklif ediyorlar.

Güzellik, her şeyden evvel, sıhhat, .canlılık, neş'e demektir. Dinlenmiş bir yüz güzeldir, fakat dinlenmek her zaman mümkün mü? - Birçok kadınlar baloya hazırlanırken bile, ne çok, ne çok yorulurlar? Şu halde? Tapılacak şey, hileye baş vurmaktır. Masum ve faydalı bir hile: Yılbaşı gecesi makyajı, her kadının yüzüne canlı, memnun, rahat bir ifade verebilir.

Yorgun gözlere karşı

Altları çürük çürük duran yorgun gözler, güzelliğin 1 numaralı düşmanıdır. Fakat yılbaşı gecesi, bu yorgun gözleri canlı ve parlak göstermenin çaresi mevcuttur. Makyajdan evvel, yüze koyulan "fond de teint" den sonra yanak allığından, bir toplu başı iğnesi kadar alıp itina ile göz altlarına yayınız. Sonra güzelce pudralanınız; karanlık ifade derhal kaybolacaktır.

Fakat işiniz henüz bitmemiştir. İyice yontulmuş gri renkte bir kalemle, gözlerin iç tarafından başlayıp kirpiklerin kenarına düz bir çizgi çiziniz; gözlerinizin rengine uygun renkte bir küçük kuyruk çekiniz. Göz kapakları da, gece hafifçe boyanmalıdır. Gözler mavi ise mavi renkte, gri ise gri renkte, siyah veya kahverengi 'se yeşil renkte.

Allık meselesi

İnce ve uzun bir yüz için, allık çok yukardan, yuvarlak şekilde, yuvarlak bir yüz için ise, gine yukardan fakat uzun şekilde koyulmalı, fakat o derece güzel yayılmalıdır ki, hudutlar kafiyen belli olmasın. Kırmızı yanak tamamile demoda olup, allık ancak canlılık vermek üzere kullanılmaktadır.

Dudakların anayasası

Hiç şaşmayan bir kanun varsa o da, dudakların daima ve daima tabii hatlarını ve şekillerini muhafaza etmeleridir.

Fevkalâde ince veya anormal derecede düz bir dudak, belki rötuşa muhtaçtır ama bunu da, ancak mütehassıstan öğrendikten sonra, fırça ile, itina göstererek yapmalıdır.

Dudak boyasında mühim olan renktir ve bu gece giyilecek elbisenin rengi ile alâkalı bir şeydir. Maviye

Yeni dansın üç figürü
Zayıflamanın en *iyi yolu*

bakan renkler için portakala kaçan dudak boyaları, gayet uygunsuzdur. Mavilerle, pembelerle pembe veya pembeye bakan kırmızılar seçilmelidir. Kırmızı elbise ile kullanılacak dudak boyası aynı kırmızıdan olmalı, yeşil veya mandarin rengine bakanlar için portakal rengine bakanlar veya alev renkleri seçilmelidir.

İşte tatbiki kolay ve muvaffakiyeti garantili güzel bir yılbaşı gecesi makyajı. Fakat patenti yok. Zira yılbaşından başka geceler için de, pek âlâ tatbik edilebilir.

Sosyete

Ali Han karar veriyor

Meraklılar ve Paris sosyetesinde dedikodu ile beslenenler, havadis arayan gazeteciler, Ali Hanı, birçok defalar, birçok kadınlarla evlendirdiler! Bu çok gezen adamın, sanki iki gece üst üste, aynı kadınla dansetmeye hakkı yoktu! Dedikodular o derece ileri gidiyordu ki, Ali Han bütün terbiyesine ve nezaketine rağmen gazetecilerden gördüğü yerde kaçıyordu.

Fakat son zamanlarda, Ali Han'ın, Parisli manken Bettina ile evleneceğini ileri sürenler oltayı pek de boşa atmamışlardı. Zira Bettina, son zamanlarda, yalnız Ali Hanla değil, onun ailesi ile, Begum ile de görülmeye başlamıştı.

• Ali Hanın en yakın arkadaşlarından birisi, Bettina ile Prensin münasebetlerinden bahsederken:

"— Ben Aliyi, hiç bir zaman, bu kadar âşık görmemiştim" dedi!.

Müşterek fotoğraflar

Londra'da çıkan Daily Express son günlerde onlara ait gayet enteresan resimler basmıştı. Bu resimlerde

Ali **Han** — Bettina — Begum
Aile saadeti

Bettina Ali ile tenis oynıyor ve birden, kendisini onun kollarında buluyordu!.

Bu resimleri- görenler Bettinayı hafifmeşrep bir kadın zannetmemelidirler. Çünkü aksine olarak Bettina, Paris'te şıklığı ve zarafeti olduğu kadar, ciddiyeti, terbiyesi zekâsı ve kültürü ile tanınmış nadir mankenlerden biridir.

Bettina ve Fath

O herşeyi Fath'a borçludur. On sene oluyordu. Paris'e, taşralı, güzel, fakat hiç te tipik olmayan mahçup, kendi halinde bir genç kus geliyordu. Adı Simone B. ve ailesinin vaziyeti iyi idi. Fakat genç kız, Paris'te görgüsünü ve bilgisini artırmak istiyordu. Küçük bir moda evine, mankan olarak yerleşti, bir başka manken arkadaşı ile küçük ve sade bir apartıman tuttu. Ürken yatıp erken kalkıyordu. Provalara gidiyor, müzeleri geziyordu ve okuyordu.

Kendisi çok açık renk gözlü bir kızıldı. Yüzü çilli idi ve harikulade güzel bacakları vardı. Eğer Genevieve Fath bir bale temsilinde ona rastlamamış olsa idi, belki de Simone B.

Bettina'nın çocukluk yılları

İstikbali parlakmış

mütevazi bir küçük manken olarak Kalacaktı; fakat Genevieve Fath onu gördü, beğendi ve kocası birkaç hafta içinde, onu Paris'in en zarif, en gözde mankeni yaptı.

Simone, ilk evvela ismini değiştirdi, sonra pozlarını, sonra vücudunu.. Evet, ismi Bettina olmuştu, pozları bir taşralı kızın değil, bir prensesin pozları idi ve insafsız bir rejime tâbi olarak, Bettina birkaç haftada, ince ve güzel bacaklarına lâyik, ipince.bir vücudun sahibi olmuştu. "Mavi Melek" filminde Sternberg bir Marlene yaratmıştı. Fath, ona gidecek tipi bularak Bettinayı yarattı. Fazla kilolarla beraber fasla saçlar da gitmişti. Bettina kısacık saçlarla, kuğu gibi bir boyunla, ince ve zarif jestlerle, pırıl pırıl bir bakışla ortaya çıktı.

Taşralı Simone ölmüştü

İşte mankenlerin kraliçesi böyle doğmuştu ama Bettina yalnız manken olarak kalmak istemedi. Fevkalâde güzel modeller çiziyordu. Evlendi ve desinatör olarak, kendi hesabına çalışmaya başladı. Bu arada bol bol seyahat ediyor ve tarihi şehirlerden, müzelerden, sanat eserlerinden büyük bir zevk duyuyordu.

Kocasından ayrıldıktan sonra, aynı şekilde desinatörlük yapmaya devam etti. Bazan manken olarak da görünüyordu.

Ali Han belki onu, böyle manken olarak görmüştü. Belki de, seyahatlerinden birinde, ona bir gece kulübünde veya bir şehir harabesinde rastlamıştı. Sevişiyorlardı ve Rita'nm plânları suya düşmüşe benziyordu.

Herkeste su kanaat vardı ki Bettina istikbalin Begumu olabilirdi.

BUNLAR HEP HAKİKATTİR

Dün İstanbul - Ankara asfaltı üze-" rinde oldukça enteresan bir hadise cereyan etmiştir. İzmit - Kadıköy seferini yapan Varan otobüsünün üstünde bulunan yolculardan birine ait Hint horozu otobüs hareket haliydeyken düşmüştür. Bu esnada karşı istikametten gelen İstanbul - 22468 plâkalı kamyon şoförü durup horozu aldıktan sonra gaza basıp uzaklaşmıştır. Yolcuların gözü önünde cereyan eden bu hadiseden sonra cins horoz meraklısı şoför hakında şikâyette bulunup tahkikata geçilmiştir.

(İstiklâl - Gebze)

Evvelki gün belediye gazinosunun önünden geçenler eşine ender rastnır bir sahneye şahit oldular. Kılık kıyafeti efendice olan iki kişi birbirine sille tokat atıyorlardı. Birisi uzun boylu, güçlü kuvvetli, diğeri kısa boylu zayıf ve tıknazca idi. Uzun boylusu diğerine attığı bir tokatla onu kendi kutru etrafında şöyle bir lamelif çevirtti.

Sonradan isimlerini ve sıfatlarını öğrendik. Vilâyet Encümeni azalarından Kâzım Cengiz Yamakoğlu ve arkadası.

Döğüşmelerine sebep de ne imiş biliyor musunuz? Encümende asilde veya yedekte kalmak yani aylık ücretle ve bedava çalışmak meselesi.

(Zümrüt Rize)

*

Şehrimizin tanınmış, hoşsohbet, neşeli simalarından birisi, birkaç gün evvel hamama gitmiş, terlemiş, keselenmiş ve ağzındaki altınlı dişlerini de kurnaya koyup, son suyunu dökündük ten sonra dışarı çıkmış. Giyinmiş, kuşanmış ve tam çıkacağı sırada dişlerini hatırlamiş. İçeriye natır salınmış ve dişlerinin yerinde yeller estiği haberi alınmış.

Bir saat evvel, tıkır tıkır fıstık bile kıran müşteri, şimdi çeneleri birbirine geçmiş olarak dönmüş geri.

Acep kim aldı, kim çaldı bu dişleri... Kör olsun gözleri, kırılsın elleri.

(Ateş - Balıkesir)

*

Şehrimiz gezici -arazi kadostra mahkemesi Avukat Cahit Denker tarafından takip edilen Mamuca köyüne ait 692 davayı bir günde karara bağlamıştır. Bu suretle Adliye tarihinde kadastro hâkimi Mesut Alkan yeni bir dünya rekoru tesis etmiş bulunmaktadır.

(Sakarya - Eskişehir)

*

Bandırmada garip bir hâdise olmuş, kazaya gelmiş olan Gönen itfaiye teşkilâtı mensuplarından Seyit Özer ismindeki şahıs bir ilkokul öğrencisini severken aklî muvazenesini kaybetmiştir.

Yoldan geçenlere saldırmaya başlıyan Seyit'in bu hali şikâyeti mucip olmuş ve emniyet memurları tarafından yakalanan meczup Gönene sevkedilmiştir.

(Ateş - Balıkesir)

Sivrihisar kazasının Sadıkbağı kö~ yünden Süleyman adında bir çiftçinin evinden bir adet kilimini çalan Mehmed adındaki hırsız kilimi pazar yerinde farkına varmadan sahibine satmak isterken yakalanarak tevkif edilmiştir.

(Sakarya - Eskişehir)

*

Köserelİ köyünde hayret ve teessür uyandıran bir hâdise olmuştur. •

Köyün çok güzel bir kızı olan 13 yaşındaki Elif Hatunu babası pazara götürerek müzayede ile satmak istemiştir.

Çok çekişmeli bir arttırma sonunda Elif ayni köyden Kıcıman oğlu Yusuf tarafından 8000 lira ile 60 koyuna satın alınmıştır.

Böylece açık artırma ile kız satışı hayret ve nefret uyandırmış, bu işe fırsat verenlerle baba hakkında tahkikat açılmıştır.

(Zümrüt Rize)

*

Eskişehir, (Hususi) — Şehrimiz adliyesinde bugün enteresan bir davaya bakılmıştır.

Yaşar Işın isimli 19 yaşındaki bir genç kıs bir müddet evvel askerlik hizmetine başlamak üzere şubeye çağrılmış ve askerlik zamanının geldiği kendisine tebliğ edilmiştir. Yaşar Işın kız olduğunu söylediğinde de şube kendisinden cinsiyet durumunu mahkeme kararı ile tespit ettirmesini istemiş, bunun üzerine Yaşar bugün mahkeme kararı ile kız olarak tescil edilmiş ve kararın bir sureti şubeye gönderilmiştir.

Zümrüt - Rize)

Dili iğnelenmiş adam

Muhalefet mi yaptı acaba ?

ÇALIŞMA

Hastahaneler

İyi etmemek için

Fikir işçilerindendi. İsmi Suphi Can'dı, sağ tarafındaki bir ağrıdan muzdaripti. Kamın ile bağlı bulunduğu İşçi Sigortalarına müracaat etmek, yapacağı ilk işti. Çalışma Bakanlığının kısa zaman içinde çıkardığı bir kaç kanun ile "işçilerimizin sıhhati" hükümlere bağlanmış, gazetelere İşçi Sigortaları Kurumunun gönderdiği bültenlerden ve haberlerden anlaşıldığı üzere, "işçilerimizin sıhhi durumları üzerinde hiç bir endişenin" kalmaması temin edilmişti. İşçilerden kesilen primler sayesinde İşçi Sigortalarını büyük hastahane binaları inşa ettirmişti, doktorlar bulmuştu, bu hastahaneleri lazım geldiği şekilde tefriş etmişti, hatta küçük dahi olsa bunlara ameliyat salonları koymuştu.

Sağ tarafındaki ağrının ilk akla getirdiği tedbir İşçi Sigortalarının hastahanesine gitmek olacaktı. Fakat, hastahaneye uğramadan önce, Ankara Anafartalar Caddesi Çocuk Esirgeme Kurumu karşısındaki dispansere uğraması, muayene olması icap ediyordu. Gitti.

Gittiğine pişman olmadığını, hattâ kanuni müeyyideler ile bağlı olduğu sigortaya üye olmasına sinirlenmediğini kimse iddia edemezdi. Elinde sicil kartı vardı, sigortaya hangi numara ile kayıtlı olduğunu gösteren bir kart kendisine verilmişti. Bütün bunları gösterdi, vesikaları tamdı, demek ki artık Ur ihtimama kavuşabilirdi. Fakat, genç bir müracaat memuru kartı elinde evirdi, çevirdi:

"— İmkanı yok, sizi derhal muayene edemeyiz, dedi. Tedavinizi yapabilmemiz için ayrıldığınız müesseseden bir vizite kağıdı getirmeniz şarttır.

Suphi Can kanun maddelerini hatırladı, birer birer izah etti. Aslında, bir fikir işçisi çalıştığı müesseseden ayrılsa dahi, altı ay müddetle o müessesenin adamı imiş gibi, vergisini ve sigorta primini yatırmış gibi, hastahanelerde tedavi edilmesi şarttı. Bütün bunlardan ötede başka bir hakikat vardı ki, O Suphi Can, bir takım kağıtları bir araya getirecek tekattı değildi, hasta idi ve sağ tarafındaki ağrıdan dolayı ıstırap duyuyordu.

Bütün bunları da söyledi, imkânsız cevabını aldı. Dispanser âmiri de aynı mütalâayı serdetti, hattâ mesul olacaklarından bahsetti. Fakat ona, bir fikir vermekten de kaçınmadılar - doğrusu büyük iyilik - yukarı kattaki doktor hanımı görmesini söylediler. Kork beş basamak merdiveni Suphi Can, zorlukla, hasta bünyesindeki ağrılara bir kaç mislini daha katarak, tahammül ederek, tırmandı. Doktor, genç bir hanımdı, dikkatle dinledi, "Sizi muayene ederim, fakat yazacağım ilâçlar için dispanser âmirinin İşçi Sigortalarından talimat alması lâzım gelir" dedi. Tekrar kırk beş basamak aşağıya indi. Dispanser âmirinin insafı harekete geçmişti, İşçi Sigortalarından telefonla talimat almayı kabul etmişti, "Siz yukarı çıkıp muayene olunuz" dedi. Hasta, kırk beş basamağı tekrar tırmandı. Doktor hanım, iki arkadaşı ile tatlı bir sohbete girişmişti. Nazik bir eda, fakat sathi bir tarz ile muayene yaptı. Bazı tavsiyelerde bulundu, bir de reçete verdi. Merdivenleri derin bir ızdırap içinde indi, fakat merdivenin basında dispanser âmirini görünce, bütün o inip çıkmaları unuttu. Dispanser amiri, elinden reçeteyi kaptı, "Bir müddet daha bekliyeceksiniz, henüz sigortadan talimat gelmedi." dedi.

Beklemekten ıstırab daha çok arttı. Gelenler şöyle bir yüzüne bakıyor, çekiyor, gidiyorlardı. Talimatın gelmesi uzadıkça uzadı, dakikalar, saatler geçti, iki saattenberi İşçi Sigortalarının işçilerimiz için kurduğu bu "şefkat yuvalarında" idi. Yavaşça reçetenin üzerinde ilacın ismini bir kağıda yazdı. Beklemekten vazgeçtiğini, daha sonra uğruyacağını söyliyerek ayrıldı. Müracaat mamuru, dispanser âmiri bu kadar nazik bir işçi üyenin bulunduğuna kendilerini inandıramamışlardı.

Aşağıya indi, sokağa çıktı. Dispanserin hemen sağ tarafındaki binada bir eczane vardı. Girdi, doktorun yazdığı ilacın ismini söyledi. Eczacı hastanın yüzüne bir baktı. Hiç bir şey söylemedi, ilacı verebilecek - lerini bildirdi ve "Fiyatı yüz elli kuruş" dedi. Yüz elli kuruş...

Batıda işçiler

Bizde kitapsız masal okuyorlar

Bu sefer hastahane

Suphi Can, Sigortanın Konur sokağındaki hastanesine gitti. İyi bir muayene için bir sürü formalite çıkardılar. Kağıtlar istediler, kağıtların doldurulmasından bahsettiler. Bölge Çalışma Müdürlüğüne şikâyette bulundu, şikayeti müdüre iletildi. Cevap şu oldu:

"— Oy birliği ile - demek ki bir komisyon halinde çalışılıyordu - bu müracaatın İşçi Sigortaları Kurumuna yapılması lazım geldiğine karar verildi.."

İşçi Sigortalarına koştu, durumu onlara da anlattı. Bir dilekçe ile kurula müracaat etmesi istenildi. Müracaat tarihinin üzerinde günler geçti. Hiç bir cevap çıkmadı.

Fakat teselli olunacak bir tek nokta vardı ki, para verildiği saman, bol doktor, bol ihtimam ve ilaç bulunabiliniyordu. İşçi Sigortaları mı? Onların faaliyette bulunduğunu bu misal canlı bir şekilde ortaya koyuyordu.

T I B

ilâçlar

Lösemiye karşı

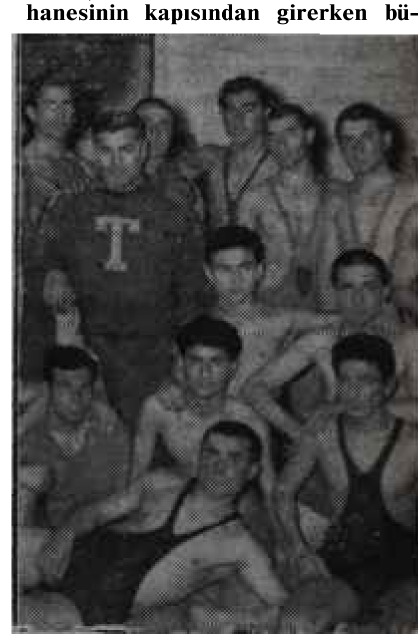
Kanda beyaz yuvarlakların ölçüsüz şeklide çoğalmasına lösemi diyoruz. Bu artış kanser hücrelerininkine çok benziyor. Bu yüzden bu vahim kan hastalığı, kan yapıcı organların bir kanseri gibi telakki ediliyor. Bu hastalığa yakalanmış biçarelerde kanın milimetre küpünde akyuvar adedi 6000-8000 olacak yerde 80.000 hatta 100.000 e kadar yükseliyor. Dalak, karaciğer ve lenf a bezeleri büyüyor. Buna kargılık alyuvar sayısı azalıyor. Hastalar kansız kalıyor. Sararıyor, soluyor, zayıflıyor. Kemik iliğini, dalağı, lenf a bezelerini hep bu ve yarım yamalak kemik iliğinden kana dökülen, olgunlaşmamış hücreler kaplıyor. Hattâ buralarda bu hücreleri yapan odaklar teşekkül' ediyor. Bu hastaları ne yapsak kurtarmak kabil olmuyor. 1949 da Newyork'ta Dr. Roesler de Villiers tarafından lösemi araştırmalarını teşvik amaciyle bir mükafat tesis ediliyor. Bu zat 17 yaşındaki oğlu Robert'i akut lösemi'den kaybetmişti Her iki yılda bir lösemi üzerinde yapılacak en kıymetli travaya para ikramiyesi verilecekti. O zamandan beri mükafatı idare komitesine bir çok enteresan travay geldi. Bunlara rağmen lösemi bilgisine çok bir şey ilâve edilemedi. Hastalığın düğümü çözülemedi, tedavisi sağlanamadı. Kötü tabiatlı, vahim kan hastalıklarının arasında miyeloid lösemi bir kaç yıldanberi tedavi alanına çıkan çeşitli şimiyoterapi vasıtalarından en az fayda görmektedir. Akut lökozlarda çok tesiri olan Hodgkin hastalığında ve lenfoid lökozlarda da biraz iyilik sağlayan kortizonun miyeloid lösemiye hemen hiç faydası yoktur. Ancak bu hastalığın had seyreden son safhasında kullanılabilir antifolik asid maddeler, azotlu hardal gazı, 6-merkaptopürin de miyeloid lösemide istenilen faydayı sağlayamazlar. Yalnız üretan, hastalıkla gerilemeler temin edebilmektedir. On yıl önce Hadow tarafından kullanılmağa başlanmıştır. Bu ilâca da hastaların midesi iyi tahammül etmemektedir. Bu yüzden bazan tedaviyi kesmek icabeder. Radyoterapi ve radyoaktif fosfora gelince bunlar hastalığın en kıymetli tedavilerini teşkil etmektedirler. Son aylarda yeni üç madde daha bu kötü gidişli ve öldürücü kan hastalığında denenmeğe başlanmıştır. Bu maddelerin ikisi colchicine türevidir: Demecolcine ve thiocolchicine... Üçüncünün adı da Myleran veya GT41 dir. Bunların üçü de miyeloid lökozda büyük bir tesir göstermektedirler. Hele üçüncüsü artık tedavide kullanılmağa tamamen hak kazanmış durumdadır.

Demecolcine Ciba

"Bir çok araştırıcılar colchiclne'in *si*tostatik rolü üzerinde durmuşlardır, ve bu ilâcı kanserde kullanmağı düşünmüşlerdir. Fakat toksisitesi çok fazladır. Onun için daha müessir ve daha az tehlikeli ilâçlar aranmıştır. Santavy ve Reichstein 1950 de Colchicum'dan bu arzuya uygun alkaloidler ayırmağa muvaffak oldular. İşte F maddesi, 12669 veya demecolcine denilen ve Ciba laboratuvarlarında hazırlanan madde bunlardan biridir. İlacın yalnız granülositlere (beyaz yuvarlakların protoplazmasında tanecikler bulunan cipsleri) tesiri vardır. Toksisitesi colchicine'den otuz defa daha azdır. Taham-

Yaşar

24 Eylül 1955 de Beyaz Saraydan "Başkan hafif bir koroner trombozu geçirmiştir" mesajı yayınlandı. Bu mesaj bir iki saat içinde yalnız Amerikada değil, bütün dünyada akisler uyandırdı. Sanki insanlık büyük bir stetoskoptan başkanın kalbinin vuruşlarını dinliyordu. Kalp mütehassısı Paul Dudley White, Fitzsimmons asker hastahanesinin kapısından girerken bü-

Yaşar Doğu
Kalple güreşiyor

tün dünyama gözü onun üzerinde idi. Herkes vereceği karan bekliyordu. Papa 12 nci Pius'dan tutum da demir perde gerisinde Boulganine'e kadar bütün devlet başkanları Eisenhower'in kalp ve deveran sistemi ile alâkadardılar. Oysa ki yer yüzünde her dakika bir insan böyle bir kalp krizinden ölmekte idi, bütün ölümlerin üçte biri de kalp hastalığına bağlanıyordu. Eisenho-

mülsüzlük belirtileri yoktur. Müzmin miyeloid lökozda ağız yolundan ara tedavisinde çok faydalıdır. Başka habis kan hastalıklarına tesiri yoktur. Günde 7 mg. verilir. İlacın tesiri muvakkat ve geçicidir. Tedaviden bir ay sonra kanda beyaz yuvarlaklar yine eski yüksek seviyesine ulaşır.

Thiocolchicine

1954 te L. Vellaz ve G. Muller tarafından keşfedilmiş ve Roussel firması tarafından R261 adiyle hazırlanmıştır. Colchlcine'den 100 defa daha az toksik bir maddedir. Bu da tercihan granülositlere sarar verir. Onların kandaki sayısını normale çevirir. Kırmızı yuvarlaklara zararı yoktur. Kansızlık yapmaz. Günde 20-50 mg. kadar kullanılır. Bazan şok yapabilir. Dikkatli olmak lazımdır.

Myleran

GT41 de denilmektedir. Bir sülfon esteridir. Tesiri derin ışık tedavisininkine eşittir. İyi tahammül edilir. Günde 10 miligramı geçmemelidir. Tedavi 4-16 hafta kadar sürer. Total doz 200-500 miligramdır. Hazım bozukluğu yapmaz. Ağızdan verilebilir.

Bütün bu yeni buluşlara rağmen lösemi tedavisi palyatif olmaktan ileri gidememiştir. İnsanlığın bu aczi daha bir müddet devam edecektir. Çünkü, henüz bu hastalığı ortaya çıkaran sebepler bilinememektedir. Bazan bünye, bazan irsi istidat, bazan da bir virüs itham edilmekte fakat bu düşüncelerin hiç biri ispat edilememektedir. İlim, birgün elbette bu vahim hastalığa esaslı bir çare bulacaktır. O zamana kadar biz noksan ve yetersiz de olsa bilginlerin elimize uzattıkları bu ilaçlan kullanmakla yetinelim ve ümidimizi kesmeyelim.

Dr. E. E.

Doğu'nun Hastalığı

Dr. Esad EĞİLMEZ

Wer'in hastalığı herkesin dikkatini yeniden koroner trombozu üzerine toplanmıştı. Hekimlere müracaat 'artmıştı. Tansiyonunu ölçtürenler, elektrokardiyogram aldıranlar, kalbinin filmini çektirenler çoğalmıştı. Bu yüzden zengin olan hekimler vardı.

Fitzsimmons hastahanesi askeri bir bölge haline gelmişti. Polis, inzibat, gizli emniyet, gazeteciler, fotoğrafçılar başları önlerinde mesaj bekliyorlardı. Nihayet 69 yaşındaki efsanevi hekim White'dan hayırlı haberler gelmeğe başladı. 34 yıldan beri koroner tronbozunu etüd eden, bu şekilde en aşağı 12000 den fazla hasta tedavi etmiş olan, elinde elektrokardiyograf âleti hayvanat bahçelerini, sirkleri dolaşarak fillerin kalbinin elektrolarını çeken, ölmüş balinaların kalbinde etüdler yapan ve canlı balinaların muazzam kainlerinin elektrolarını alan bu adam Eisenhower'in iyileşmekte olduğunu söylüyordu. Hakikaten dediği gibi de oldu. Uzun bir istirahatten ve devamlı bir tedaviden sonra başkanın artık tamamen iyileştiğini ve normal çalışmasına başladığını öğreniyoruz.

Bir güreşçinin kalbi

Bu ayın 16 inci cuma günü dünya şampiyonumuz ve milli güreş takımımızın anrenörü Yaşar Doğu da İsveç'te bir kalp krizi geçirdi. Şimdi Torlhattan civarında Vanesborg şehri hastahanesinde yatmaktadır. Dünyanın yenemediği bu demir adaleli adam ne yazık ki kendi kalbinin iplik kadar ince bir damarının ihanetine uğradı. Tuş oldu. Şimdi bütün dünyadan ve Türkiye'den kendisine çabuk şifalar dileyen mektuplar almaktadır. Biz Taşar Doğu'yu yatağa düşüren hastalığı bu derginin 74 üncü sayısında kısaca anlatmıştık. Koroner tıkanması, koroner tronbozu, miyokard enfarktüsü, akut koroner yetmezliği gibi muhtelif isimlerle anılan bu hastalık klinikte hep aynı belirtileri vermektedir. O güne kadar zahiren sağlam görünen bir kimse veya kalbinden ufak tefek şikâyetleri olan biri günün birinde birdenbire göğsünde çenesine, sol koluna vuran şiddetli bir ağrı hisseder. Bu arada Ölüm korkuşu, soğuk terler, nefes darlığı, çırpıntı da vardır. Adeta kalp bir el içinde sıkılıyormuş gibidir. Eğer kriz şiddetli ise hasta kendini kaybeder, tansiyonu düşer nabzı süratlenir, rengi solar. Şok tablosu teessüs eder. Kriz bu şekilde bir kaç saat veya daha uzun sürer. Hastanın ateşi yükselir. Tansiyonu düşer. Artık yataktan kımıldanamaz bir haldedir. Zaten tamamen istirahat etmesi, perhiz yapması, yorulmaması lâzımdır. Hattâ yanına en yakınları bile sokulmaz. Bu şekilde tedavi ve hekim nezareti altında üç hafta kadar yatakta, altı hafta kadar evde kalan hasta herşey yolunda gittiği takdirde iyileşmiş sayılır. Ancak hastalığın nüksedebileceğim, tekrarlıyacağını bilerek ağır hizmetler yapmaması, kendisini yormaması daima sakin bir hayat yaşaması lâzımdır. Yaşar Doğu da herhalde 1,5 - 2 ay kadar İsveç'in misafiri olacaktır. Sonra yurdumuza dönecek, dostlarının ve bütün bir milletin sevgisi arasında daha uzun yıllar yaşayacaktır. Fakat maalesef artık güreşemeyecek, antrenman yapamayacak, milli takım üzerindeki hizmeti fiili olmaktan ziyade fikri olacaktır. Kendisinin tecrübelerinden, fikirlerinden istifade edilecektir. Ama kalbini yormaktan sakınılacaktır. Öyle de olsa bu şerefli ve imanlı insanın zaferden zafere ulaştırdığı takım üzerindeki tesiri devam edecektir.

Şampiyonluk günlerinde
Şimdi fikir işçisi oluyor

M U S İ K İ

Konser

Karolyi İstanbul'da

Geçen yıl pek kuru bir konser mevsimi geçiren İstanbul müzikseverleri, Filarmoni Derneği'nin onuncu kuruluş yıldönümü münasebetiyle, bu mevsim için davet edilen bir kaç büyük virtüözü hasretle bekliyorlardı. Bunu sene şimdiye kadar sadece bir tek iyi viyolonist dinliyebilmişlerdi. Nitekim Ayla Erduran'ın konserlerinden pek az bir müddet sonra - geçen hafta - "büyük" vasfına hakikaten lâyık bir piyanistle karşılaşmak mümkün oldu: Aslen Macar olan Julian Von Karolyi, henüz 18 yaşındayken (1932 de) Varşova'da "Chopin Mükâfatı" nı, bir yıl sonra da "Liszt Mükâfatı" m kazanmıştı. Sunu "Mendelssohn Devlet Mükâfatı", "Bülüthner Mükâfatı", "Beynelmilel Müzik Mükâfatı" gibi diğer başarılar takip etti. Bilhassa Chopin ve Liszt'in kudretli bir icracısı olarak şöhrete erişmişti. Oldukça da geniş - Beethovenden Ravel'e, Prokofiev'e kadar - bir repertuara sahipti.

İstanbulda ise daha ziyade plâkları vasıtasiyle tanınıyordu. Gerçi bunların sayısı da pek fazla değildi. Ancak Karolyi, Liszt'in 3 No. lu Consolation'u, Chopin'in Ballade'ları ve diğer bazı solo eserleri yanında bilhassa Rachmanioff'un Do Minör 2. nci Piyano Konsertosu ile büyüklüğünü kabul ettirmişti.

Orkestra çalabiliyorsa

Julian Von Karolyi'nin Avrupa ve Amerika'daki turneleri şöhretini kat kat arttırmış, bu modern piyanistten Saint-Saens, Ravel veya Rachmaninoff'un konsertolarını dinliyebilmek cidden kaçırılmaz bir fırsat haline gelmişti. Ancak bu bizde, orkestra bir solistin arzu ettiği eserleri çalabiliyorsa mümkün olabilirdi. Zira, bir çok Konsertoların partisyonları Şehir Orkestrasında mevcut değildi. Yani orkestra, bir çok eseri henüz bir defa olsun deşifre etmek fırsatını bulamamıştı. Hattâ birkaç yıl evvel Ida Haendel geldiğinde, Brahma ve Tchaikovsky Konsertoiarı icra edeceği ilan olunmuş; lâkin konser başlıyacağı sırada orkestra biyelerinden biri pek makbul bir mazeret beyan ederek, Tchaikovsky Konsertosunun partisyonu henüz Şehir Orkestrasında mevcut olmadığından bunun yerine Beethoven'in Keman Konsertosunun çalınacağını bildirmişti!

Karolyi
Parmaklarında marifet

Nitekim, konser programlarının tesbitinde misafir solistten ziyade orkestranın repertuarı nazara alınır, hangi eserler hazır ise solist programını onlar arasından seçerdi. Üstelik gelen virtüozlar, memleketimizden ayrılırken pek klâsik bir nezaket kaidesini yerine getirmeyi ihmal etmezler, "Şimdiye kadar pek az orkestra ile bu kadar iyi uyuştuklarını" bildirirler; senenin dörtte üçünü dünyanın en büyük orkestra şefleri ile konserler vererek geçiren büyük virtüozların bu inceliklerine Şehir Orkestrası âdeta inanırdı.

İşte, Karolyi'nin afişlerinde Beethoven ve Chopin'in isimlerini görenler - Kempff'den Beethoven'in beş konsertosunu da dinledikleri halde - birinci ismin ya 3 üncü, ya 5 inci konsertoya; ikincisinin de Fa Minör Konsertoya delâlet ettiğini güçlük çekmeden tahmin etmişlerdi. Zira daha evvel çalınmış olan eserler seçilirken dahi, orkestranın en iyi icra edebildiği konsertolar tercih edilirdi.

Resital

Neyse ki, resitallerde böyle bir mahzur mevcut değildi. Karolyi de konserden evvel bir resital verdi. Program önce biraz tuhaf karşılanmıştı; gerçi solistin çeşitli cephelerini meydana çıkaracak bestecüer yok değildi; ağırlık merkezini Cesar Franck, Chopin, Debussy'nin eserleri teşkil ediyordu. Lâkin seçilen parçalar dörder, beşer - veya âzami onar - dakikalık eserlerdi. Bir bestekârın fikir, his ve hayal unsurlarını ne şekilde kompoze ettiğini belirtecek, diğer bir ifade ile icracının anlayışı hakkında dolgun, şümullü bir kanaat verebilecek olan parçalara - bilfarz sonatlara - yer verileceğine, daha ziyade sanatkarın ustalığım, teknik vüsatini ortaya koyan eserler tercih edilmişti. Buna rağmen, resitalde hazır bulunanların çoğu, Karolyi'yi dinledikten sonra programın bu şekilde tertiplenmesini memnunlukla karşıladılar, hattâ haklı ve yerinde bir hareket telâk-

ki ettiler. Zira Cesar Franck'dan "Prelude, Choral et Fugue"; Chopin'den "Mi Minör Nocturne", "Fa Minör Ballade", Schumann'dan "Do Majör Fantaisie", Debussy'den "Feux d'artifice" gibi parçalar seçilmiş olmasaydı, belki de bu büyük üstadın bilhassa forte ve piano'larda beliren üstün icra tarzını bu derece vuzuhla takdir edemiyeceklerdi. Karolyi, sanatında hakikaten ustaydı. Dinleyiciler, sesler arasındaki ince nüans farklarını bütün derinliği ile ve büyük bir hazla hissederek takip ettiler.

Konser

Karolyi'nin orkestra refakatinde verdiği konser, Cemal Reşit Rey idaresinde Şehir Orkestrasının çaldığı Albert Roussel'in 1 inci "Bacchus ve Arianne" Süiti ile başlıyordu. Roussel, umumiyetle impressioniste anlayışım nisbeten klâsik formlar içinde geliştirmek yolunu tercih etmiş bir Fransız bestekârı idi. Ancak, eserlerinin bir hususiyetini de klâsiklere nazaran yepyeni akorlar ve oldukça modern sayılabilecek bir orkestrasyon tarzı teşkil ediyordu. Cemal Reşit Rey'in, kendisine ve bu müziği icra edecek orkestraya her halde güveni vardı. Nitekim eser ilk defa icra ediliyor değildi; belki de şef, Baccus ve Arianne'ın âdeta dağınıklık içinde bütünlük arzeden, kendine has, renkli ve hareketli atmosferini - birlikte çalmalarını bir türlü temin edemediği - saz gurupları vasıtası ile tedai ettirebileceğini düşünmüştü. Lâkin icra esnasında böyle dağınıklık içinde bütünlük gibi bir hususiyet yerine perişanlık hüküm sürdüğü görüldü; ve anlaşıldı ki Şehir Orkestrasının Roussel çalabilmesi için henüz pek erkendi.

Beethoven'in Do Minör 3 üncü ve Chopin'in Fa Minör 2 nci Piyano Konsertolarında orkestranın - zaman zaman solisti bastırması mühimsenmiyecek olursa - daha ziyade başarı elde ettiği söylenebilirdi. Bilhassa tek flüt partilerini çalan Kâmil Şekerkıran ile timpanist Necati Yedican, orkestranın yüzünü ağartan üyelerdi.

Karolyi, ritmik, metne son derece bağlı ve klâsik bir Beethoven dinletti. Eserin basan heroique, bazan uçarı atmosferi ustalıkla belirtiliyordu. Fakat konserin en mükemmel icrası Chopin'in Konsertosuydu. Hattâ belki de şimdiye kadar yerli, yabancı solistlerden dinlediğimiz icraların hepsine tercih edilebilirdi. Eserin aydınlık olduğu nisbette hüzünlü lirizmi ancak bu derece olgunlukla ifade olunabilirdi. Karolyi, ne kadar titiz bir sanatçı olduğunu tekrar tekrar ispat etmişti. Konsertonun, muhtelif skorlarına ve tek tek bütün notlarına varıncaya kadar her mezürünün hakiki değerini verebilmek için azami bir ciddiyet ve itina sarf etti. Üslûbu katiyen iddialı olmadığı halde, eser üzerinde önceden düşünmüş ve bütün teferruatını hazmetmiş olduğu anlaşılıyordu.

İstanbullu konser müdavimleri, salonu terkederken memleketimize nadir gelen dev sanatkârlardan bir tanesini daha dinlemiş olmanın hazzı içinde idiler.

Bestekârlar

Çeyrek asırlık sükût :

8 Aralık tarihi Jean Sibelius'un 90' ıncı doğum yıldönümü dolayısiyle dünyanın büyük musikî merkezlerinde bir çok kutlama törenlerine vesile oldu. Dörtte bir asrı aşan bir zaman boyunca - 30 yıldan beri - musikî âleminde hiç bir yeni eseri işitilmemiş olmasına rağmen, Jean Sibelius zamanımızın, hattâ birçoklarının nazarında musikî tarihinin en büyük kompozitörlerinden biri addediliyor.

Sibelius madalyası

Dünyanın kutladığı yıldönümü

Filhakika, bestecinin en son opus numaralarını taşıyan eserlerinin (Tapiola, "Fırtına" için sahne müziği, 7 nci Senfoni) ilk icraları 1925-26 yıllarına tesadüf ettiği halde, Sibelius'un hâlâ tezgâhının başında olduğu biliniyor. Nitekim, 8 inci senfoniyi birkaç yıl önce tamamlamıştı; diğer çalışmaları hakkında ise hiç bir açıklamada bulunmuyordu. Belki, dokuzuncu bir senfoniyi de ele almış veya bundan başka muhtelif eserler bestelemişti. Ancak, ihtimal bunların da 8 inci senfoni gibi ölümünden sonra icra edilmeleri arzusundaydı. Gerçi bu, bir sanatkâr icin büyük fedakârlıktı. Mamafih sebebini Sibelius şöyle izah ediyordu: Kendine kas bir musiki anlayışı tesis etmişti ve bazı kuzeyli kompozitörlerin de bu yolu takip ettikleri söylenebilirdi. Musikinin şekli kaidelerini bir kenara bırakmakla beraber bunların tamamen de dışına çıkmamış, bilhassa armoni hususunda romantik ve impressioniste'lerden pek uzaklaşmamıştı. Gene de sanat anlayışının kendi çerçevesi içinde kalması onu tatmin ediyordu; kendi musikisi dışında her hangi bir iddiası yoktu.

Halbuki zamanımızın musikîsinde muhtelif aşırı - modern cereyanlar çıkmıştı. A tonal müzik de pek geniş bir dinleyici kütlesi buluyordu. Diğer taraftan, Sibelius sevilen bir bestekârdı; yani eserleri ölümünü müteakip çalındığı takdirde münekkidlerde, yaşlı kir bestekârı incitmek kaygusu olmayacagına göre bunlar bitaraf olarak değerlendirileceklerdi. Öte yanda, Sibelius'un 1926 yılma kadar geçen kompozisyon hayatı öylesine verimli idi ki, bu devre zarfında bestelenen eserleri, sanat âleminin besteciye karşı alâka ve bağlılığını günden güne daha fazla arttırıyordu.

Stravinsky'ye armağan

İngiltere'de ve bilhassa Finlândiya'da, Sibelius'un bütün doğum yıldönümleri kutlanmaktadır. Ancak bu yılın diğer bir hususiyeti daha vardı. 1950 de, Finlandiya Kültürel Fonu tarafından bu büyük bestecinin 85 inci doğum günü • şerefine bir "Sibelius Mükâfatı" tesis edilmiş ve bunu teşkil eden altın madalyanın her beş senede bir, o devrenin en değerli bestecisine verilmesi kararlaştırılmıştı. İlk mükâfat 1950'de Sibelius'a verildi. İşte, 90'ıncı yıldönümünün en fazla dikkati çeken tarafı, aynı armağanın bu sefer de, 8 Aralık'da Helsinki'de yapılan resmî bir törenle Igor Stravinsky'ye verilmesi idi.

Konserler

Geçen bu vesile ile, bir taraftan Helsinki'de Sibelius'un başlıca eserleri, bu arada bütün senfonileri icra edilirken, Londra'da, "Royal Festival Hall" da iki önemli orkestra konseri yerildi: 6 Aralıkta Paul Kletzki idaresindeki Philarmonia Orkestrası bestekârın "Tapiola" isimli senfonik poemi ile birlikte 7 nci ve 2 nci Senfonilerini icra etti. 8 Aralıkda verilen Sibelius'un doğum günü konserinde ise Kraliyet Filarmoni Orkestrasını Sir Thomas Beecham idare ediyordu; programda "Swan White" ve "Pelleas ile Melisanda" süitlerinden başka 4 üncü Senfoni ve gene "Tapiola" vardı.

Dostluk maçında Fener - Beşiktaş
Hem ziyaret, hem ticaret

Futbol

Milli mağlûbiyet

Güneşli, açık, yazdan kalma bir gündü. Otuz beş bin kişilik "Parc des Princes" stadının tribünleri kısmen doluydu.. Kısmen lafı, Fransızların bu maça lâyık olduğu ehemmiyeti vermedikleri şeklinde de izah edilebilirdi. Gerçekten böyle düşünenler haksız değildiler. Çünkü Paris Noel haftasına girmişti. Böyle bir anda meşin topun heyecanı unutulabilirdi.. Dünyanın dört bir tarafından binlerce turist yılbaşını geçirmek için oraya akın ediyordu. Her bakımdan muhteşem bir manzara arzeden Pariste futbol maçının alaka görmemesi gayet tabi sayılmalı idi. Ama hakikat yüzde yüz budur denemezdi. Aynı gün Fransızlar Brükselde Belçikaya karış A milli takımları ile oynuyorlardı. Pek çok Parisli maçı radyodan dinlemeği tercih etmişti. Maçtan evvel Fransız basınında milli takımımızı öven ve onun kudretinden bahseden yazılar çıkmıştı. Fakat bu reklâm Parc des Princes stadını doldurmak için kâfi gelmedi. Hattâ tek seçici Gaston Barro bile bizi metih etmekten geri kalmamıştı. Ama bu • daha evvel de belirttiğimiz gibi - Barro'nun hem nezaketini, hem de kurt idareci olduğunu gösteriyordu.

Maçın cereyanı

Türkiye saati ile 15.30 da başlayan karşılaşmanın ilk dakikaları müsavi cereyan etti. Bu arada başta Recep olmak üzere iki mühim gol fırsatından faydalanamadık. Devre sonlarına doğru Fransız takımının hücum insiyatifini eline aldığı görüldü. Tam 32 nci dakikada sol açık müdafaamızın bir anlık tereddüdünden faydalanarak Fransızların ilk gölünü yaptı. Daha sonra Türk takımı zaruri olarak değişti. Sakatlanan Naci sağ açığa, Basri orta hafa geçti ve Coşkunun yerini Mustafa aldı. İkinci devrenin 31 inci dakikasında Metin'in kafa şutu ile beraberliği temin ettikle de bu fazla devam etmedi. Üst üste yapılan iki golle sahadan 3-1 mağlûp ayrıldık. Böylece Fransızların B takımına büyük iddialarımıza rağmen yenilmekten kurtulamadık. Vakıa Fransızlar kendi takımlarını kurarken bilhassa müdafaalarının kuvvetli olmasına dikkat etmişler ve A kadrolarından B takımlarına mecburen adam kaydırmışlardı. Nitekim bunun acısını Brükseldeki maçı 2-1 kaybederek çekmiş oldular. 1955 senesinin bidayetinden sonuna kadar Avrupada nâmağlûp unvanını muhafaza eden Fransanın uğradığı mağlûbiyet kendi efkârı umumiyesinde gayet menfi bir tesir yarattı.

Hakikatten uzak tenkitler

Pazar günü maçı radyodan dinliyenlerin yahut bir gün sonra gazeteleri okuyanların Fransa B takımı karşısında milli takımımızın 3-1 mağlûp oluşundan duydukları teessür büyük oldu. Gerçekten, bizi küçük gören bir rakibi yenmek en büyük arzu idi. Ama maalesef bu arzu tahakkuk etmedi. Şimdi bir takım şahıslar bu işin mesulü olarak federasyonu göstermekte, diğer bir kısmı ise kabahati oyuncuların üzerine yıkmaktadır. İşte her milli maçtan sonra tekrarlanan terane!.. Bunun faydalı bir yol olmadığı pek çok defa yazılmış ve söylenmişti. Fakat, maksadlı hareket edenler demek daha doğru olacak, böyle zayıf anlarda ortaya çıkmakta ve bir takım şahısları hedef tutan yazılar yazmaktadırlar. Milli maçların akabinde federasyonların devrilmesi hep bu sebepten ileri gelmektedir. Bu gidişle fahri olarak yapılan bu vazifeye idareci bulmakta güçlük çekeceğiz. Yukarda söylemiş olduğumuz sözler Hasan Polat federasyonunu müdafaa ettiğimiz şeklinde izah edilmemelidir. Bizim burada kısaca anlatmak istediğimiz şey şahıslar üzerinde değil, prensipler üzerinde durulmasıdır. Dâvaya bu cepheden bakmak, herhalde daha çıkar bir yol olsa gerek... Uzun zamandan beri neden Fransızlar ve İtalyanlar bize B takımı ile çıkıyorlar diye hayıflanıp durmaktayız. Ama hiç birimiz aldığımız neticeleri düşünmüyoruz. Küçük görülmüş olmak ağrımıza gidi-

yor. Bunun için man basında tarar edeceğimize sahada bizi küçümseyen rakibi hezimete uğratmamız en iyi cevap şeklidir. Hangi federasyon, daha doğrusu bu teşkilâtın başına hangi şahıs gelirse gelsin yapacağı iş futbolde ileri giden milletlerin tuttuğu yolu tevazu ile takip etmek ve çalışmak olmalıdır. Ancak o zaman kendisinden minnetle bahsettirebilir.

Portekiz Mısırı 4 - 0 yendi

İki hafta evvel İstanbulda 3-1 mağlûp ettiğimiz Portekiz milli takımı geride bıraktığımız hafta sonunda Kahirede Mısır Milli takımını 4-0 gibi farklı bir mağlûbiyete uğratmıştır. Çöl aslanlarının yedikleri dört golün ikisini kendi kalelerine atmaları Kahire stadını dolduran ve bir zafer bekliyen Mısırlılar üzerinde çok menfi bir tesir yaratmıştır. Bu reaksiyonla sahaya atlıyan halk, kahramanları epeyce tartaklamıştır. - N.S.

"Dostluk Kupası" maçları

Dostluk kelimesi doğrusu garip geliyor insana. Çünkü her üç kulüp de saha dışı faaliyetlerinde, meselâ tertip komitesinde, transfer gibi mevzularda daima birbirleriyle rekabet etmişlerdir. Vakıa bu rekabet hakiki anlamından uzaklaşmamış ve bazı idarecilerin kaprislerine hizmet etmeden yapılsaydı, o takdirde dostluğa halel gelmezdi. Fakat maalesef memleket futbolünün alemdarlığını yapan üç eski kulüp, hasis düşünceler yüzünden gittikçe birbirinden uzaklaşmaktadırlar. Geride bıraktığımız haftanın cumartesi ve pazar günleri tertip edilen dostluk kupası maçları daha ziyade mali mülahazalardan doğmuştur. Tertip komitesinde her Uç kulüp temsilcileri kura ile bir fikstür tertip etmişlerdir. Haftanın ilk hususi karşılaşmasını milli kadro dışında kalan elemanlardan kurdukları bir takımla Fenerbahçe ile Galatasaray yaptı. ilk bakışta Sarı-Lâcivertli kadro daha kuvvetli gözükmekte idi. Pek çok spor otoritesi aynı gün kendi gazetelerinde yazdıkları yazılarında Fenerbahçeye şans tanımışlardı. Fakat renk rekabeti hiç de düşünüldüğü gibi cereyan etmedi. Galatasaraylılar çok canlı bir oyunla kuvvetli rakiplerini 1-0 mağlûp etmeye muvaffak oldular.

İkinci karşılaşmayı ise pazar günü Mithatpaşa stadında Fenerbahçe ile Beşiktaş yaptı. Beşiktaş Umumi Kaptanı Sadri Usoğlu bir gün evvel bir akşam gazetesine verdiği beyanatta takımına güvendiğini ve neticenin lehlerine olacağını söylüyordu. Fakat bu defa da meşin top onlara bir azizlik etti. Bir gün evvel dökülen Fenerbahçe takımı neticede sahadan 2-0 galip ayrıldı. Dostluk kupasının kulüplere hasılat temin etmekten başka hiç bir gayesi olmayan bu samimi ve ailevi karşılaşması, doğrusunu söylemek icap ederse İstanbullu seyirciyi tatmin etmekten çok uzaktı.

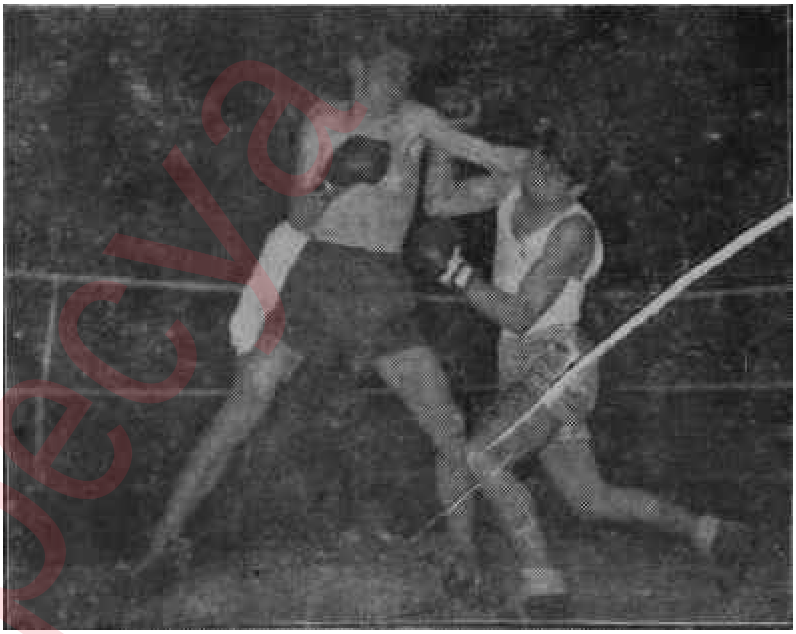
Macar Millî **Takımı** geliyor

Bir müddetten beri Macar idarecileriyle temasta bulunan futbol federasyonumuz nihayet dört karşılaşmaya yüz otuz bin lira ödemek şartiyle Macar Milli takımı ile bir anlaşmaya varmıştır. Eğer herhangi bir müşkülât çıkmıyacak olursa önümüzdeki aylardan birinde dünyanın bu şöhretli futbol cambazlarını seyretmek fırsatını elde etmiş bulunacağız.

Boks

Türkiye birincilikleri

Federasyon Başkanı Hakkı Yücesoy'un eski federasyon reisi merhum Danyal Tepedelenli için seyircileri bir dakikalık ihtiram duruşuna davet edişinden sonra Spor ve Sergi Sarayının tribünlerini dolduran Üç bin meraklı az sonra yapılacak çetin karşılaşmaların dedikodusuna kendilerini bırakıverdiler. Hadise geçen hafta cumartesi akşamı sergi sarayında yapılan Türkiye Boks Birinciliklerinde cereyan etmekte idi. Müsabakaya iştirak eden Ankara, Balıkesir, Eskişehir, Kocaeli, İzmir, Sivas, Seyhan ve İstanbul bölgeleri bir müddetten beri bu karşılaşmalar için hazırlanmışlardı. İşe en geç başlayan - salon inşaatının bitmemesi yüzünden - İstanbul bölgesi idi. Buna rağmen en iyi dereceyi gene o aldı. Üç bin meraklının Sergi Sarayına gelişi boks sporuna karşı halkın alâkasını göstermek bakımından büyük bir ehemmiyet taşıyordu. Demek oluyor ki şike olmamak şartiyle doğru dürüst bir organizasyon yapılacak olursa pekâlâ alâka görebilir ve boks sporu kendisini kalkındırabilirdi. Bu. teşkilâtın başında bulunanlara bir ikaz demekti. Acaba bundan faydalanmak ve bir takım teşebbüslere girişmek lüzumunu federasyondaki zevat duyacak mıydı? İki günlük karşılaşmaların neticesinde merak edilen. mevzulardan birisi de budur.

Türkiye Boks Birincilikleri
Karanlıkta vuruşanlar

Güreş

Ümidli istikbâl

Geride bıraktığımız hafta içerisinde İsviçreden dönen güreş kafilesi ve federasyon başkam Vehbi Emre basın mensupları ile yaptığı bir konuşmada Melburn Olimpiyatları için İsveç ve İsviçredeki neticelerin büyük bir ümit kaynağı olduğunu söylemiştir. Gerçekten AKİS bu mevzuya evvelce de temas etmiş, Japonyadaki mağlûbiyetlerin peşi sıra efkârıumumiyenin zihinlerini bulandıracak şekilde yazı yazanların haksız olduklarını belirtmişti. Nitekim federasyon başkanı konuşmasında "Japonyadaki güreşleri kaybedişimiz yanlış şekilde tefsir edilmiştir. Biz bu karşılaşmalarda gençlere şans vermeyi düşündük. Onların yarın ne olacakları ancak böyle temaslarla meydana çıkabilirdi. Yapılan müsabakaların 22 sini kazanmış olmamız hiç bir zaman küçümsenmemelidir. Buna en az sayı hesabı ile mağlup olduğumuz - haksız yere - güreşleri de ilâve edecek olursak netice bizim için başarılı sayılır demiştir. Bu cevaba itiraz yükselmediğine bakılacak olursa muarız olanlar susmak yolunu tercih etmişlerdir. 1956 olimpiyatlarına kadar güreş millî takımımızın takip edeceği program alâkalılarca çizilmiştir.

dolmuş

SİYASÎ MİZAH MECMUASI

ÇIKIYOR

YILIN EN BÜYÜK İKRAMİYESİ

A K B A N K ' I N

KÜÇÜK - YALI'DAKİ MEŞHUR

ÇAMLI APARTMANIN

TAMAMI ve

AYRICAPARA İKRAMİYELERİ

200.000 Lira

AKBANK

Hayatı bir kontrol numarasına bağlıdır

Ambalaj üzerinde basit bir numara – fakat bu numara, birçok mütehassıs teknisyeni ilâçlar için, dünyanın öbür yarısına uzanan 8000 kilometrelik bir yolculuğu bitmek tükenmek bilmez kalite kontrolu testlerini ifade eder.

Zira her Squibb ambalâjında mevcut «kontrol» numarası sizin için bir garanti – her Squibb müstahzarının **nerede imâl edilirse edilsin**, daima aynı evsafı, safiyeti ve müessiriyeti haiz olmasını temin eden bir garanti – teşkil eder.

Dünya üzerindeki bütün diğer Squibb Laboratuvarlarında olduğu gibi **İstanbuldaki** yeni Squibb Laboratuvarında da Squibb müstahzarları bütün imalât safhaları esnasında gayet sıkı kontrole tabi tutulur. En katı testler, iptidai maddelerin fabrikaya girişlerinden mamul halde fabrikadan çıkışına kadar her Squibb müstahzarının Amerika Birleşik Devletlerinde New Jersey New Brunswick'teki Squibb merkez laboratuvarlarınca vaz'edilen yüksek Squibb standartlarına uygun olduğunu göstermelidir.

Bu yüksek kalite kontrolünü temin etmek üzere Squibb'in İstanbul Laboratuvarındaki tecrübeli Türk teknisyenleri **8000 kilometre uzakta** New Brunswick laboratuvarında çalışan tecrübeli Amerikalı teknisyenlerin kullandığı **aynı formülleri, aynı** iptidai maddeleri kullanır, **aynı** tahlil ve muayeneleri tatbik ederler.

Ve daha bir emniyet sağlamak – daha bir kontrolden geçirmek – maksadiyle İstanbul Laboratuvarı tekrardan bir muayene edilmek üzere Birleşik Devletlere uçakla ilâçların numunelerini gönderir. **Bir ilâç önceden vaz'edilen Squibb standartlarına uymadığı takdirde, kabul edilmez**, piyasaya çıkarılmaz.

İstanbulda yeni Squibb Laboratuvarının tesis edilmesiyle bu gün çalıştırmış ve ... bir zamanlar yalnız Birleşik Devletlerden gelen aynı Squibb ilâçlarını şimdi daha çabuk, daha kolay ve daha bol miktarlarda temin edebilmektesiniz.

Hayat kelimesi itimad ettiği zaman – [illegible] itimad edebileceğiniz bir isimdir

Bunların yeni ilâçları zamanımız için daha uzun bir ömrü ifade eder.

«Kontrol» numarası dünyanın her tarafında imal edilen her Squibb müstahzarının tarihçesini veren bir anahtardır. Kullanılan maddelerin nereden geldiğini, ilâç üzerinde kimlerin çalıştığını ve hangi testlerin yapıldığını gösterir. Milyonlarca kontrol numarası ve bunlara ait malumat raporlar Birleşik Devletlerde esas Squibb Laboratuvarlarındaki özel bir kütüphanede saklanmaktadır.

Squibb Kanunlu ... müstahzarının imali esnasında 152 kontrol testi yapılmaktadır. Squibb müstahzarları, en katı kimyevi, fiziki ve mikrobiyolojik muayenelerden geçmedikçe dünyanın hiçbir yerindeki hiçbir Squibb Laboratuvarından piyasaya çıkarılmaz. Doktorunuz sizin için bir Squibb ilâcı yazarken, muayene edilmiş, kalite kontrolü yapılmış ilâçlara itimad edebileceğini bilmektedir.

SQUIBB
İLAÇLARI
1858 DENBERİ